

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
MYKOLO ROMERIO TEISĖS MOKYKLA
PRIVATINĖS TEISĖS INSTITUTAS

TOMA KIRKILAITĖ
CIVILINĖS IR VERSLO TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

**NACIONALINĖS UŽDARŲJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMOS PASIRINKTOSE
JURISDIKCIJOSE (LIETUVA, PRANCŪZIJA, VOKIETIJA)**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Prof. dr. Virginijus Bitė

Vilnius, 2019

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	4
ĮVADAS.....	5
1. RIBOTOS ATSAKOMYBĖS BENDROVIŲ EVOLIUCIJA.....	10
1.1. Bendrovių kaip ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų atsiradimas pasirinktose jurisdikcijose	10
1.2. Šiuolaikinė bendrovės samprata ir ribotos civilinės atsakomybės bendrovių tipai Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos teisinėse sistemose	11
2. PAGRINDINĖ VOKIETIJOS UŽDARŲJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMA	15
2.1. 2008 m. Vokietijos bendrovių teisės reformos priežastys ir tikslai	15
2.2. <i>MoMig</i> įtvirtinti Vokietijos nacionalinės bendrovių teisės pakeitimai	18
2.3. <i>GmbH</i> bei <i>mini-GmbH (UG)</i> charakteristikos po <i>MoMiG</i> reformos	22
3. PRANCŪZIJOS UŽDARŲJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMOS.....	26
3.1. 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymas	27
3.2. 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymas.....	29
3.3. Dabartinės <i>SARL</i> teisinės charakteristikos	31
3.4. Dabartinės <i>SAS</i> teisinės charakteristikos	33
4. PAGRINDINIAI LIETUVOS BENDROVIŲ TEISĘ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI	35
4.1. Lietuvos bendrovių teisės aktai 1990 m. – 2000 m. laikotarpiu.....	35
4.2. 2000 m. naujas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas.....	37
4.3. 2003 m. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo redakcija	40
4.4. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimai nuo 2004 m.	42
4.5. Dabartinės <i>UAB</i> teisinės charakteristikos.....	46
4.6. Mažosios bendrijos, kaip uždarojo verslo organizavimo formos, įtvirtinimas	48
5. ANALIZUOJAMŲ JURISDIKCIJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMŲ Palyginimas. Ar <i>UAB</i> teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines bendrovių teisės tendencijas?	51
IŠVADOS	57
PASIŪLYMAI	59
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	60
ANOTACIJA	68
ANNOTATION.....	69

SANTRAUKA.....	70
SUMMARY.....	71
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ	72

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

AB	Lietuvos akcinė bendrovė
ABĮ	Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas
AG	vok. <i>Aktiengesellschaft</i> (Vokietijos akcinė bendrovė)
angl.	angliškai
CK	Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas
ES	Europos Sąjunga
ETT	Europos Bendrijų Teisingumo Teismas
EURL	pranc. <i>Entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée</i> (Prancūzijos vienanarė ribotos atsakomybės bendrovė)
GmbH	vok. <i>Gesellschaft mit beschränkter Haftung</i> (Vokietijos uždarojo tipo ribotos atsakomybės bendrovė)
GmbH-Gesetz	vok. <i>Gesetz betreffend Gesellschaft mit beschränkter Haftung</i> (Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių įstatymas)
Ltd.	angl. <i>Private Limited Company</i> (Jungtinės Karalystės privačios ribotos atsakomybės teisinės formos bendrovė)
MB	Lietuvos mažoji bendrija
MBĮ	Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas
MoMiG	vok. <i>Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen</i> (ribotos atsakomybės bendrovių (<i>GmbH</i>) modernizavimo ir kovos su pažeidimais įstatymas)
pranc.	prancūziškai
Prancūzijos KK	Prancūzijos komercinis kodeksas, pranc. <i>Code de commerce</i> .
SA	pranc. <i>Société anonyme</i> (Prancūzijos anoniminė (akcinė) bendrovė)
SARL	pranc. <i>Société à responsabilité limitée</i> (Prancūzijos uždarojo tipo ribotos atsakomybės bendrovė)
SAS	pranc. <i>Société par actions simplifiée</i> (Prancūzijos supaprastinta akcinė bendrovė)
SASU	pranc. <i>Société par actions simplifiée unipersonnelle</i> (Prancūzijos vienanarė supaprastinta akcinė bendrovė)
UAB	Lietuvos uždaroji akcinė bendrovė
UG	vok. <i>Unternehmergesellschaft haftungsbeschränkt</i> (Vokietijos verslininko ribotos atsakomybės bendrovė)

IVADAS

Tiriama problema. Bendrovių teisės dalykas apima plačią ir svarbią privatinės teisės sritį – tokius klausimus kaip bendrovės bendroji samprata, bendrovės pavadinimas, buveinė, rūšys, steigėjai bei dalyviai, bendrovių steigimas, bendrovių turtas ir finansai, bendrovių valdymo struktūros bei sistemos ypatumai, bankrotas ir panašiai. Teisinėse sistemose išskiriamos atvirojo ir uždarojo tipo bendrovės. Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtinta uždarojo tipo bendrovė – uždaroji akcinė bendrovė (toliau – UAB). Jos teisinė kilmė sietina su bendrove, bet ne su partneryste, ir pagal teisinį reguliavimą tokia bendrovės teisinė forma iš esmės remiasi klasikiniiais bendrovių teisės principais, t. y. kapitalizuotų įmonių veiklos principais, kai bendrovė suvokiama kaip kapitalo pagrindu sukurtas junginys siekiant bendro tikslo – kiekvieno akcininko investicijų grąžos¹. Tačiau pažymėtina, kad UAB teisinė forma buvo reglamentuota tik kiek mažiau nei prieš trisdešimt metų, Lietuvos įstatymų leidėjui perėmus kitų šalių patirtį šioje srityje². O Prancūzijos ir Vokietijos, Europos ekonominę ir politinę galią lemiančių valstybių, nacionalinė uždaryjū bendrovių teisė pradėjo formuotis dar XIX amžiuje. Prisitaikydamos prie kintančių ekonomikos sąlygų ir norėdamos padidinti konkurencingumą, jos modernizavo uždarojo tipo bendrovių teises formas. Lietuvoje taip pat nuolatos keičiami ir tobulinami nacionalinę bendrovių teisę reglamentuojantys teisės aktai, didelį dėmesį skiriant ir UAB teisiniam reguliavimui. Tai daroma atsižvelgiant į Europos Sąjungos (toliau – ES) reikalavimus, verslo poreikius, kitų šalių bendrovių teisės reglamentavimą ir patirtį. Tad kyla probleminių klausimų. Pirmasis, ar Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės uždaryjū bendrovių teisės reformos turi sąsajų? Atskleidus reformų tikslų, reformuojamų sričių, sukurto reglamentavimo panašumus ir skirtumus, formuluotinas kitas svarbus klausimas. Ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines bendrovių teisės tendencijas? Atsakymų į minimus klausimus pateikimui reikalingas išsamesnis tyrimas.

Baigiamojo darbo aktualumas ir reikšmė. Šiame darbe analizuojami per pastaruosius 15 metų Prancūzijos ir Vokietijos bendrovių teisės pakeitimai, dėmesį skiriant uždaryjū (privačiųjų) bendrovių reformoms. Taip pat nagrinėjami Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas, raida ir reformos, akcentuojant bendrovių kapitalo ir akcijų, organų, akcininkų teisių reglamentavimą. Bendrovių teisės tobulinimas turi būti nuolatinis, dinaminis ir nuoseklus procesas, kadangi sparčiai kinta ekonominės sąlygos, verslo subjektų poreikiai. Pažymėtina, kad UAB – populiariausia verslo

¹ Lina Mikalonienė, „Uždarnosios akcinės bendrovės akcininkų sutarties teisinė kvalifikacija“, *Teisės problemos* 71, 1 (2011): 13.

² Virginijus Bitė, „Uždarnosios bendrovės samprata ir požymiai“, *Jurisprudencija* 3, 1 (2011): 214.

organizavimo teisinė forma Lietuvoje³, o UAB atitikmuo – daugelyje valstybių, tarp jų ir ribotos atsakomybės bendrovės Vokietijoje ir Prancūzijoje. Ir nors pagrindinės uždarojo tipo bendrovių reformos šiose valstybėse įgyvendintos prieš 10–15 metų, tačiau jų metu įtvirtintas reglamentavimas nepraranda aktualumo ir svarbos. Kitos valstybės dažnu atveju šiuo pavyzdžiu naudojasi modernizuodamos savo nacionalinę bendrovių teisę. Išskirtina aplinkybė, kad Lietuvos įstatymų leidėjas, siekdamas modernizuoti nacionalinę bendrovių teisę, pasirinko kitokį variantą nei Prancūzija ir Vokietija. Tad darbo aktualumą taip pat lemia poreikis įvertinti šio pasirinkimo pasekmes UAB teisinės formos efektyvumui ir veiksmingumui, verslo poreikių atitikimui, konkurencingumui tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Mokslinė šio darbo reikšmė pasireiškia tuo, kad jį galima traktuoti kaip Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos teisės normų, reguliuojančių uždarąsias bendroves, ir doktrinos rinkinį, kuris gali pasitarnauti daug metų besitęsiančiai diskusijai dėl tam tikrų UAB teisinės formos pagrindinių bruožų. Tuo tarpu tai, kad darbas gali būti mokymosi medžiaga teisės studentams bei šaltinių pradedantiems verslininkams bei ekonominę veiklą jau vykdančioms asmenis, galima įvardinti kaip praktinę darbo reikšmę.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištirimo lygis.

Atsižvelgiant į tai, kad Vokietijoje ir Prancūzijoje pagrindinės uždaryjų bendrovių teisės reformos įvyko prieš 10–15 metų, suprantama, kad užsienio teisinėje literatūroje ši tema ne kartą analizuota. Vokietijos uždaryjų bendrovių teisės modernizavimą savo darbuose analizavo Gregor Bachmann⁴, Michael Beurskens ir Ulrich Noack⁵, Martin Schulz ir Oliver Wasmeier⁶. Prancūzijos nacionalinės uždaryjų bendrovių teisės reformas aptarė Joelle Simon⁷, Hubert Segain⁸, Dorothee Gallois-Cochet ir

³ Lietuvoje 2019 metų pradžioje buvo 84,890 tūkst. veikiančių įmonių, iš kurių net 68,224 tūkst. (80 proc.) sudarė UAB. „Veikiančių įmonių įmonių skaičius ir jose dirbančių darbuotojų pagal teises formas ir darbuotojų skaičiaus grupes metų pradžioje“, Lietuvos statistikos departamentas, žiūrėta 2019 m. kovo 10 d., <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ffc222a4-14df-4de3-bafe-779342ad3aff#/>.

⁴ Gregor Bachmann, „Introductory Editorial: Renovating the German Private Limited Company – Special Issue on the Reform of the GmbH“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1063-1068, https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858081bbee056bdd30b1d/1454921736865/GLJ_Vol_09_No_09_Bachmann.pdf.

⁵ Michael Beurskens ir Ulrich Noack, „Modernizing the German GmbH – Mere Window Dressing or Fundamental Redesign?“, *European Business Organization Law Review* 9 (2008): 97-124; Michael Beurskens ir Ulrich Noack, „The Reform of German Private Limited Company: Is the GmbH Ready for the 21st Century? Special Issue Reform of Germany’s Private Limited Company (GmbH)“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1069-1092, https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858251bbee056bdd30b6f/1454921767447/GLJ_Vol_09_No_09_Beurskens.pdf.

⁶ Martin Schulz ir Oliver Wasmeier, *The Law of Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law* (Berlin: Springer Verlag Berlin Heidelberg, 2012).

⁷ Joelle Simon, „A Comparative Approach to Capital Maintenance: France“, *European Business Law Review* 13 (2004): 1037-1044.

⁸ Hubert Segain, „Chapter on French Company Law“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Aristides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt. (Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015), 157-208.

Marie Caffin-Moi⁹. Tuo tarpu Lietuvos teisinėje literatūroje ypač svarbi Linos Mikalonienės, Valentino Mikelėno, Pauliaus Miliausko, Viliaus Mitkevičiaus ir kitų autorių parengta 2017 m. mokslo studija¹⁰, atskleidžianti įvairių įmonių rūšių teisinį reglamentavimą keliose, autorių pasirinktose jurisdikcijose. Taip pat išskirtini Olgos Petroševičienės daktaro disertacija kapitalo palaikymo klausimu¹¹, Virginijaus Bitės moksliniai straipsniai uždaryjų bendrovių, Lietuvos UAB raidos ir reglamentavimo temomis¹² ir kiti Agnės Tikniūtės¹³, Linos Mikalonienės¹⁴ moksliniai darbai. Baigiamajam darbui labai pasitarnavo nagrinėjamų jurisdikcijų įstatymų leidėjų aiškinamieji raštai. Ir nors atrodytų, kad bendrovių teisės reformos yra pakankamai nemažai analizuotos, tačiau pažymėtina, kad tokia plačia apimtimi lyginamuoju metodu nebuvo rengiami darbai apie Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės uždaryjų bendrovių teisės reformas.

Tyrimo tikslas – išanalizavus Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės uždaryjų bendrovių teisės reformas, Lietuvos bendrovių teisės susiformavimą, raidą ir reformas, atskleisti šių reformų sąsajas bei nustatyti, ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines bendrovių teisės tendencijas.

Tyrimo uždaviniai. Siekiant įgyvendinti iškeltą tyrimo tikslą, numatomi šie uždaviniai:

1. Nustatyti uždaryjų bendrovių tipus analizuojamų jurisdikcijų teisinėse sistemose.
2. Atskleisti pagrindinės Vokietijos uždaryjų bendrovių teisės reformos priežastis, tikslus, išanalizuoti įtvirtintus pakeitimus bei naujo ribotos atsakomybės bendrovės potipio pagrindines ypatybes.
3. Nustatyti dviejų Prancūzijos uždaryjų bendrovių teisės reformų tikslus, išanalizuoti įtvirtintus pakeitimus bei atskleisti ribotos atsakomybės bendrovės bei supaprastintos akcinės bendrovės teisinės charakteristikas po šių reformų.

⁹ Dorothée Gallois-Cochet, Marie Caffin-Moi, „Key trends in French company law reforms over the last decade“, iš *Reforming the law of obligations and company law: studies in French and German law*, Walter Doralt, Olivier Deshayes (Paris: Société de législation comparée, 2013), 91–108.

¹⁰ Lina Mikalonienė ir kt., *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste? Mokslo studija* (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017).

¹¹ Olga Petroševičienė, „Kapitalo palaikymas kaip uždaryjų akcinių bendrovių kreditorių teisių apsaugos priemonė“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2011), <https://vb.mruni.eu/object/elaba:1984148/index.html>.

¹² Virginijus Bitė, „Uždarnosios bendrovės samprata ir požymiai“, *Jurisprudencija* 3, 1 (2011): 213-229; Virginijus Bitė, „Uždarnosios akcinės bendrovės teisinis reglamentavimas: sukūrimas, raida ir šių dienų tendencijos“, iš *Privatinės teisės doktrina ir praktika: Liber Amicorum Vytautui Pakalniškiui*, Juozas Žilys ir kt. (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014), 150-180.

¹³ Agnė Tikniūtė, „Juridinio asmens doktrina: šiuolaikinės tendencijos“, *Jurisprudencija* 2, 104 (2008): 64-72.

¹⁴ Lina Mikalonienė, „Asmeninio komercinio bendradarbiavimo pagrindinės teisinės formos“ (daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2011), <http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2016/08/Lina-Mikalionien%C4%97-Asmeninio-komercinio-bendradarbiavimo-pagrindin%C4%97s-teisin%C4%97s-formos.pdf>; Lina Mikalonienė, „Uždarnosios akcinės bendrovės akcininkų sutarties teisinė kvalifikacija“, *Teisės problemos* 71, 1 (2011): 5-28.

4. Išanalizuoti Lietuvos bendrovių teisės susiformavimą, raidą, Lietuvos bendrovių teisės aktų pakeitimus, atskleisti UAB teisinės charakteristikas bei naujos uždarojo verslo organizavimo formos ypatybes.

5. Susisteminti išanalizuotas nagrinėjamų jurisdikcijų nacionalinės uždarujų bendrovių teisės reformas, nustatant bendrus bruožus bei įvertinti UAB teisinį reglamentavimą.

Tyrimo metodika. Šiame darbe bus naudojami įvairūs mokslinio tyrimo metodai. Istorinio metodo pagalba bus atskleidžiamas bendrovių kaip ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų atsiradimas, Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas ir raida. Loginis – analitinis metodas bus taikomas Prancūzijos ir Vokietijos sudėtingoms teisės aktų nuostatomis išanalizuoti. Sisteminės analizės metodas bus naudojamas analizuojant nagrinėjamų jurisdikcijų nacionalinės uždarujų bendrovių teisės reformų ypatumus ir jų reikšmę. Vienas iš svarbiausių bus lyginamasis metodas, kuris bus taikomas nagrinėjamoms reformoms lyginti ir svarbiausioms jų sąsajoms nustatyti. O pasitelkiant kritinės analizės metodą bus siekiama įvertinti UAB teisinio reglamentavimo atitikimą šiuolaikinėms tendencijoms.

Tyrimo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro penki skyriai. Pirmame „Ribotos atsakomybės bendrovių evoliucija“ analizuojamas bendrovių kaip ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų atsiradimas, pateikiama šiuolaikinės bendrovės samprata bei išskiriami ribotos civilinės atsakomybės bendrovių tipai analizuojamų jurisdikcijų teisinėse sistemose. Antrame skyriuje „Pagrindinė Vokietijos uždarujų bendrovių teisės reforma“ aptariami 2008 m. Vokietijos bendrovių teisės reformos priežastys ir tikslai, analizuojami šios reformos metu įtvirtinti pakeitimai, Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovės bei naujai įtvirtinto jos potipio – verslininko ribotos atsakomybės bendrovės – pagrindiniai bruožai. Trečiame skyriuje „Prancūzijos uždarujų bendrovių teisės reformos“ nustatomi 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymo ir 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymo priėmimo tikslai, jais reglamentuoti pakeitimai bei išanalizuojamos Prancūzijos ribotos atsakomybės bendrovės bei supaprastintos akcinės bendrovės charakteristikos. Ketvirtame skyriuje „Pagrindiniai Lietuvos bendrovių teisę reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai“ nagrinėjami Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas, raida, analizuojami Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo normos, jų pakeitimai, UAB teisinės charakteristikos bei nauja uždarojo verslo organizavimo forma. Penktame skyriuje „Analizuojamų jurisdikcijų bendrovių teisės reformų palyginimas. Ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines tendencijas?“ apibendrinamos išanalizuotos uždarujų bendrovių teisės reformos, nustatomi bendri bruožai bei pateikiamas UAB teisinio reglamentavimo įvertinimas.

Ginamieji teiginiai:

1. Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės uždarytųjų bendrovių teisės reformų pagrindinės sąsajos yra pradinės kapitalizacijos reikalavimą liberalizuojančios ir bendrovių steigimą supaprastinančios bei pagreitinančios teisės aktų normos.
2. Dabartinis UAB teisinis reglamentavimas dėl privalomo minimalaus kapitalo reikalavimo nebeatitinka šiuolaikinės bendrovių teisės tendencijų.

1. RIBOTOS ATSAKOMYBĖS BENDROVIŲ EVOLIUCIJA

1.1. Bendrovių kaip ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų atsiradimas pasirinktose jurisdikcijose

Viduramžių pabaigoje ir bendrosios, ir civilinės teisės sistemose buvo įsigaliojusi pagrįsto narystės juridinio asmens koncepcija. Šis juridinis asmuo jau galėjo būti nuosavybės teisės subjektu, ieškovu bei atsakovu teisme ir net baudžiamosios atsakomybės subjektu. Tačiau jis nesiekė pelno, t. y. vis dar buvo tik tuo, ką šiuolaikinė teisė vadina viešuoju juridiniu asmeniu¹⁵. Tačiau ekonomikos pokyčiai XVIII a. paskatino pirmųjų komercinių juridinių asmenų atsiradimą. Taip XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje atsirado pelno siekiantys narystės pagrįsti juridiniai asmenys – bendrovės. Prasidėjo pelno siekiančių privačių bendrovių bumas, kuris vėliau tapo efektyvios ekonomikos pagrindu, leisdamas sutelkti didelį kapitalą, suteikti ribotą atsakomybę dalyviams.¹⁶

Prancūzijoje akcinės bendrovės kūrėsi dar ikirevoliuciniais laikais, o 1807 m. Prancūzijos komerciniame kodekse jau įtvirtinamos ir akcinės bendrovės su ribota akcininkų atsakomybe, tačiau jų kūrimas apribotas nustatant reikalavimą turėti specialų vyriausybės leidimą norint jas steigti. 1867 m. priimtas Prancūzijos komercinių bendrovių įstatymas visiškai įteisino juridinius asmenis, leido bendroves steigti be išankstinio vyriausybės leidimo bei nustatė jų veiklos pagrindus¹⁷. Tai buvo pirmasis svarbus bendrovių teisės įstatymas, įtvirtinęs modernios anonimės (akcinės) bendrovės pradmenis.

Vėliau smulkioms ir vidutinio dydžio bendrovėms arba kelis akcininkus turinčioms didelėms bendrovėms, kurių dalyviai taip pat buvo suinteresuoti naudotis ribotos atsakomybės privalumais, atsirado paprastesnės kapitalo bendrovės formos poreikis¹⁸. Atsižvelgiant į tai, Vokietijoje 1892 m. priėmus ribotos atsakomybės bendrovių įstatymą (vok. *Gesetz betreffend Gesellschaft mit beschränkter Haftung*¹⁹, toliau – *GmbH-Gesetz*), buvo sukurta nauja kapitalo bendrovės forma – ribotos atsakomybės bendrovė (vok. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*). Pasinaudojant Vokietijos pavyzdžiu, Prancūzijoje 1925 m. įstatymu taip pat įtvirtinta ribotos atsakomybės bendrovė (uždarojo tipo), skirta mažesnėms įmonėms. O po pirmojo pasaulinio karo šis ribotos atsakomybės bendrovės terminas imtas vartoti kontinentinės Europos teisėje. Tačiau jis įsitvirtino ne visose

¹⁵ Reuven S. Avi-Yonah, „The Cyclical Transformations of the Corporate Form: A Historical Perspective on Corporate Social Responsibility“, *Delaware Journal of Corporate Law* 30, 3 (2005): 770-771, <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1041&context=articles>.

¹⁶ Agnė Tikniūtė, „Juridinio asmens dotrina: šiuolaikinės tendencijos“, *Jurisprudencija* 2, 104 (2008): 64, 66.

¹⁷ Mindaugas Maksimaitis, *Užsienio teisės istorija* (Vilnius: Justitia, 2002), 336.

¹⁸ Virginijus Bitė, „Uždarosios bendrovės akcijų pardavimas, kaip verslo perleidimo būdas“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2009), 43, <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1884876/datastreams/MAIN/content>.

¹⁹ Nuo 1892 m. daug kartų keistas. Dabartinė galiojanti redakcija: „Gesetz betreffend Gesellschaft mit beschränkter Haftung“, GESETZE, žiūrėta 2019 m. kovo 27 d., http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/index.html.

teisinėse sistemose. Kai kuriose valstybėse vartojamas pavadinimas „uždaroji bendrovė“ (angl. *close corporation*).²⁰

Tuo tarpu Lietuvoje 1918 – 1940 m. civiliniai įstatymai didelę reikšmę skyrė bendrovės sutarčiai. Įstatymų sąvado²¹ 2126 str. buvo įtvirtinta, kad bendrovė yra sudaryta iš asmenų, susijungusių į vieningą organizaciją ir veikiančių bendru vardu. Buvo galima steigti prekybos, draudimo, transporto, įvairių gamybos šakų bendroves. Jos turėjo būti steigiamos pagal sutartis, laikantis įstatyme numatytų taisyklių. Įstatymas įtvirtino keturias bendrovių rūšis: pilnąją, patikimąją (indėlių), darbo, dalininkų (akcinę) bendrovę. Visų rūšių bendrovės jau turėjo juridinio asmens statusą. Pažymėtina, kad akcinės bendrovės turėjo išskirtinę padėtį, kadangi jos susidėjo vien iš asmenų, kurių turtinė atsakomybė buvo ribojama tam tikru jų įmokų, padarytų įsigyjant akcijas, dydžiu. Iš pradžių šios rūšies bendrovės Lietuvoje veikė pagal Rusijos įstatymus, o po to buvo išleistas specialus įstatymas – Akcinių bendrovių įstatymas. Pagal jį, akcinių bendrovių kapitalas turėjo būti nemažesnis nei 100 tūkst. litų, bendrovės steigimą tvirtindavo finansų ministras ir apie tai buvo skelbiama „Vyriausybės žiniuose”.²² Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos valstybės okupacijos metais privati nuosavybė apribojama ir likviduojama. Ir tik 1990 m. atkūrus nepriklausomą valstybę, privačios nuosavybės teisės institutas, kartu su galimybe steigti privačios nuosavybės juridinius asmenis, tame tarpe ir bendroves, grąžintas į Lietuvos teisinę sistemą. Naujos įmonių teisinės formos, pagrįstos privačios nuosavybės teise, įtvirtintos specialiaisiais įstatymais, pavyzdžiui, atvirosios ir uždarnosios bendrovių formos įtvirtintos 1990 m. priėmus pirmąjį Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą. Tad akivaizdu, kad Lietuvos bendrovių teisė neturi ilgamečių tradicijų.

1.2. Šiuolaikinė bendrovės samprata ir ribotos civilinės atsakomybės bendrovių tipai

Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos teisinėse sistemose

Prieš pradėdant detaliau apibūdinti bendrovių tipus, įtvirtintus nagrinėjamų jurisdikcijų teisinėse sistemose, reikia apibrėžti bendrovės sąvoką. Pagrindinė bendrovių teisės taisyklė neleidžia suabejoti, kad bendrovės yra atskiri ir savarankiški juridiniai asmenys, o jų ribota atsakomybė apsaugo bendrovės dalyvius nuo trečiųjų asmenų reikalavimų²³. Nepaisant to, reikalinga kiek plačiau išanalizuoti šiuolaikinės bendrovių teisės sampratą.

²⁰ Bitė, V., *supra* note 2: 214.

²¹ Rusijos imperijos Įstatymų sąvadas. M. Maksimaitis pažymi, jog: „To meto literatūroje konstatuota, kad Lietuvos valstybės gyvenime vadovaujamasi teisine medžiaga, išdėstyta praktiškai visuose šešiolikoje Rusijos imperijos Įstatymų sąvado tomų“. Žr. Mindaugas Maksimaitis, „Rusijos teisės šaltiniai Lietuvoje 1918-1940 m.“, *Jurisprudencija* 19, 2 (2012): 404.

²² Mindaugas Maksimaitis, Stasys Vansevičius, *Lietuvos valstybės ir teisės istorija* (Vilnius: Justitia, 1997), 199-200.

²³ Deividas Kriaučiūnas, „Įmonių grupės: reglamentavimas Europos bendrijos ir Lietuvos teisėje“, *Teisė* 38 (2001): 33.

Lietuvos ir Europos Sąjungos (toliau – ES) teisėje sąvoka „bendrovė“ vartojama kalbant apie ribotos civilinės atsakomybės privačius juridinius asmenis²⁴. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme (toliau – ABI) įtvirtinta tokia bendrovės samprata: „Bendrovė yra įmonė, kurios įstatinis kapitalas padalytas į dalis, vadinamas akcijomis“. Tačiau mokslinėje literatūroje pažymima, kad bendrovės sutapatinimas su įmone yra dalykinis ir lingvistinis alogizmas. Bendrovė niekada nebuvo įmone, o savo ruožtu įmonė – bendrovė²⁵. Įmone dažniausiai apibūdinamas bet koks privatus korporacinis darinys, neatsižvelgiant į konkrečią teisinę formą, vadinasi įmonės sąvoka yra platesnė, ji apima ir bendrovės sąvoką.

Bendrovės sąvokos supratimas Lietuvos teisės tradicijoje atitinka anglų – amerikiečių teisės tradicijoje vartojamus terminus bendrovei apibūdinti (angl. *company* ar *corporation*). Taip pat ir kontinentinės Europos teisės sistemoje, kur bendrovė pirmiausia reiškia akcinę bendrovę (vok. *Aktiengesellschaft*) ir ribotos atsakomybės bendrovę (vok. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) Vokietijoje bei anonimą bendrovę (pran. *société anonyme*) ir analogiškai ribotos atsakomybės bendrovę (pranc. *société à responsabilité limitée*) Prancūzijoje²⁶.

Šiuo metu Europos kontinentinės teisės tradicijos valstybėse įprastai yra išskiriamos dvi ribotos civilinės atsakomybės bendrovių rūšys: atviroji (angl. *public*) ir privačioji (angl. *private*) arba uždaroji (angl. *closed*) bendrovė. Visose valstybėse egzistuoja pirmoji akcinės bendrovės forma, kuri skirta atvirai investuoti²⁷. Lietuvoje bei Vokietijoje ji vadinama akcine bendrove (vok. *Aktiengesellschaft* (toliau – AG)). Eglė Kontutytė teigia, kad: „Išanalizavus vokiečių kalbos sąvokos *Aktiengesellschaft* ir lietuvių kalbos *akcinė bendrovė* požymius, pastebėta, kad pagrindiniai šių sąvokų požymiai sutampa. Tad ir šiuo atveju galima vokiečių kalbos sąvoką *Aktiengesellschaft* lietuvių kalboje pavadinti *akcine bendrove*. <...> Kad *Aktiengesellschaft* ir *akcinė bendrovė* yra adekvačios sąvokos galima teigti ir remiantis lyginamąja komercine teise, kur *akcinė bendrovė* aprašoma kaip įmonės teisinė forma egzistuojanti įvairiose šalyse“²⁸. Tuo tarpu skirtingai nei Lietuvoje ir Vokietijoje, Prancūzijoje atvirai investuoti skirtos akcinės bendrovės forma yra vadinama anonime (akcine) bendrove (pran. *société anonyme* (toliau – SA)). Šį pavadinimą lėmė tai, pirmųjų akcinių bendrovių

²⁴ Vitalij Papijanc, „Įmonių grupės teisinio reguliavimo aspektai: samprata ir požymiai“, *Jurisprudencija* 4, 94 (2007): 81.

²⁵ Romualdas Stanislovas, *Komercinė teisė* (Vilnius: Eugrimas, 2005), 63.

²⁶ Kriauciūnas, D., *supra* note 23: 33.

²⁷ Bitė, V., *supra* note 2: 216.

²⁸ Eglė Kontutytė, „Įmonių teisinės formos: vokiškų ir lietuviškų terminų ekvivalentiškumo problemos“, *Kalbotyra*. 58, 3 (2008): 76.

akcininkai vienas kito nepažinojo, bendrovės veikloje dalyvavo tik dėl investuotų lėšų, o jų dalyvavimas bendrovėje buvo įforminamas tik akcijomis – pareikštiniais vertybiniais popieriais²⁹.

Kalbant apie uždąsias bendroves, kurių dalys ar akcijos negali būti laisvai perleidžiamos, jomis draudžiama prekiauti viešai, pažymėtina, kad nagrinėjamosė juridikcijose pasirinkti skirtingi variantai. Vokietijoje šios bendrovės vadinamos ribotos atsakomybės bendrovėmis (vok. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* (toliau – *GmbH*)). Esminis skirtumas nuo kitų uždarojo tipo bendrovių – tokios ribotos atsakomybės bendrovės kapitalas dalijamas į nedalomas kapitalo dalis (ne į akcijas), vadinamas paprasčiausiai dalimis, kurios nelaikomos vertybiniais popieriais. Šių bendrovių dalyviai vadinami ne akcininkais, o tiesiog dalyviais³⁰.

Lietuvoje uždąjų bendrovių kapitalas dalijamas į akcijas. Šios bendrovės vadinamos uždąsiosiomis akcinėmis bendrovėmis. Atsižvelgiant į tai, kad jų veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas (toliau – ABĮ), galima teigti, kad jos iš esmės yra supaprastintas akcinių bendrovių porūšis, kuriam pagal ABĮ 2 str. 4 d. taikomas mažesnis 2,5 tūkst. eurų įstatinio kapitalo dydis, akcijos negali būti platinamos bei jomis prekiaujama viešai.

Įdomiausia situacija pastebima Prancūzijoje. Čia teisės aktuose pateikti abu minėti uždąsios bendrovės modeliai: ir negalinčios išleisti akcijų vokiškos ribotos atsakomybės bendrovės, ir supaprastintos (uždąsios) akcinės bendrovės. Prancūzijoje (kitaip nei Vokietijoje ir Lietuvoje) išskiriamos dvi ribotos atsakomybės bendrovių rūšys. Pirmoji – ribotos atsakomybės bendrovė (pranc. *société à responsabilité limitée* (toliau – *SARL*)), kurioje nuosavybės teisės yra įrodomos dalimis – akcijomis, kurios nelaikomos laisvai perleidžiamais vertybiniais popieriais. Ji turi specialų potipį, vadinamą vienanare ribotos atsakomybės bendrove (pranc. *entreprise unipersonnelle à responsabilité limitée* (toliau – *EURL*)), kurioje būtinas tik vienas dalyvis (akcininkas). Prancūziškoji *SARL* yra kildinama iš vokiškosios *GmbH*, tačiau vėliau savitai evoliucionavo bei padarė įtaką kitų valstybių uždarojo tipo bendrovių vystymuisi³¹. O nuo XX a. pabaigos Prancūzijoje įstatymais įtvirtinta galimybė steigti supaprastintą akcinę bendrovę (pranc. *société par actions simplifiée* (toliau – *SAS*)) – išskirtinai lanksčią bendrovės formą, kuri nuo *SA* iš esmės skiriasi tuo, kad neturi minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo ir negalima parduoti jos akcijų viešojo siūlymo būdu ar prekiauti savo akcijomis reguliuojamoje rinkoje (kaip ir *UAB*)³². Ji taip pat turi specialų potipį, vadinamą vienanare

²⁹ Bitė, V., *supra* note 18: 43.

³⁰ Bitė, V., *supra* note 2: 217.

³¹ Lina Mikalonienė, „Asmeninio komercinio bendradarbiavimo pagrindinės teisinės formos“ (daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2011), 83, <http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2016/08/Lina-Mikalionien%C4%97-Asmeninio-komercinio-bendradarbiavimo-pagrindin%C4%97s-teisin%C4%97s-formos.pdf>.

³² Bitė, V., *supra* note 2: 218.

supaprastinta akcine bendrove (pranc. *société par actions simplifiée unipersonnelle* (toliau – SASU)), kurioje būtinas tik vienas dalyvis (akcininkas).

Pažymėtina, kad Vokietijoje nuo 2008 m. kaip *GmbH* potipis gali būti steigiama *mini-GmbH*, kuri vadinama verslininko ribotos atsakomybės bendrove (vok. *Unternehmergeellschaft haftungsbeschränkt* (toliau – UG). Tuo tarpu Lietuvoje greta esamos UAB teisinės formos 2012 m. buvo įtvirtinta hibridinė savarankiška verslo organizavimo forma – mažoji bendrija, kuriai būdinga ribota narių civilinė atsakomybė, tačiau nėra minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo bei akcijų.

Išanalizavus uždaryjų bendrovių rūšis nustatyta, kad Vokietijos uždarojo tipo ribotos civilinės atsakomybės bendrovė yra *GmbH* bei jos potipis – UG, Lietuvos – UAB. Prancūzijoje uždarnosios bendrovės gali veikti *SARL (EURL)* ir *SAS (SASU)* formomis. Tad siekiant įgyvendinti iškeltą tyrimo tikslą reikalinga sistemiškai išanalizuoti aptartų uždaryjų bendrovių formas reglamentuojančių teisės aktų pagrindines reformas.

2. PAGRINDINĖ VOKIETIJOS UŽDARŲJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMA

Vokietijoje, kaip ir beveik visose teisinėse sistemose, populiariausia bei didžiausią vaidmenį ekonomikoje atliekanti verslo vykdymo forma yra ribotos atsakomybės uždarojo tipo bendrovė – Vokietijos *GmbH*³³. Ji atsirado jau 1892 m., priėmus Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių įstatymą – *GmbH-Gesetz*. Šiuo metu Vokietijoje yra daugiau nei milijonas *GmbH*, taip pat daugelis valstybių (ypatingai vakarų) yra įteisinusios tokią juridinio asmens teisinę formą³⁴.

Ribotos atsakomybės bendrovių įstatymas nuo 1892 m. buvo keičiamas keletą kartų. Dažniausiai šie pakeitimai buvo susiję su Europos teisės aktų leidėjo priimtomis normomis bei daugeliu atvejų skirti kreditorių teisių apsaugai. Vis dėlto daugiau nei per 120 *GmbH* gyvavimo metų buvo dvi svarbios reformos: 1982 m. ir 2008 m. Atsižvelgiant į tai, kad pastaroji reforma padarė labai didelį poveikį Vokietijos uždarytųjų bendrovių teisei³⁵, ji įvardintina kaip pagrindinė Vokietijos uždarytųjų bendrovių teisės reforma nagrinėjamu laikotarpiu. Tad šiame skyriuje bus aptariami šios reformos priežastys ir tikslai, analizuojami jos metu įtvirtinti pakeitimai, Vokietijos *GmbH* bei naujai įtvirtinto jos potipio – verslininko ribotos atsakomybės bendrovės – pagrindiniai bruožai.

2.1. 2008 m. Vokietijos bendrovių teisės reformos priežastys ir tikslai

Po ilgų svarstymų Vokietijoje 2008 m. spalio 23 d. buvo priimtas, o 2008 m. lapkričio 1 d. įsigaliojo Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių (*GmbH*) modernizavimo ir kovos su pažeidimais įstatymas³⁶ (vok. *Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen* (toliau – *MoMiG*)³⁷). Tai didžiausia reforma ribotos atsakomybės bendrovių teisėje nuo 1982 metų, kuri iš pagrindų pakeitė Vokietijos *GmbH* teisę. Įstatymų leidėjas pirmiausia siekė sukurti tokias sąlygas, kurios leistų greičiau įsteigti įmonę, padaryti ribotos atsakomybės bendrovės teisinę formą patrauklesnę ir užkirsti kelius piktnaudžiauti šia bendrovės teisine forma³⁸.

Viena iš 2008 m. bendrovių teisės reformos priežasčių buvo angliškos privačios ribotos atsakomybės teisinės formos bendrovės (angl. *Private Limited Company*, toliau – *Ltd.*) populiarumas

³³ Olga Petroševičienė, „Juridinių asmenų samprata ir jos raidos tendencijos“, iš *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*, Sagatys, Gediminas, Vytautas Pakalniškis, Laura Gumuliauskienė, Asta Dambrauskaitė ir kt. (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 275.

³⁴ Carsten Jungmann ir David Santoro, *German GmbH law – Das deutsche GmbH-Recht* (München: C. H. Beck, 2011), 2.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ Olga Petroševičienė, „Kapitalo palaikymas kaip uždarytųjų akcinių bendrovių kreditorių teisių apsaugos priemonė“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2011), 62, <https://vb.mruni.eu/object/elaba:1984148/index.html>.

³⁷ Ribotos atsakomybės bendrovių (*GmbH*) modernizavimo ir kovos su pažeidimais įstatymas – *MoMiG*, angl. *Law on the modernisation of the law of private limited liability companies and to combat abuses*.

„Gesetz betreffend Gesellschaft mit beschränkter Haftung“, GESETZE, žiūrėta 2019 m. kovo 27 d., http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/index.html.

³⁸ Kilian Bauer, „Vokietijos kapitalo bendrijų teisė ir notaro vaidmuo“, *Notariatas* 10 (2010): 26.

Vokietijoje. Iki aprašomos reformos, šių bendrovių su administracine buveine Vokietijoje buvo apie 40 tūkst.³⁹ Tokiam populiarumui didelę įtaką padarė Europos Bendrijų Teisingumo Teismo (toliau – ETT) praktika.

1999 m. ETT priėmė sprendimą *Centros*⁴⁰ byloje, kurioje buvo sprendžiamas klausimas, ar Didžiojoje Britanijoje (neturinčioje įstatinio kapitalo reikalavimo uždarojo tipo bendrovėms) įsteigta bendrovė, perkėlusį savo centrinę administraciją į Danijos Karalystę, turi būti pripažinta šioje valstybėje nors neįmokėjo minimalaus įstatinio kapitalo, nustatyto Danijos Karalystės nacionaliniuose teisės aktuose⁴¹. ETT nusprendė, kad Danijos institucijų atsisakymas registruoti filialą riboja EB steigimosi laisvę ir toks ribojimas nėra pateisinamas⁴².

2002 m. ETT priėmė sprendimą *Überseering*⁴³ byloje, kurioje buvo sprendžiamas klausimas dėl Vokietijos atsisakymo pripažinti Nyderlanduose įregistruotos uždarnosios bendrovės subjektiškumą. ETT nustatė, kad bendrovė turi būti pripažinta bet kurioje valstybėje narėje, kurioje ji siekia įsikurti, o bendrovės kaip teisės subjekto nepripažinimas ar reikalavimas persiregistruoti kitoje valstybėje narėje yra EB steigimosi teisės ribojimas⁴⁴.

Dar vienas svarbus sprendimas priimtas *Inspire Art*⁴⁵ byloje. 2003 m. ETT sprendė klausimą dėl Nyderlandų Karalystės atsisakymo pripažinti Didžiojoje Britanijoje be įstatinio kapitalo įsteigtą bendrovę. Šioje byloje ETT dar kartą pripažino jau *Centros* byloje nustatytą draudimą riboti steigimosi laisvę ir net išplėtė jos taikymo ribas⁴⁶ – nurodomas platesnis apribojimų draudimo kriterijus – draudimas taikyti ne tik tas taisykles, kurios riboja steigimosi laisvę, bet ir tas, kurios ją daro mažiau patrauklią.

ETT suformavus tokią praktiką, įmonės įgijo laisvę pasirinkti ir kitos šalies bendrovės formą. Vokietijos mokslininkai ir politikai tame įžvelgė didelę grėsmę, kadangi Didžiosios Britanijos normos numatė paprastesnę *Ltd.* bendrovės steigimą nei Vokietijos *GmbH* – ji gali būti greičiau įsteigiama, steigimo kaštai yra mažesni, o svarbiausia, nenustatomas privalomas minimalus bendrovės įstatinio

³⁹ Bauer, K., *supra* note 38: 26.

⁴⁰ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1999 m. kovo 9 d. sprendimas byloje *Centros Ltd v. Erhvervs-og Selskabsstyrelsen*, Nr. C-212/97, ECR I-01459.

⁴¹ Petroševičienė, O., *supra* note 36: 60.

⁴² Ignas Vėgėlė, „Įmonių steigimosi teisė Europos Teisingumo Teismo sprendimuose“, *Jurisprudencija* 72, 64 (2005): 15.

⁴³ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. lapkričio 5 d. sprendimas byloje *Überseering BV v. Nordic Construction Company Baumangement GmbH (NCC)*, Nr. 208/00, ECR I-09919.

⁴⁴ Vėgėlė, I., *op. cit.*, 13-14.

⁴⁵ Europos Teisingumo Teismo 2003 m. rugsėjo 30 d. sprendimas byloje *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd.*, Nr. C-167/01, ECR I-10155.

⁴⁶ Gregor Bachmann, „Introductory Editorial: Renovating the German Private Limited Company – Special Issue on the Reform of the GmbH“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1066,
https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858081bbee056bdd30b1d/1454921736865/GLJ_Vol_09_No_09_Bachmann.pdf.

kapitalo dydis.⁴⁷ 1 lentelėje pateikiamas *Ltd.* ir *GmbH* (pagal bendrovių teisę iki 2008 m. reformos) bendrovių palyginimas.

	<i>GmbH</i> (iki 2008 m. reformos)	<i>Ltd.</i>
Minimalus įstatinio kapitalo dydis	Didelis – 25 tūkst. eurų.	Labai mažas – 1 svaras sterlingas.
Finansavimo galimybės (išorės)	Gana geros. Investuotojai <i>GmbH</i> formos bendrovę vertina kaip pakankamai patikimą.	Blogos. Investuotojai išvelgia grėsmę dėl pakankamo kapitalo nebuvimo bei neskaidrumo. Šis bendrovės tipas Vokietijoje laikomas nepatikimu.
Išlaidos (ypatingai steigimo išlaidos)	Didelės – reikalingos teisinės konsultacijos (parengti įstatams ir pan.), privalomas notarinis tvirtinimas.	Vidutinės – nedidelės Didžiojoje Britanijoje, tačiau Vokietijoje privalomi vertimai, notarinis tvirtinimas, kasmet reikalinga parengti balansus pagal Didžiosios Britanijos reikalavimus ir pagal Vokietijos mokesčių teisės reikalavimus.

1 lentelė. *Ltd.* ir *GmbH* bendrovių požymių palyginimas⁴⁸.

1 lentelėje pateikti duomenys padeda atskleisti *Ltd.* teisinės formos bendrovės privalumus ir trūkumus lyginant ją su *GmbH* bendrove. Pirmosios privalumais laikoma tai, kad teisės aktai nenustato minimalaus bendrovės įstatinio kapitalo dydžio (t. y. nustato simbolinį 1 svaro sterlingo reikalavimą), steigimo išlaidos yra mažesnės. Pažymėtina, kad šie požymiai *Ltd.* bendroves darė patrauklesnes nei *GmbH* (tokios tendencijos vyravo iki 2008 m. Vokietijos bendrovių teisės reformos). Mažos ir vidutinės bendrovės pasirinkdavo teisinę bendrovės formą neretai atsižvelgdamos būtent į įstatinio kapitalo dydį bei steigimo išlaidas⁴⁹. Vis dėlto *Ltd.* turi trūkumų, kurie dažnai iš karto nepastebimi: Vokietijoje ji laikoma nepatikima bendrovės forma, tad investuotojai nenori suteikti finansavimo, kasmet reikalinga parengti balansus ir pagal Didžiosios Britanijos, ir pagal Vokietijos teisės aktų reikalavimus ir kt. Nepaisant šių trūkumų *Ltd.* buvo labai populiarios, tad Vokietijos teisės aktų leidėjas, norėdamas pagerinti *GmbH* padėtį, turėjo reformuoti nacionalinę uždarytųjų bendrovių teisę.

Dar viena svari 2008 m. Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių reformos priežastis buvo pakankamai dažni piktnaudžiavimo atvejai. Jie ypatingai išryškėjo bendrovių bankroto atveju:

⁴⁷ Bachmann, G., *supra* note 46: 1066.

⁴⁸ Marcus Oehlrich, „The German Unternehmergeellschaft: Entering Regulatory Competition“, Iuscomp, žiūrėta 2019 m. kovo 1 d., <http://www.iuscomp.org/gla/literature/oehlrich.html>.

⁴⁹ Michael Beurskens ir Ulrich Noack, „Modernizing the German GmbH – Mere Window Dressing or Fundamental Redesign?“, *European Business Organization Law Review* 9 (2008): 104-105.

išieškojimas buvo pavojingai mažas, susiformavo neigiama verslo praktika (bendrovės dalių perdavimas tretiesiems asmenims, buveinės perkėlimas į kitas vietas, netinkamų, nekompetentingų asmenų paskyrimas į vadovo postą)⁵⁰.

Atsižvelgiant į 2008 m. Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių reformos priežastis, net į *MoMiG* pavadinimą (ribotos atsakomybės bendrovių modernizavimo ir kovos su pažeidimais įstatymas), galima suformuluoti du pagrindinius tikslus, kurių buvo norima pasiekti: didėjant konkurencijai modernizuoti bendrovių teisę ir užkirsti kelią įvairiems pažeidimams (pavyzdžiui, nesąžiningam elgesiui kreditorių atžvilgiu)⁵¹. Literatūroje taip pat išskiriami panašūs tikslai: bendrovių steigimo supaprastinimas ir pagreitinimas bei *GmbH* teisinės formos patrauklumo didinimas⁵².

2.2. *MoMiG* įtvirtinti Vokietijos nacionalinės bendrovių teisės pakeitimai

Reformavus *GmbH-Gesetz* įstatymą (2008 m. spalio 23 d. priėmus, o 2008 m. lapkričio 1 d. įsigaliojus *MoMiG*) į Vokietijos bendrovių teisę įtraukta nemažai naudingų pakeitimų, padedančių *GmbH* išlaikyti patrauklumą vis didėjančioje įvairių Europos valstybių bendrovių teisinių formų konkurencijoje. Visus pakeitimus reikalinga aptarti detaliau.

***GmbH* steigimo supaprastinimas bei pagreitinimas.** Norint padidinti Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių tarptautinį konkurencingumą, *GmbH* steigimo taisyklės gerokai liberalizuotos. Po 2008 m. reformos tokio tipo bendrovės steigimo laikas labai žymiai sumažėjo: anksčiau procedūra užtrukdavo nuo 4 iki 6 savaičių, dabar įsteigti bendrovę galima per 2-3 dienas. Taip pat buvo atsisakyta reikalavimo tam tikroms bendrovėms (pavyzdžiui, steigiamoms vykdyti licencijuojamą veiklą) prieš registruojantis įmonių registre gauti vyriausybės sutikimą⁵³. Supaprastinti bei paskatinti bendrovių steigimą taip pat turėjo naudojimasis standartiniais dokumentų šablonais – pavyzdiniais protokolais. Buvo pateikti du notaro privalomai tvirtinami pavyzdiniai protokolai, kuriuos galima naudoti steigiant nesudėtingas *GmbH*, tačiau tik tada, kai steigiant bendrovę kapitalui formuoti daromi piniginiai įnašai, yra ne daugiau kaip trys akcininkai ir paskiriamas tik vienas

⁵⁰ Michael Beurskens ir Ulrich Noack, „The Reform of German Private Limited Company: Is the GmbH Ready for the 21st Century? Special Issue Reform of Germany's Private Limited Company (GmbH)“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1070-1071.

https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858251bbee056bdd30b6f/1454921767447/GLJ_Vol_09_No_09_Beurskens.pdf.

⁵¹ Martin Schulz ir Oliver Wasmeier, *The Law of Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law* (Berlin: Springer Verlag Berlin Heidelberg, 2012), 82.

⁵² Bauer, K., *supra* note 38: 26, 28.

⁵³ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *op. cit.*, 82.

direktorius⁵⁴. Toks pavyzdinių protokolų įdiegimas iš dalies supaprastino Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių steigimą, bet pažymėtina, jog tokie protokolai tinkami ne visoms *GmbH*. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad pavyzdinių protokolų pakeitimai ir papildymai yra draudžiami, išskyrus tai, kad galima apsispręsti dėl bendrovės buveinės, veiklos rūšies, įstatinio kapitalo dydžio, perimamų akcijų nominalios vertės ir direktoriumi skiriamo asmens. O steigėjai dažnai nori tik jiems pritaikytų steigimo dokumentų, tad nenoriai renkasi pavyzdinius protokolus. Taip pat rengiant *MoMiG* buvo teikiamas pasiūlymas atsisakyti notarinio steigimo dokumentų rengimo. Tačiau argumentuojant tuo, kad notaras vykdo svarbias funkcijas, dokumentų rengimas be notaro patvirtinimo nėra tinkamas, o jo dalyvavimas taip pat suteikia didelę pagalbą kitoms institucijoms⁵⁵, po reformos išliko privalomas dokumentų rengimas pas notarą steigiant *GmbH* teisinės formos bendrovę ar perleidžiant savo akcijų dalis.

***GmbH* dalių (akcijų) modernizavimas ir skaidrumo padidinimas.** Kaip minėta šiame darbe, *GmbH* kapitalas yra sudarytas iš vertybiniais popieriais nelaikomų nedalomų kapitalo dalių, vadinamų tiesiog dalimis. Reformavus bendrovių teisę, šios „dalyvavimo teisės“ padarytos daug artimesnės akcijoms, teisės aktuose netgi buvo įtvirtinta galimybė išleisti *GmbH* dalių (akcijų) sertifikatų⁵⁶. Taip pat buvo nustatyta, kad kiekvienas dalininkas gali turėti daugiau nei vieną dalį, kurių vertė gali būti skirtinga⁵⁷. Be to, įstatymų leidėjas įtvirtino reikalavimą, kad bendrovė privalo pateikti savo dalininkų (akcininkų) sąrašą įmonių registrui, kuriame duomenys yra viešai prieinami (galima paprastu ir patogiu būdu matyti, kas yra bendrovės savininkai). Tik faktiškai šiame sąraše nurodytas dalininkas bus laikomas realiu dalininku (akcininku). Tai verčia bendrovės dalininkus nuolat atnaujinti bendrovės akcininkų sąrašą. Dalių įsigijimo atveju, potencialus pirkėjas gali remtis teisiniu patikimumu (sąžiningumu) – neabejodamas laikyti dalininkų sąrašą teisingu, jei jo įrašai pastaruosius trejus metus nebuvo užprotestuoti kaip neteisingi. Jei neteisingo turinio dalininkų sąrašas egzistuoja trumpiau nei trejus metus, atsakomybė už klaidą tenka tikrajam dalių turėtoju⁵⁸. Taip pat teigti, kad bendrovės savininkų sąrašai yra teisingi, galima dar ir todėl, kad dalių perleidimas privalomai tvirtinamas notaro, užtikrinančio veiksmo teisėtumą. Dėl šios priežasties dalininkų sąrašu grindžiamas teisinis patikimumas įsigyjant dalis, kai tikrasis savininkas praranda savo teises į jas.

⁵⁴ Bauer, K., *supra* note 38: 28.

⁵⁵ Christoph Teichmann, Ralf Knaier, „Experiences with the competition of regulators – a German perspective“, iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Aristides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt. (Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015), 215.

⁵⁶ Bité, V., *supra* note 2: 217.

⁵⁷ Beurskens, M., Ulrich Noack, *supra* note 49: 114.

⁵⁸ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 83.

Naujasis teisinis reglamentavimas ypatingai palengvina seniau įkurtų *GmbH* dalių pardavimus.⁵⁹

Dalininkų (akcininkų) paskolų teikimo bendrovei supaprastinimas. Prieš *MoMiG* reformą buvo uždrausta dalininkams grąžinti bendrovei suteiktas paskolas bei kitokį finansavimą, jei jie buvo suteikti bendrovei esant labai prastoje ekonominėje situacijoje, tokioje, kurioje bendrovė nebūtų galėjusi gauti paskolos iš kitų kreditorių tokiomis pačiomis rinkos sąlygomis. Tačiau tokios griežtos taisyklės turėjo neigiamą poveikį įmonių grupės finansavimui, dalininkai nebuvo suinteresuoti teikti paskolų savo bendrovėms. Ir nors po reformos teisinis reguliavimas šiuo klausimu buvo gerokai sušvelnintas, tačiau buvo nustatyta, kad įmonės nemokumo atveju kitų kreditorių interesai visada turi pirmenybę prieš dalininkų, suteikusių bendrovei paskolą, interesus, o bankroto administratorius netgi turi teisę atidėti paskolų, kurias dalininkai suteikė bendrovei per vienerius metus iki nemokumo, atidavimą bei reikalauti, kad lėšos būtų grąžintos į bankrutuojančios/bankrutavusios bendrovės turtą⁶⁰.

Kapitalo palaikymo taisyklių supaprastinimas. Kapitalo palaikymą galima suvokti kaip vientisą taisyklių rinkinį, kuris skirtas reglamentuoti kreditorių ir bendrovės dalyvių teisinius santykius, susijusius su bendrovės kapitalo judėjimu įvairiais bendrovės egzistavimo etapais⁶¹.

Vienas iš kapitalo palaikymo instituto elementų yra įstatinio kapitalo suformavimo reikalavimas steigiant bendrovę⁶². Ruošiant *MoMiG* buvo pateiktas pasiūlymas sumažinti *GmbH* įstatinio kapitalo dydį nuo 25 tūkst. iki 10 tūkst. eurų. Tačiau reformos metu minimalus įstatymo nustatytas *GmbH* įstatinio kapitalo dydis nebuvo sumažintas, motyvuojant tuo, kad tik atsiradus ribotos atsakomybės bendrovėms (1892 m.), buvo privalomas ne mažesnis nei 20 tūkst. markių įstatinis kapitalas (šiuo metu tai atitiktų 250 tūkst. eurų sumą pagal perkamąją galią), o norint dalyvauti šiandienos ūkinėje veikloje dabartinė 25 tūkst. eurų suma yra dažnai netgi per maža, bei tuo, kad ši suma bent dalinai apsaugo kreditorių interesus, suteikia tam tikrą garantą⁶³. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad *Ltd.* teisinės formos bendrovėms pradinės kapitalizacijos reikalavimas netaikomas, 2008 m. *GmbH* reformos metu įtvirtintas įstatinio kapitalo suformavimą palengvinimas. Buvo įtvirtinta norma, kad iš karto reikia įmokėti tik pusę privalomos įstatinio kapitalo sumos (12,5 tūkst. eurų), o kitai daliai užtenka pateikti garantijas.

Iki *MoMiG* įsigaliojimo 2008 m., Vokietijos Aukščiausiasis Teismas (vok.

⁵⁹ Bauer, K., *supra* note 38: 29.

⁶⁰ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 83-84.

⁶¹ Petroševičienė, O., *supra* note 36: 34.

⁶² Valentinas Mikelėnas ir kt., *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga, Asmenys* (Vilnius: Justitia, 2002), 124-125.

⁶³ Bauer, K., *supra* note 38: 27.

Bundesgerichtshof) kitas kapitalo palaikymo, išsaugojimo taisyklės, nustatytas *GmbH*, aiškino gana plačiai. Teismo nuomone, bet kokia bendrovės išmoka dalininkui sumažinant savo įstatinį kapitalą buvo draudžiama. Dėl tokio pakankamai formalaus kapitalo taisyklių aiškinimo, *GmbH* galimybė teikti paskolas savo dalininkams buvo žymiai apribota. Praktiškai tai buvo didžiausia kliūtis įmonių grupės finansavimui bei grynųjų pinigų sutelkimo susitarimams. Tuo tarpu pagal *MoMiG* reglamentuotas taisyklės, teisės aktų leidėjas jau taiko vadinamąjį balanso metodą, kai mokėjimai įmonės dalininkui laikomi priimtinais, jei jie visiškai garantuoja grąžinimą. Tuo būdu *GmbH* netgi gali padidinti paskolos dalininkui dydį, jei yra objektyvių duomenų, kad paskola bus grąžinta.⁶⁴

Galimybė perkelti administracinę buveinę į užsienį. Pagal ETT praktiką⁶⁵ kitų ES valstybių bendrovės savo administracinių buveinių vietą galėjo pasirinkti ir kitose šalyse, taip pat ir Vokietijoje, kuri privalėjo šias bendroves pripažinti. Tuo tarpu Vokietijos *GmbH* rinkoje buvo mažiau konkurencingos, kadangi galimybės perkelti administracinę buveinę į užsienį neturėjo. Po *MoMiG* įsigaliojimo Vokietijos *GmbH* bendrovės jau gali perkelti savo administracinę buveinę į kitą jurisdikciją, o buveinės vieta neprivalo sutapti su registruota buveine⁶⁶. Tai padidina Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių tarptautinį konkurencingumą, suteikia didesnę veiksmų laisvę plėtoti bendrovės veiklą kitose ES valstybėse. Tačiau yra viena būtina sąlyga: kitos valstybės teisinė sistema turi pripažinti *GmbH*⁶⁷.

Apsaugos nuo piktnaudžiavimo padidininimas. Siekdamas apsisaugoti nuo nesąžiningumo bei sustiprinti kreditorių apsaugą, įstatymų leidėjas *MoMiG* numatė nemažai pakeitimų. Svarbiausia, kad buvo išplėsta asmeninė bendrovės vadovų atsakomybė kreditoriams. Vokietijoje vyraujant *de facto* vadovo sampratai (vadovas yra asmuo, kuris gali būti formaliai nepaskirtas eiti vadovo pareigų, tačiau faktiškai vykdo visas vadovui priskiriamas funkcijas), vadovams ne tik priskiriamos visos valdymo organų nariams priklausančios pareigos, bet ir taikomas valdymo organų narių civilinės atsakomybės standartas⁶⁸. Vokietijoje fiduciarinių vadovų pareigų bendrovei (vok. *Treuepflicht*) pažeidimas lemia tiesioginę bendrovės vadovų atsakomybę pačiai bendrovei, tačiau kai kuriais atvejais bendrovės vadovai (žalai atsiradus dėl pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo) atsako

⁶⁴ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 83.

⁶⁵ Jau aptartose *Centros, Überseering, Inspire Art* bylose.

⁶⁶ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 84.

⁶⁷ Bauer, K., *supra* note 38: 28-29.

⁶⁸ Gintarė Jakuntavičiūtė, „Juridinio asmens valdymo organų narių civilinė atsakomybė“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2012), 54, https://elaba.lvb.lt/prim-explore/fulldisplay?vid=ELABA&docid=ELABAETD1873577&context=L&lang=en_US.

asmeniškai ir subsidiariai kartu su bendrove jos kreditoriams⁶⁹. Po *MoMiG* reformos *GmbH* vadovas asmeniškai atsako prieš kreditorius bendrovės nemokumo, prie kurio kaltais veiksmais prisidėjęs pats vadovas, atveju. Taip pat, jei bendrovė tampa nemoki, jos vadovas turi pareigą laiku (nedelsdamas) inicijuoti bankroto bylą. Siekiant išvengti apgaulės, jei bendrovė tuo metu neturi vadovo, tokia inicijavimo pareiga bei atsakomybė prieš kreditorius pereina bendrovės dalininkams.⁷⁰

Viena iš svarbiausių Vokietijos nacionalinės bendrovių teisės naujovių, kurią įtvirtino *MoMiG*, yra *GmbH* teisinės formos naujas variantas (ne nauja bendrovės forma, o *GmbH* potipis) – *mini-GmbH*. Ji vadinama verslininko ribotos atsakomybės bendrove (*UG*) ir yra labai tinkama smulkiąjam verslui, ypačiai individualiems verslininkams, kurie veiklos pradžioje turi mažą, bet jiems pakankamą, įstatinį kapitalą. Reikalinga šį *GmbH* potipį detaliau išanalizuoti.

2.3. *GmbH* bei *mini-GmbH (UG)* charakteristikos po *MoMiG* reformos

Idomu tai, kad 2008 m. net tokioje valstybėje kaip Vokietija, kurioje įstatinio kapitalo reikalavimui buvo teikiamas ypatingas vaidmuo, įstatinio kapitalo reikalavimo taisyklės uždarojo tipo bendrovėms buvo sušvelnintos⁷¹. Po *MoMiG* reformos, *GmbH-Gesetz* numato tris variantus, kaip galima sukurti *GmbH*. Be tradicinių formavimo procedūrų, steigėjai dabar gali pasirinkti lengvesnį ir ekonomiškesnį steigimą naudojantis pavyzdiniais protokolais. O verslininkai, kurie nenori ar negali įsteigti „tikrosios“ *GmbH* su 25 tūkst. eurų įstatiniu kapitalu, dabar turi galimybę sukurti *mini-GmbH* – *UG*.⁷² Tai verslininko ribotos atsakomybės bendrovė be minimalaus įstatinio kapitalo, kuri nėra visiškai nauja bendrovės teisinė forma, o tik supaprastintas *GmbH* variantas, kurį galima įsteigti su 1 euro dydžio įstatiniu kapitalu.⁷³ Kaip ir Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovę, taip ir *UG*, galima įsteigti labai greitai – per 2-3 dienas (prieš *MoMiG* reformą *GmbH* steigimas užtrukdavo nuo 4 iki 6 savaičių). Pažymėtina, kad Vokietijos bendrovių teisėje *mini-GmbH* prilyginama angliškai *Ltd.* tipo bendrovei⁷⁴. Ir nors verslo pasaulyje *UG* neturi labai geros reputacijos, tačiau praėjus tik vieneriems metams po *MoMiG* įsigaliojimo, visoje Vokietijoje jau buvo įsteigtos 19 563 verslininkų bendrovės⁷⁵.

Analizuojant *UG* teisinį reglamentavimą, darytina išvada, kad išskyrus specialias nuostatas,

⁶⁹ Thomas Bachner, *Creditor Protection in Private Companies. Anglo-German Perspectives for a European Legal Discourse (International Corporate Law and Financial Market Regulation)* (New York: Cambridge University Press, 2009), 153.

⁷⁰ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 84.

⁷¹ Petroševičienė, O., *supra* note 33: 286.

⁷² Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 85.

⁷³ Bauer, K., *supra* note 38: 27.

⁷⁴ Petroševičienė, O., *supra* note 36: 62.

⁷⁵ Bauer, K., *supra* note 38: 28.

jai taikomos tos pačios *GmbH-Gesetz* nuostatos kaip ir „įprastai“ *GmbH*⁷⁶. Tačiau pažymėtina, kad skirtingai nei pastarajai, verslininko bendrovei yra numatyta privaloma pareiga kaupti rezervus: kiekvienais metais *UG* turi atidėti 25 proc. savo pelno dalies į privalomą rezervą, kol įstatinis kapitalas bus padidintas iki 25 tūkst. eurų, o tada verslininko ribotos atsakomybės bendrovė galėtų būti transformuojama į *GmbH*⁷⁷. Tačiau įstatymas nenumato, per kiek laiko *UG* padidinti savo kapitalą iki *GmbH* ribos, taigi darytina išvada, kad dalininkai turi teisę laikyti kapitalą mažesnę už 25 tūkst. eurų neribotą laiką. Be to, sąlyga kaupti rezervą gali būti lengvai apeinama, pavyzdžiui, mažinant bendrovės pelną.

UG taip pat turi daugiau specialių reikalavimų, ne tik pareigą kaupti privalomą rezervą. Pirmiausia šios teisinės formos bendrovės privalo vykdyti veiklą su nuoroda pavadinime „*Unternehmergeellschaft (haftungsbeschränkt)*“ arba sutrumpinimu „*UG*“⁷⁸. Šis reikalavimas įtvirtintas norint pasiekti daugiau skaidrumo, t. y., kad bendrovės verslo partneriai, kreditoriai bei visuomenė nebūtų apgaudinėjami ir žinotų, kad jie dirba, bendradarbiauja ar naudojasi ne *GmbH*, o jos potipio *UG*, galimai neturinčio ar turinčio labai mažą įstatinį kapitalą, paslaugomis. Taip pat, skirtingai nuo *GmbH*, verslininko ribotos atsakomybės bendrovėms taikomas draudimas mokėti nepiniginiais įnašais bei reikalavimas įmokėti visą įstatinio kapitalo sumą iki bendrovės įregistravimo⁷⁹. Vadinasi, *UG* galimi tik piniginiai dalininkų įnašai ir, jei nusprendžiama steigti *UG* su tam tikru įstatinio kapitalo dydžiu, kuris gali būti nuo 1 iki 24,999 tūkst. eurų, visa jo suma turi būti įmokama prieš įregistravimą (po reformos steigiant *GmbH* iš kart reikia įmokėti tik pusę privalomos įstatinio kapitalo sumos, kuri sudaro 12,5 tūkst., o kitai daliai užtenka pateikti garantijas, tad ją galima įmokėti vėliau). Ir galiausiai reikalaujama, kad *UG* nesugebant padengti savo skolų (nemokumo atveju), nedelsiant būtų sušaukiamas visuotinis dalininkų susirinkimas. Tai pakankamai didelis nukrypimas nuo bendrosios nuostatos, taikomos „įprastai“ *GmbH*, kuriai nustatomas reikalavimas sušaukti visuotinį dalininkų susirinkimą, jei bendrovės nuostoliai siekia pusę įregistruoto įstatinio kapitalo dydžio. Teisės aktų leidėjas, nustatydamas palengvintą reikalavimą, atsižvelgė į tai, kad nenustatant *UG* minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo, nėra jokios prasmės, netgi nelogiška, įpareigoti tokios teisinės formos bendrovės šaukti visuotinius dalininkų susirinkimus, nuostolių dydį

⁷⁶ Jessica Schmidt, „The New *Unternehmergeellschaft* (Entrepreneurial Company) and the Limited – A Comparison“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1095, https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858361bbee056bdd30baa/1454921783270/GLJ_Vol_09_No_09_Schmidt.pdf.

⁷⁷ Beurskens M., Ulrich Noack, *supra* note 49: 111-112.

⁷⁸ Schmidt, J., *op. cit.*, 1095.

⁷⁹ *Ibid.*

susiejant su įstatiniu kapitalu⁸⁰.

Atsižvelgiant į tai, kad prieš Vokietijos bendrovių teisės reformą pagrindinė priežastis pasirinkti angliškos *Ltd.* teisinės formos bendrovę vietoj *GmbH* buvo galimybė įsteigti bendrovę be jokio minimalaus įstatinio kapitalo, po reformos *UG* verslininkams tapo labai patraukli. Atsirado galimybė nukonkuruoti *Ltd.* bendroves su administracine buveine Vokietijoje, t. y. pagal šios šalies teisės aktus įsteigti ribotos atsakomybės bendrovę neturint didelio kapitalo. Ir nors verslininkai *UG* teisinės formos bendrovę laiko nelabai patikima, išlieka galimybė sukaupus atitinkamą kapitalą ją transformuoti į *GmbH*.

Tuo tarpu po 2008 m. reformos *GmbH* yra ribotos atsakomybės juridinis asmuo, kuriam įsteigti vis dar reikalingas 25 tūkst. eurų įstatinis kapitalas. Bendrovės dalininkai įnešti jį gali piniginiiais ir nepiniginiais įnašais. Jei įnašas nepiniginis, jo vertė turi būti nurodoma specialioje ataskaitoje, taip pat ši vertė turi būti nurodyta partnerystės (steigimo) sutartyje⁸¹. Dalininkai prieš registraciją gali įmokėti pusę privalomos įstatinio kapitalo sumos – 12,5 tūkst. eurų, o likusiai daliai pateikti garantijas.

GmbH turi turėti bent vieną vadovą (gali turėti ir daugiau) – fizinį asmenį, turintį visišką teisnumą⁸². Jis valdo bendrovę ir atstovauja jai teismuose. Tačiau sprendimus priima ne vadovas, o visuotinis dalininkų susirinkimas: jis netgi gali duoti bendrovės direktoriui privalomus nurodymus kasdieniais veiklos klausimais. Dalininkų susirinkimą sušaukia bendrovės direktorius (-iai), bent prieš savaitę išsiųsdami registruotu paštu su pranešimus apie susirinkimą. Būtinai bent vienas metinis dalininkų susirinkimas, kadangi reikalinga patvirtinti metinę ataskaitą, paskirstyti pelną ir t. t. Nėeilinis susirinkimas sušaukiamas, jei tai reikalinga dėl bendrovės sunkios padėties. O dalininkų mažuma, turinti mažiausiai 10 proc. visų bendrovės akcijų, gali reikalauti sušaukti visuotinį dalininkų susirinkimą bet kada.⁸³

Vokietijoje galioja dviejų lygių valdymo sistema, kai bendrovėje sudaromas ir kolegialus priežiūros organas – stebėtojų taryba. Tačiau *GmbH-Gesetz* nenumatytas privalomas reikalavimas bendrovėje sudaryti priežiūros organą – stebėtojų tarybą (vok. *Aufsichtsrat*). Egzistuoja tik viena išimtis: privaloma sudaryti stebėtojų tarybą tada, kai bendrovei taikomos Vokietijos bendrosios darbuotojų dalyvavimo⁸⁴ priimant sprendimus taisyklės, kurios reikalauja, kad darbuotojų atstovas taptų stebėtojų tarybos nariu, taip pat galima įstatuose savanoriškai įtvirtinti nuostatą, kad bendrovėje

⁸⁰ *Ibid.*, 1096, 1104.

⁸¹ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra note* 51: 86.

⁸² *GmbH-Gesetz* 6 str.

⁸³ *Ibid.*, 46, 49, 50, 51 str.

⁸⁴ Privalomo darbuotojų dalyvavimo taisyklės taikomos tik AG ir didelėms *GmbH*.

turi būti sudaroma stebėtojų taryba⁸⁵.

Apibendrinant paminėtina tai, kad pagrindiniai 2008 m. Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovių reformos tikslai bendrovių buvo steigimo supaprastinimas ir pagreitinimas bei GmbH teisinės formos patrauklumo didinimas. Tai pavyko pasiekti *MoMiG* įstatymu įtvirtinus daug pakeitimų, iš kurių vienas svarbiausių – kapitalo palaikymo taisyklių supaprastinimas.

⁸⁵ Schulz, M., Oliver Wasmeier, *supra* note 51: 81.

3. PRANCŪZIJOS UŽDARŲJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMOS

Šiame skyriuje bus atskleidžiami pagrindinių Prancūzijos reformų, t. y. 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymo ir 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymo, priėmimo tikslai, reglamentuoti pakeitimai. Taip pat bus analizuojamos Prancūzijos *SARL* bei *SAS* svarbiausios teisinės charakteristikos.

Kaip minėta aukščiau, Prancūzijoje *SA* bendrovės tipas buvo įtvirtintas 1867 m. priėmus Prancūzijos komercinių bendrovių įstatymą, o *SARL* – 1925 m. priėmus ribotos atsakomybės bendrovių įstatymą. Gerokai vėliau, 1985 m., buvo priimtas įstatymas dėl vienanarių ribotos atsakomybės bendrovių ir ribotos atsakomybės žemės ūkio bendrovių, įteisinęs *EURL*. Tuo tarpu galimybė steigti *SAS* atsirado tik 1994 m. supaprastintos akcinės bendrovės steigimo įstatymu įtvirtinus šią ribotos atsakomybės juridinio asmens teisinę formą. Aiškumo dėlei, supaprastintą akcinę bendrovę galima traktuoti kaip tarpinį variantą tarp *AB* ir *UAB*.

Prancūzijoje svarbiausios teisės šakos kodifikuotos, tad ir dauguma Prancūzijos uždaro tipo bei atviro tipo bendrovių teisės normų yra nustatytos būtent 2000 m. priimtame Prancūzijos komerciniame kodekse (pranc. *Code de commerce*, toliau – Prancūzijos KK)⁸⁶. Šio kodekso L. 225-1 – 225-270 bei L. 242-1 – L.242-31 straipsniai detalai reglamentuoja *SA*, L. 223-1 – L. 223-43 bei L. 241-2 – L. 241-9 straipsniai skirti *SARL*, o L. 227-1 – L. 227-20 bei L. 244-1 – L. 244-4 straipsniuose įtvirtintos teisės normos taikomos išskirtinai *SAS* (atkreiptinas dėmesys į tai, kad *SAS* taip pat taikomos *SA* reglamentuojančios normos, tiek, kiek jos neprieštaruja nurodytiems straipsniams, išskyrus tam tikras išimtis⁸⁷).

Pažymėtina, kad teisinis *SARL* ir *SA* reglamentavimas skiriasi pakankamai žymiai, tad išskirtinai lanksti bendrovės teisinė forma *SAS* turi nemažai privalumų – netaikomas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, neprivalomi akcijų perleidimo reikalavimai, o bendrovės valdymo paskirstymas ir struktūra gali būti reglamentuoti steigimo dokumentuose⁸⁸. Atsižvelgiant į tai, *SAS* tampa vis populiareesnė Prancūzijoje.

2 lentelėje pateikiami duomenys aiškiai parodo tendenciją, kad Paryžiuje įregistruojama vis daugiau *SAS* teisinės formos bendrovių (nuo 2009 m. įregistruotų *SAS* skaičius tik didėjantis). Tai daro įtaką kitų tipų bendrovių steigimo sumažėjimui. *SAS* steigimas gerokai sumažino įregistruotų

⁸⁶ „Code de commerce“, Légifrance, žiūrėta 2018 m. spalio 2 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>.

⁸⁷ Prancūzijos KK L. 227-1 str. įtvirtintas išimčių sąrašas. Viena iš jų – *SAS* netaikomas L. 224-2 str. *SA* numatytas 37 tūkst. eurų minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas.

⁸⁸ Dorothée Gallois-Cochet, Marie Caffin-Moi, „Key trends in French company law reforms over the last decade“, iš *Reforming the law of obligations and company law: studies in French and German law*, Walter Doralt, Olivier Deshayes (Paris: Société de législation comparée, 2013), 92–93.

SARL skaičių: 2015 m. pirmą kartą SARL buvo įsteigta mažiau nei SAS, o 2016 m. įsteigtų pastarųjų bendrovių skaičius jau gerokai didesnis. Taip pat iš lentelėje pateiktų duomenų galima daryti išvadą apie kardinalų SA sumažėjimą: įregistravus 1 SA, susikuria 107 SAS.

Metai	Įregistruotų SARL (įskaitant EURL) skaičius	Įregistruotų SA skaičius	Įregistruotų SAS skaičius
1995 m.	14012	2015	399
2006 m.	20324	488	2582
2007 m.	21325	486	2935
2008 m.	21187	428	2564
2009 m.	18303	316	4064
2010 m.	16434	205	5561
2011 m.	18519	299	7017
2012 m.	15554	201	7302
2013 m.	14016	189	9503
2014 m.	11576	170	11246
2015 m.	10681	210	13848
2016 m.	10208	164	17631

2 lentelė. Paryžiuje įregistruotų bendrovių skaičiaus kitimas⁸⁹

Susiklosčiusiai situacijai įtakos turėjo per pastaruosius 15 metų Prancūzijos bendrovių teisėje padarytos 2 svarbiausios reformos, dėl kurių šios šalies bendrovių teisė tapo labiau konkurencinga ir lanksti.

3.1. 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymas

2003 m. rugpjūčio 1 d. buvo priimtas ekonominės iniciatyvos įstatymas (pranc. *LOI n° 2003-721 du 1er août 2003 pour l'initiative économique*)⁹⁰. Nagrinėjamai temai aktualūs šio įstatymo tikslai buvo bendrovių steigimo supaprastinimas bei pagreitinimas (taip pat ir galimybės steigti bendroves elektroniniu būdu įtvirtinimas) bei svarbiausias – įstatinio kapitalo reikalavimo SARL panaikinimas.

Minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo SARL panaikinimas. Iki 2003 m. priimto įstatymo normų įsigaliojimo, Prancūzijos KK L. 223-2 str. nustatytas SARL minimalus įstatinio kapitalo dydis buvo 7,5 tūkst. eurų, kuris steigimo metu turėjo būti apmokėtas bent 1/5 dalimi (piniginiais įnašais), o likusi dalis galėjo būti sumokėta per penkerius metus nuo bendrovės registravimo (Prancūzijos KK L. 223-7 str.). Tačiau 2003 m. reformos metu nurodyto dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas buvo panaikintas, pakeičiant Prancūzijos KK L. 223-2 str.

⁸⁹ Philippe Merle, Anne Fauchon. *Droit commercial. Sociétés commerciales – 21e éd. Édition 2017-2018* (Paris: Édition Dalloz, 2017), 22.

⁹⁰ „LOI n° 2003-721 du 1er août 2003 pour l'initiative économique“, Légifrance, žiūrėta 2018 m. spalio 5 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000414455&dateTexte=29990103>.

ir jame nustatant taisyklę, kad bendrovės kapitalo dydis nustatomas įstatuose, t. y. buvo įtvirtinta galimybė steigti SARL kad ir su 1 euro dydžio įstatiniu kapitalu. Įstatymų leidėjas šį pakeitimą motyvavo tuo, kad jis negali numatyti, kokio dydžio įstatinio kapitalo reikia pradėdant vykdyti ekonominę veiklą, tai turi padaryti kiekvienas steigėjas⁹¹.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad buvo nurodytos 2 esminės minimalaus įstatinio kapitalo dydžio reikalavimo panaikinimo priežastys. Pirmoji, kad įstatinis kapitalas nėra veiksminga kreditorių teisių apsaugos priemonė, nes dažnai jis išleidžiamas bendrovės veiklos vykdymo pradžioje⁹². Pavyzdžiui, 2003 m. vasario mėn. pabaigoje iš Prancūzijoje registruotų 140 tūkst. veiklą vykdančių SARL teisinės formos bendrovių net 72 proc. turėjo mažesnę nei 8 tūkst. eurų kapitalą, 21 proc. – kapitalą, kurio suma yra nuo 8 tūkst. iki 50 tūkst. eurų, ir tik mažiau nei 1 proc. bendrovių – kapitalą, kuris buvo didesnis arba lygus 500 tūkst. eurų⁹³. O antrąja minimalaus įstatinio kapitalo dydžio reikalavimo panaikinimo priežastimi įvardijama tai, jog pradėjo steigtis nemažai bendrovių, teikiančių intelektines paslaugas, kurioms reikalavimas dėl įstatinio kapitalo yra steigimosi apribojimas, o ne joks būtinumas⁹⁴.

Aptariamas pakeitimas sukėlė dvejopas reakcijas: sprendimas buvo vertinamas tiek kaip populistinis, sukeliantis bendrovių išteklių nepakankamumo pavojų, tiek kaip novatoriškas, motyvuojant tuo, kad bendrovės gali būti finansuojamos daugeliu kitų būdų⁹⁵.

Bendrovių steigimo supaprastinimas bei pagreitinimas. Norint įsiregistruoti Prancūzijos komercinės veiklos subjektų ir įmonių registre (pranc. *registre du commerce et des sociétés*), suteikiančiame teisę bendrovėms vykdyti savo veiklą, reikėjo atlikti keturių etapų procedūrą, kuri dažnai buvo per ilga ir lėtinanti veiklos pradžią. Atsižvelgiant į tai, įstatymų leidėjas sudarė galimybę bendrovės steigėjams, pateikusiems visą registracijos paraišką minimam registrui, gauti bendrovės kūrimo dokumentą, suteikiantį teisę iki faktinio bendrovės įregistravimo imtis tam tikrų leidžiamų veiksmų, būtinų bendrovės veiklos pradžiai⁹⁶.

Iki 2003 m. reformos teisės aktuose nebuvo numatyta galimybė steigti bendrovę internetu, tačiau įsigaliojus aukščiau minimam įstatymui situacija pasikeitė, kadangi buvo nustatyta, kad

⁹¹ Isabelle Urbain-Parléani, „I. Working group on the Share Capital in Europe – French Answers to the Questionnaire“, iš *Legal Capital in Europe*, Marcus Lutter (Berlin: De Gruyter Recht, 2006), 484.

⁹² Joelle Simon, „A Comparative Approach to Capital Maintenance: France“, *European Business Law Review* 13 (2004): 1038-1039.

⁹³ „Rapport n° 217 (2002-2003) de M. Jean-Jacques Hiest, Mme Annick Bocandé et M. René Trégouët“, Sénat, žiūrėta 2019 m. kovo 9 d., <http://www.senat.fr/rap/102-217/102-217.html>.

⁹⁴ Simon, J., *op. cit.*, 1038-1039.

⁹⁵ Urbain-Parléani, I., *op. cit.*, 484.

⁹⁶ Rapport n° 217, *op. cit.*

administraciniai *SARL* steigimo žingsniai galės būti atliekami elektroniniu būdu, numatant, jog šios normos taikymo sąlygos bus įtvirtintos Valstybės Tarybos (pranc. *Conseil d'Etat*) dekretu.

Kiti pakeitimai. Ekonominės iniciatyvos įstatymas taip pat palengvino perėjimą nuo darbuotojo prie verslininko statuso – kuriantys verslą darbuotojai vienerius metus buvo atleisti nuo socialinio draudimo įmokų, jiems suteiktos kitos teisės, supaprastinančios ekonominės veiklos vykdymą. Aptariamame įstatyme įtvirtintos ir įvairios priemonės, leidžiančios efektyviau finansuoti ekonominę iniciatyvą: investuoti į vietinę ekonominę veiklą, tuo pačiu pasinaudojant didelėmis mokesčių lengvatomis, galimybės įmonėms gauti kreditą palengvintomis palūkanų normų nustatymo taisyklėmis ir pan. Taip pat numatyti verslininkų rėmimo socialiniu lygmeniu įrankiai. Galiausiai, sumažinus tam tikrus registracijos bei pirkėjui taikomus mokesčius, padidinus kapitalo prieaugio ribas ir kt., įstatymu buvo palengvintas įmonių perleidimas ir perėmimas.

3.2. 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymas

2007 m. viduryje – 2008 m. pradžioje Prancūzijoje reformuoti teisės aktai, susiję su užimtumu, perkamąja galia bei konkurencija paslaugų teikimo vartotojams srityje. Šių reformų tęsinys – 2008 m. rugpjūčio 4 d. priimtas ekonomikos modernizavimo įstatymas (pran. *LOI n° 2008-776 du 4 août 2008 de modernisation de l'économie*)⁹⁷. Išskirtini keturi pagrindiniai šio įstatymo tikslai: verslo kūrimo skatinimas, konkurencijos skatinimas, šalies ekonominio patrauklumo stiprinimas, ekonomikos finansavimo gerinimas.

Verslo kūrimo skatinimas. Pirmasis priimto įstatymo tikslas buvo skatinti verslininkus sukuriant pavyzdinius įstatus, supaprastinant verslo kūrimo veiklą ir padidinant individualaus verslininko apsaugą. Taip pat šio tikslo buvo siekiama skatinant mažųjų ir vidutinių įmonių augimą sumažinus mokėjimo terminus, per įvairias mokesčių lengvatų priemones palengvinus įmonių atsigavimą ir perdavimą⁹⁸. Nagrinėjamai temai ypač aktualu, kad įstatymu supaprastintas *SARL* ir *SAS* veiklos vykdymas, todėl reikalinga nuostatas, pakeitusias šių formų bendrovių teisinį reglamentavimą, aptarti detaliau.

2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymu buvo nustatyti šie pagrindiniai *SARL*, *EURL* bei *SAS* teisinių formų reguliavimo pakeitimai:

⁹⁷ „LOI n° 2008-776 du 4 août 2008 de modernisation de l'économie“, Légifrance, žiūrėta 2019 m. kovo 9 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000019283050&categorieLien=id>.

⁹⁸ „Rapport n° 413, tome I (2007-2008) de M. Laurent Béteille, Mme Élisabeth Lamure et M. Philippe Marini“, Sénat, žiūrėta 2019 m. kovo 9 d., <http://www.senat.fr/rap/107-413-1/107-413-1.html>.

- Vienas iš svarbiausių – minimalaus įstatinio kapitalo SAS panaikinimas. Iki aptariamo įstatymo įsigaliojimo, SAS teisinės formos bendrovėms buvo taikomas ne mažesnio nei 37 tūkst. eurų dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas (kaip ir SA). Tačiau įstatymų leidėjas, motyvuodamas tuo, jog šis reikalavimas kelia sunkumų labai mažoms įmonėms kurti šios teisinės formos bendrovę, o įvairių amatininkų ir prekybininkų paklausa steigti SAS yra didelė⁹⁹, jį panaikino. Prancūzijos KK L. 227-2 str. buvo papildytas nuostata, kad bendrovės kapitalo dydis nustatomas įstatuose (šiuo metu straipsnio formuluotė pakeista). Taigi, įtvirtinta galimybė steigti SAS kad ir su 1 euro dydžio įstatiniu kapitalu (kaip ir SARL). O jau egzistuojančioms įmonėms buvo sudaryta galimybė mažinti kapitalą žemiau 37 tūkst. eurų ribos nuo 2009 m. sausio 1 d.

- Išimties dėl SAS pareigos skirti auditorių nustatymas. Principas, kad SA teisinės formos bendrovių veiklą reglamentuojančios normos iš esmės yra taikomos ir SAS, galiojo ir auditorių atžvilgiu, tad vienas iš šios formos bendrovės ypatumų taip pat buvo pareiga sistemingai paskirti auditorių¹⁰⁰. Tačiau Prancūzijos KK papildžius L. 227-9-1 punktu, reikalavimas paskirti auditorių SAS nebebuvo privalomas, kai ji atitiko ne daugiau kaip du kriterijus iš trijų (susijusių su apyvartos suma, balanso suma ir darbuotojų skaičiumi per finansinius metus).

- SAS pareigos skelbti balsavimo teisių skaičių panaikinimas. Kaip ir bet kuri SA, SAS turėjo pareigą ne vėliau nei likus 15 dienų iki visuotinio akcininkų susirinkimo, paskelbti spaudoje apie bendrą tai datai turimą balsavimo teisių skaičių bei jų pokyčius. Ši pareiga SAS buvo panaikinta.

- SARL akcininkų susirinkimų organizavimo naujovės – galimybės dalyvauti susirinkimuose vaizdo konferencijos būdu – įtvirtinimas. Siekiant palengvinti SARL akcininkų sprendimų priėmimo procesą, šis būdas perimtas iš SA nuostatos, kad akcininkai gali ne tik fiziškai būti vienoje vietoje, bet dalyvauti susirinkime vaizdo konferencijos ar kitais telekomunikacijų būdais. Prancūzijos KK L. 223-27 straipsnyje buvo įtvirtinta, jog akcininkai, dalyvaujantys susirinkime vaizdo konferencijos arba telekomunikacijų priemonėmis, leidžiančiomis juos identifikuoti, dalyvauja kvorumo ir daugumos skaičiavime. Tačiau tokia susirinkimų organizavimo galimybė galima tik tuomet, kai bendrovės įstatuose aiškiai nurodytas leidimas naudoti tokias priemones bei šių priemonių pobūdis ir taikymo sąlygos atitinka Valstybės Tarybos dekretu nustatytus reikalavimus, o iš viso negalima susirinkimuose, kuriuose sprendžiami metinių ataskaitų arba konsoliduotų finansinių ataskaitų patvirtinimo klausimai.

⁹⁹ Rapport n° 413, *supra* note 98.

¹⁰⁰ *Ibid.*

- *EURL* – vienanarės ribotos atsakomybės bendrovės – standartinių (pavyzdinių) įstatų patvirtinimas. Jie pridėti prie Prancūzijos KK (2.1. priedas). Nustatyta, kad taikomi šie standartiniai įstatai, išskyrus atvejus, kai vienintelis dalyvis (akcininkas), teikdamas prašymą įregistruoti įmonę, pateikia kitokį įstatų variantą.

Konkurencijos skatinimas. Įstatymu taip pat buvo siekiama suaktyvinti konkurenciją stiprinant vartotojų apsaugą, plėtojant prekybą, ypač tarp mažmenininkų, bei gerinant vietos veiklos rėmimo sistemą. Sukurta nauja nepriklausoma administracinė institucija – Konkurencijos institucija, turinti įgaliojimus atlikti tyrimus, priimti sprendimus ir skirti didesnes sankcijas lyginant su veikiančia Konkurencijos taryba.

Šalies ekonominio patrauklumo stiprinimas. Remiantis tuo, kad elektroniniai ryšiai yra puikus augimo faktorius, nustatytos priemonės, skatinančios jų naudojimą visoje šalyje. Taip pat patobulinta imigrantams taikoma tvarka, įtvirtintos įvairios su patentų ir intelektinės nuosavybės teise susijusios priemonės, sukurta fondų sistema, leidžianti ne pelno organizacijoms turėti papildomų išteklių¹⁰¹.

Ekonomikos finansavimo gerinimas. Ekonomikos augimui ypač svarbus buvo finansavimo suaktyvinimas modernizuojant neapmokestinamą taupomąją priemonę – taupomąją sąskaitą. Taip pat įstatymu buvo įtvirtintas siekis teisėkūros priemonėmis atlikti rimtą Prancūzijos finansų centro modernizavimą, kad būtų sudarytos sąlygos jo finansinės padėties pagerinimui.

3.3. Dabartinės SARL teisinės charakteristikos

Kaip minėta aukščiau, *SARL* yra ribotos atsakomybės bendrovė, kurioje nuosavybės teisės yra įrodomos dalimis – akcijomis, kurios nelaikomos laisvai perleidžiamais vertybiniais popieriais. Šios formos bendrovėje leidžiamos tik dalys (akcijos) su nominaliąja verte¹⁰². Prancūzijos KK L. 223-1 str. įtvirtina, kad šios formos bendrovę gali įsteigti vienas ar daugiau asmenų, kurių atsakomybė apsiriboja jų įnašų suma, o jos pavadinime privalo būti žodžiai „*société à responsabilité limitée*“ arba akronimas „*SARL*“. Pažymėtina, kad, jeigu ribotos atsakomybės bendrovę įsteigia vienas asmuo, ji vadinama *EURL* (vienanarė *SARL*) ir turi tam tikras ypatybes (kapitalo vertinimo lengvatos, apmokestinimo pasirinkimas, galimybė naudotis patvirtintais pavyzdiniais steigimo dokumentais). Prancūzijos KK L. 223-3 numatytas maksimalaus *SARL* dalyvių (akcininkų) skaičiaus ribojimas – šis skaičius negali viršyti 100 (iki 2004 m. – 50).

¹⁰¹ Rapport n° 413, *supra* note 98.

¹⁰² Lina Mikalonienė ir kt., *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste? Mokslo studija* (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017), 151.

Prancūzijos KK L. 223-2 str. suteikia steigėjams galimybę įstatinio kapitalo dydį nusistatyti steigimo dokumentuose, kadangi nenumato minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo, o tik įtvirtina nuostatą, kad bendrovės kapitalo dydis nustatomas įstatuose ir kad jis yra padalytas į lygias dalis (pranc. *parts sociales*). Įstatuose nustatytas įstatinis kapitalas, vadovaujantis Prancūzijos KK L. 223-7 str., steigimo metu turi būti apmokėtas bent 1/5 dalimi, o likusią dalį suteikiama galimybė sumokėti per penkerius metus nuo bendrovės įregistravimo. Tačiau nors *SARL* gali būti įsteigta net ir su vieno euro įstatiniu kapitalu, pati įstatinio kapitalo koncepcija šioje teisinės formos bendrovėje iš dalies išliko, tačiau taikoma liberaliau nei akcinėse bendrovėse¹⁰³. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad *SARL* dalyviai (akcininkai) turi galimybę daryti nepiniginius įnašus paslaugomis ir praktinėmis žiniomis (angl. *know-how*), kai tokia nuostata yra įtvirtinama bendrovės įstatuose¹⁰⁴.

Kalbant apie bendrovių valdymą, Prancūzijos KK L. 223-18 str. numato, kad *SARL* yra valdoma vieno ar daugiau fizinių asmenų. Vadovus (pran. *gérants*) galima pasirinkti ne tik iš *SARL* dalyvių (akcininkų). Tuo atveju juos skiria ir iš pareigų atšaukia dalyviai (akcininkai) pagal Prancūzijos KK L. 223-29 straipsnyje nustatytas sąlygas (vadovai nurodomi įstatuose ar vėlesniame bendrovės akte). Kai bendrovės įstatuose nenumatyti dalyvių (akcininkų) įgaliojimai valdymo klausimais, bendrovės vadovas, veikdamas bendrovės interesais gali atlikti visus valdymo veiksmus (Prancūzijos KK L. 221-4). Santykiuose su trečiosiomis šalimis vadovui suteikiami didžiausi įgaliojimai visais atvejais veikti bendrovės vardu, paisant įstatymų nuostatų, aiškiai suteikiančių įgaliojimus dalyviams (akcininkams). Darytina išvada, kad *SARL* veikla yra labai supaprastinta, nes teisės aktuose įtvirtinti tik du privalomi bendrovės organai: dalyvių (akcininkų) susirinkimas ir generalinis vadovas¹⁰⁵.

Sprendimai *SARL* yra priimami susirinkimo metu. Prancūzijos KK L. 223-27 str. taip pat numato galimybę įstatuose įtvirtinti taisyklę, kad, išskyrus pačiame kodekse apibrėžtus atvejus (dėl vadovo parengtų valdymo ataskaitų, metinių ataskaitų tvirtinimo), visi sprendimai arba jų dalis gali būti priimami rašytinės konsultacijos būdu arba išreiškiami dalyvių (akcininkų) akte. Susirinkimą sušaukia vadovas arba, jam nesant, auditorius Valstybės tarybos nustatyta forma ir būdu.

Principas, pagal kurį balsavimo teisės yra susietos bendrovės dalimis (akcijomis) ir turi būti proporcingos turimam bendrovės kapitalo dalių (akcijų) skaičiui, *SARL* atveju yra absoliutus¹⁰⁶.

¹⁰³ Mikalonienė, L. ir kt., *supra* note 102: 150.

¹⁰⁴ Hubert Segain, „Chapter on French Company Law“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Arístides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt. (Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015), 190.

¹⁰⁵ *Ibid.*, 199.

¹⁰⁶ *Ibid.*, 192.

Balsavimo teisės nėra perleidžiamos. Kворumo ir daugumos skaičiavimas skiriasi eiliniame ir neeiliniame visuotiniame dalyvių (akcininkų) susirinkime. Eilinio visuotinio susirinkimo atveju kворumas nėra būtinas, Prancūzijos KK L. 223-29 str. įtvirtinta nuostata, kad sprendimai priimami vieno ar daugiau dalyvių (akcininkų), atstovaujančių daugiau nei pusei dalių (akcijų) balsų dauguma. Bendrovių, įsteigtų po 2005 m. rugpjūčio 2 d.¹⁰⁷, neeiliniame visuotiniame susirinkime, kuriame sprendžiami bendrovės pavadinimo keitimo, buveinės perkėlimo, įstatinio kapitalo didinimo ar mažinimo, įmonės likvidavimo, dalių (akcijų) perleidimo ir kiti svarbūs klausimai, pagal Prancūzijos KK L. 223-30 str. galima priimti sprendimus, jei susirinkime dalyvauja dalyviai (akcininkai), turintys ne mažiau nei ketvirtadalį bendrovės dalių (akcijų), pakartotiniame – ne mažiau nei penktadalį, o sprendimai priimami dviejų trečdalių dalyvaujančių ar atstovaujamų dalyvių (akcininkų) balsų dauguma. Įstatuose galima numatyti ir griežtesnius reikalavimus.

3.4. Dabartinės SAS teisinės charakteristikos

SAS galima apibrėžti kaip supaprastintą akcinę bendrovę, kurios reglamentavimas yra gerokai lankstesnis nei SA. Prancūzijos KK L. 227-1 str. įtvirtinta nuostata, kad SAS formos bendrovę gali įsteigti vienas ar daugiau asmenų, kurių atsakomybė apsiriboja jų įnašų suma. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, jeigu supaprastintą akcinę bendrovę įsteigia vienas asmuo, ji vadinama vienanare SAS (pranc. *Société par actions simplifiée unipersonnelle*, doktrinoje vartojamas trumpinys SASU).

Kalbant apie kapitalo klausimus, SAS, kaip ir SARL, netaikomas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, tačiau steigimo metu bent pusę įnašų vertės turi būti apmokėta išleidus akcijas, o likusią dalį suteikiama galimybė sumokėti per penkerius metus. Atsižvelgiant į tai, kad SAS laikoma akcine bendrove, ji, taip pat kaip ir SA, gali išleisti ir paprastasias, ir privilegijuotąsias akcijas¹⁰⁸. Tačiau Prancūzijos KK L. 227-2 str. įtvirtina nuostatą, kad SAS negali viešai išleisti finansinių vertybinių popierių ar prekiauti savo akcijomis reguliuojamoje rinkoje (skirtingai nei SA), išskyrus tam tikras išimtis. Taip pat pažymėtina, kad Prancūzijos KK L. 227-13 str. suteikia galimybę SAS įstatuose nustatyti ne ilgesnį nei 10 metų akcijų perleidimo apribojimo terminą.

SAS būdingas dispozityvus, tačiau labai lakoniškas bendrovės valdymo ir funkcionavimo teisinis reglamentavimas¹⁰⁹. Prancūzijos KK L. 227-5 str. suteikia galimybę SAS valdymo sąlygas

¹⁰⁷ 2005 m. rugpjūčio 2 d. buvo priimtas mažų ir vidutinių įmonių įstatymas (pranc. *Loi n° 2005-882 du 2 août 2005 en faveur des petites et moyennes entreprises*), kuris įtvirtino nuostatas, padedančias mažoms ir vidutinėms įmonėms kurtis, vystytis, vykdyti veiklą, o taip pat pakeitė SARL kворumo ir daugumos skaičiavimą neeiliniame visuotiniame akcininkų susirinkime.

¹⁰⁸ Segain, H., *supra note* 104: 201.

¹⁰⁹ *Ibid.*, 207.

nustatyti įstatuose, o L. 227-6 str. įtvirtina vienintelį privalomą valdymo organą – prezidentą (pranc. *président*), kurio skyrimo sąlygos taip pat nustatomos įstatuose. Prezidentu gali būti tiek fizinis, tiek juridinis asmuo (Prancūzijos KK L. 227-7 str.), jam suteikiami plačiausi įgaliojimai veikti bendrovės vardu, ypač santykiuose su trečiosiomis šalimis. Įstatuose taip pat gali būti įtvirtinama galimybė SAS sudaryti ir kolegialų valdymo organą. Tuo atveju, pagal Prancūzijos KK L. 227-8 str. SAS kolegialiam valdymo organui būtų taikomos SA valdybos ir valdybos narių atsakomybę reglamentuojančios normos.

Sprendimų SAS priėmimas Prancūzijos KK nėra detalai reglamentuotas. Iš esmės, steigėjai įstatuose gali laisvai nustatyti kolektyviai akcininkų priimamus sprendimus, tinkamiausias tų sprendimų priėmimo taisykles, įskaitant ir balsavimo procedūrą ir būdą (ar organizuojant akcininkų susirinkimą, ar rašytiniu sprendimu, ar visų akcininkų susitarimą išreiškiant rašytiniame dokumente), kvorumo ir daugumos skaičiavimo reikalavimus¹¹⁰. Tačiau pažymėtina, jog Prancūzijos KK L. 227-9 str. įtvirtina imperatyvią normą, kad sprendimai, susiję su akcinio kapitalo didinimu ar sumažinimu, bendrovių susijungimu, skaidymu, likvidavimu ar pertvarkymu į kitą teisinę formą, teisės aktuose numatytų auditorių paskyrimu, metinių finansinių ataskaitų ir pelno patvirtinimu, privalo būti priimami akcininkų susirinkime.

SAS teisinės formos libelarumas ir lankstumas taip pat pasireiškia tuo, kad akcininkų teisės ir pareigos, tokios kaip teisė į informaciją, išėjimas iš bendrovės, išskyrus nedaugelį imperatyvių normų, gali būti laisvai nustatytos įstatuose (tuo tarpu *SARL* dalyvių (akcininkų) santykius reglamentuoja imperatyvios normos)¹¹¹.

Apibendrinant pasakytina, kad vienas iš svarbiausių Prancūzijos teisės aktų leidėjo reformų bendrovių teisės srityje tikslų – patrauklesnis ir lankstesnis teisinis reglamentavimas – tiek *SARL*, tiek SAS atveju yra pasiektas, ypač kalbant apie minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo panaikinimą abiejų šių teisinių formų bendrovėms.

¹¹⁰ Segain, H., *supra* note 104: 204.

¹¹¹ Mikalonienė, L. ir kt., *supra* note 102: 214.

4. PAGRINDINIAI LIETUVOS BENDROVIŲ TEISĘ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

4.1. Lietuvos bendrovių teisės aktai 1990 m. – 2000 m. laikotarpiu

Kaip minėta aukščiau, Lietuvos bendrovių teisė neturi ilgamečių tradicijų. Privačios nuosavybės teisės institutas, kartu su galimybe steigti privačios nuosavybės juridinius asmenis, tame tarpe ir bendroves, į Lietuvos teisinę sistemą grąžintas tik atkūrus nepriklausomą valstybę 1990 m. Naujos, privačios nuosavybės teise pagrįstos įmonių teisinės formos įtvirtintos specialiaisiais įstatymais. 1990 m. gegužės 8 d. priimtas Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas¹¹², kurio 6 str. buvo nurodytos šios Lietuvos Respublikoje galinčių veikti įmonių rūšys: individualios (personalinės), tikrosios ūkinės bendrijos, komanditinės (pasitikėjimo) ūkinės bendrijos, akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės, valstybinės (vietos savivaldybės) įmonės. Iš nagrinėjamai temai aktualių ribotos atsakomybės bendrovių šiame įstatyme nustatytos atvirojo tipo AB ir uždarojo tipo UAB. Akreiptinas dėmesys į tai, kad priimant Lietuvos Respublikos įmonių įstatymą, dėl uždarųjų bendrovių, kurių akcijomis nėra prekiaujama viešai, buvo pasirinkta supaprastintos (uždarnosios) akcinės bendrovės reglamentavimo kryptis. Šiuo atveju uždarnosios bendrovės panašios į atvirąsias, bet joms numatomi gerokai lankstesni minimalaus įstatinio kapitalo dydžio, informacijos pateikimo ir kt. reikalavimai, tačiau neleidžiama viešai prekiauti akcijomis, nustatomi maksimalaus akcininkų skaičiaus ir akcijų perleidimo ribojimai¹¹³.

Netrukus AB ir UAB steigimas, reorganizavimas ir likvidavimas, valdymas ir veikla, akcininkų teisės ir pareigos buvo detalai reglamentuoti 1990 m. liepos 30 d. priėmus pirmąjį Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymą¹¹⁴. Šio įstatymo 2 str. 1 d. buvo įtvirtinta, kad bendrovė yra įmonė, kurios įstatinis kapitalas padalintas į dalis, bei kurią galima steigti bet kokiai įstatymų nedraudžiamai komercinei-ūkinei veiklai. Taip pat buvo nurodyta, kad bendrovė yra komercinį-ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą turintis ribotos turtinės atsakomybės juridinis asmuo (2 str. 2 d.). Tame pačiame straipsnyje AB buvo įtvirtinta nemažesnio kaip 250 tūkst. rublių įstatinio kapitalo taisyklė, nustatyta, kad jos akcijas galima platinti viešai, pirkti bei parduoti biržoje (2 str. 3 d.). Tuo tarpu UAB įstatinio kapitalo dydis nebuvo ribojamas, tačiau buvo nurodoma, kad jų akcijos negali būti perkamos ir parduodamos biržoje, viešai platinamos. Taip pat UAB buvo įtvirtintas ne

¹¹² „Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4FB9F4D3ED6B>.

¹¹³ Virginijus Bitė, „Uždarnosios akcinės bendrovės teisinis reglamentavimas: sukūrimas, raida ir šių dienų tendencijos“, iš *Privatinės teisės doktrina ir praktika: Liber Amicorum Vytautui Pakalniškiui*, Juozas Žilys ir kt. (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014), 152.

¹¹⁴ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.79B2A6A8B981>.

daugiau kaip 50 akcininkų ribojimas, neįskaitant tų, kurie nuolat dirba bendrovėje (2 str. 4 d.), o įstatymo 3 str. 3 d. nustatytas minimalus 2 asmenų UAB steigėjų skaičius (AB minimalus steigėjų skaičius buvo 5). Įtvirtinta, kad bendrovės valdymo organai yra visuotinis susirinkimas, stebėtojų taryba ir valdyba, taip pat, kad bendrovė turi teisę samdyti administraciją ir administracijos vadovą (17 str. 1 d.), tačiau dėl pastarojo kilo neaiškumų, kadangi kitame straipsnyje bendrovei įtvirtinama ne teisė, o pareiga ją turėti (29 str. 4 d.). Taip pat svarbu paminėti, kad įstatymu buvo apibrėžta akcijų sąvoka ir nominali vertė: akcijos buvo apibūdinamos kaip investicijų vertybiniai popieriai, pažymintys jų savininkų – akcininkų dalyvavimą bendrovės kapitale ir suteikiantys jiems turtines ir asmenines neturtines teises (32 str. 1 d.), o akcijų nominali vertė – 100 rublių arba kitoks dydis, dalus iš šimto.

Atsižvelgiant į tai, kad pirmajame 1990 m. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme įtvirtintos bendrovių teisės normos buvo gana nenuoseklios, įtrauktos iš įvairių valstybių analogiškų įstatymų, kilo tam tikrų reguliavimo netikslumų¹¹⁵, tad vėliau šis įstatymas ne kartą keistas ir reformuotas. Jau 1994 m. liepos 5 d. buvo priimtas naujas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas¹¹⁶. Jame numatyta nemažai bendrovių teisės pakeitimų: tiek pakankamai smulkių (draudimo viešai platinti UAB akcijas išimtis (2 str. 4 d.), steigimo dokumentų formos reikalavimų sušvelninimas (3 str. 3 d.), reikalavimo akcijų nominaliajai vertei dalintis iš šimto panaikinimas (32 str. 2 d.), dividendų nustatymo proporcingai turimai akcijų vertei tvarka, valdymo struktūros pakeitimai (18 str. 1 d. ir 3 d.) ir kt.), tiek esminių pakeitimų, susijusių su mažiausio bendrovės akcininkų skaičiaus ribojimo panaikinimu (2 str. 4 d. ir 4 str. 3 d.), mažiausio 10 tūkst. litų įstatinio kapitalo reikalavimo UAB įtvirtinimu (2 str. 4 d.) bei privalomos nemažesnės nei įstatinis kapitalas pradinių įnašų sumos nustatymu (8 str. 4 d.)¹¹⁷. Pažymėtina tai, kad atlikus analizę, nėra aptikta jokių išsamių argumentų ir paaiškinimų, kodėl tokio dydžio UAB įstatinis kapitalas buvo įtrauktas į Lietuvos bendrovių teisę¹¹⁸.

1998 m. kovo 19 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas¹¹⁹, kuriame buvo numatyta ne tik nemažai 1994 m. priimto įstatymo pakeitimų, bet ir UAB teisinio reguliavimo naujovių, pavyzdžiui, numatant galimybę administracijos vadovu būti personalinei įmonei, ne tik fiziniam asmeniui (29 str. 4 d.), bei nustatyta svarbių bei inovatyvių nuostatų, pavyzdžiui, UAB atsiradusi galimybė turėti ne tik materialias, bet ir

¹¹⁵ Bitė, V., *supra* note 113: 156.

¹¹⁶ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0C2D1F38F3A7>.

¹¹⁷ Bitė, V., *supra* note 113: 156-158.

¹¹⁸ Petroševičienė, O., *supra* note 33: 287.

¹¹⁹ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.068061499683>.

nematerialias akcijas (32 str. 1 d.)¹²⁰. Taip pat svarbu tai, kad šiuo 1998 m. įstatymu buvo išplėstos akcininkų, ypač smulkiųjų, turtinės ir neturtinės teisės: įtvirtinta akcininko teisė skųsti teismui bendrovės direktoriaus sudaromus sandorius, kurie viršija jo kompetenciją, normalią ūkinę riziką, bei reikalauti dėl tokio sandorio patirtą žalą atlyginimo ir kt.¹²¹.

Apibendrinant pasakytina, kad pirmuoju 1990 m. ABĮ įtvirtinto reglamentavimo nenuoseklumas, normų įtraukimas iš įvairių kitų valstybių analogiškų įstatymų, lėmė kad šis įstatymas buvo ne kartą keistas. Minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo UAB įtvirtinimas naujame 1994 m. ABĮ tuo laikotarpiu įvardintinas kaip vienas iš svarbiausių Lietuvos uždarytųjų bendrovių teisės pakeitimų.

4.2. 2000 m. naujas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas

Lietuvai pradėjus įgyvendinti pasirengimo narystei ES programos priemonės buvo reikalinga tobulinti ir modernizuoti Lietuvos įmonių, (įskaitant ir bendrovių), teisę, kartu siekiant jos visiško suderinimo su Europos Bendrijų įmonių teise¹²². Tuo tikslu buvo parengtas naujas ABĮ projektas, kuris buvo patvirtintas 2000 m. liepos 13 d. Lietuvos Respublikos Seimo įstatymu. Taip pat nagrinėjamai temai aktualus ir naujas 2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos Seimo priimtu įstatymu patvirtintas Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas¹²³ (toliau – CK), sistemiškai sujungęs pagrindines privatinės teisės normas, kurios taip pat reglamentuoja teisinį juridinių asmenų (tame tarpe ir bendrovių) statusą¹²⁴. Tad nuo 2001 m. liepos 1 d., kai įsigaliojo naujas ABĮ¹²⁵ ir CK, iš esmės pasikeitė pagrindiniai bendrovių veiklą reglamentuojantys teisės aktai ir jų normos. Reikalinga svarbiausius pakeitimus aptarti detaliau.

Naujas ABĮ numatė svarbų pakeitimą, susijusį su padidintu AB minimalaus įstatinio kapitalo dydžiu: nors ABĮ 2 str. 4 d. buvo įtvirtinta, kad AB įstatinis kapitalas negali būti mažesnis kaip 150

¹²⁰ Bitė, V., *supra* note 113: 161.

¹²¹ Julija Kiršienė, „Akcinko teisių į bendrovės turtą prigimties teoriniai ir praktiniai aspektai“, *Jurisprudencija* 31, 23 (2002): 76.

¹²² „Akcinių bendrovių įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.94056?positionInSearchResults=17&searchModelUUID=b85fd4dc-a797-4a8d-ab0b-dba049b07d90>.

¹²³ Pažymėtina, kad nors CK įtvirtina kai kurias bendrovių teisės normas, tačiau reguliuoja ne tik bendrovių teisės, bet labai platų klausimų spektrą. Žr. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/esRxKAWzCy>.

¹²⁴ Gediminas Sagatys ir kt., *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų* (Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013), 7.

¹²⁵ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E22116F1B0E0>.

tūkst. litų (padidintas nuo 100 tūkst. litų), tuo tarpu UAB ne mažesnio nei 10 tūkst. litų minimalaus įstatinio kapitalo dydžio reikalavimas liko nepakitęs.

Ypač reikšmingu uždaryjū bendrovių reglamentavimo pakeitimu galima įvardinti ABĮ 2 str. 5 d. numatytą ne daugiau kaip 100 maksimalaus UAB akcininkų skaičiaus ribą (riba padvigubinta, prieš tai – ne daugiau kaip 50 akcininkų). Beje, ABĮ 3 str. buvo įtvirtinta ir tokia pati didžiausio steigėjų skaičiaus riba (anksčiau steigėjų skaičius nebuvo ribojamas). Įstatymo projekto rengėjai šio pakeitimo nauda įvardino tai, kad nedaug akcininkų turinčios AB, daugeliu atvejų susikūrusios po privatizavimo ir kurių akcijos įprastai yra nelikvidžios, tokiu būdu galėtų reorganizuotis į UAB, neprivalėdamos laikytis atviroms bendrovėms privalomų bei brangiai kainuojančių informacijos atskleidimo reikalavimų¹²⁶.

Analizuojant bendrovių valdymo organų teisinį reglamentavimą, naujame ABĮ įžvelgiamos tam tikros korekcijos. Jame sukonkretintos kiekvieno įstatyme numatyto bendrovės valdymo organo funkcijos, atsižvelgiant į užsienio ekspertų pasiūlymus bei praktikoje kylančias įstatymo taikymo problemas¹²⁷. ABĮ 22 str. 2 d. įtvirtino AB privalomus valdymo organus: akcininkų susirinkimą, administracijos vadovą ir ne mažiau kaip vieną kolegialų valdymo organą – stebėtojų tarybą ar valdybą. Tuo tarpu UAB privalomi valdymo organai – visuotinis akcininkų susirinkimas ir administracijos vadovas, o stebėtojų taryba ir valdyba gali būti nesudaromos (22 str. 3 d.). Pabrėžtina, kad pastarosios nuostatos atrodė nesuderinamos su CK Antrosios knygos 7 skirsnyje įtvirtinta juridinio asmens valdymo organo samprata¹²⁸. Taip pat ABĮ priimtas svarbus pakeitimas bendrovės administracijos vadovo klausimu: neliko 1998 m. numatytos galimybės administracijos vadovu tapti personalinei įmonei bei su ja sudaryti civilinę atstovavimo sutartį (38 str. 9 d.)¹²⁹. Be to, bendrovės administracijos vadovui buvo suteikta teisė atstovauti bendrovei esant santykiams su trečiaisiais asmenimis ir teisme bei arbitraže, t. y. panaikinta galimybė valdybai atstovauti bendrovei šiose institucijose (38 str. 3 d.).

ABĮ 29 str. 5 d. 2 p. numatė, kad svarbiausi visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimai (pavyzdžiui, dėl bendrovės įstatų keitimo ir papildymo, įstatinio kapitalo padidinimo ar sumažinimo, akcijų tvirtinimo tvarkos keitimo ir kt.) priimami 2/3 balsų dauguma. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad

¹²⁶ „Akcininkų bendrovių įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.94056?positionInSearchResults=17&searchModelUUID=b85fd4dc-a797-4a8d-ab0b-dba049b07d90>.

¹²⁷ *Ibid.*

¹²⁸ Julija Kiršienė, Agnė Tikniūtė, „Juridinio asmens civilinių teisių įgyvendinimas bendrovėje: kam priklauso valdymo funkcija?“, *Jurisprudencija* 55, 47 (2004): 32.

¹²⁹ Bitė, V., *supra* note 113: 163.

3/4 kvalifikuotos daugumos reikalavimas iš 2/3 daugumos reikalavimo buvo pakeistas dar 1998 m. ir turėjo būti taikomas visoms bendrovėms nuo 2001 m. gegužės 1 d., tačiau įsigalioji taip ir nespėjo.

Kitas analizuojamas pakeitimas buvo susijęs su UAB galimybe naudoti sertifikatus. Atsižvelgiant į tai, kad pagal ABĮ projekto rengimo metu galiojusią Lietuvos teisės aktų nuostatas sertifikatai neturėjo tokios galios, kad galėtų pakeisti akcijas, t. y. nebuvo apibrėžiami kaip vertybiniai popieriai, UAB galimybė vietoje akcijų išleisti sertifikatus buvo panaikinta. Pasak ABĮ rengėjų, tuo metu UAB sertifikatas buvo naudojamas kaip dokumentas, parodantis akcininko nuosavybėje turimas akcijas, o analogišką funkciją galėjo atlikti kiti dokumentai, pavyzdžiui, išrašas iš akcininko vertybinių popierių sąskaitos, jei UAB akcijos nematerialios¹³⁰.

Siekiant Lietuvos UAB padaryti uždarosiomis bendrovėmis ES teisės reglamentavimo prasme¹³¹, ABĮ 49 str. 11 d. buvo numatytas akcijų perleidimo apribojimas, jog pirmenybę įsigyti visas parduodamas UAB akcijas turi esami bendrovės akcininkai, bei nustatyta tvarka šios nuostatos įgyvendinimui (anksčiau galiojo nuostata, kad UAB įstatuose buvo galima nustatyti ribojimą, jog akcijų savininkas gali parduoti ar kitaip perleisti dalį savo akcijų kito asmens nuosavybėn tik gavęs valdybos sutikimą). Vadinas, UAB akcininkas nebegalėjo parduoti akcijų bet kuriam asmeniui, prieš tai nepasiūlęs jų įsigyti esamiems UAB akcininkams. Paminėtina tai, kad praktiškai visų valstybių įstatymuose numatyti tam tikri uždarytųjų bendrovių akcijų perleidimo apribojimai, o akcininkų pirmumo teisė įsigyti parduodamas uždarosios bendrovės akcijas yra vienas populiariausių tokių ribojimų¹³².

Svarbu paminėti, kad ABĮ taip pat reglamentavo bendrovių reorganizavimą. Buvo numatyta, kad bendrovės gali būti reorganizuojamos jas jungiant, skaidant ar pertvarkant (63 str. 1 d.), be to įtvirtintas naujas bendrovės reorganizavimo skaidant būdas – atskyrimas, kai iš bendrovės, kuri tęsia veiklą, atskiriama dalis, iš kurios sukuriamą naują bendrovę (63 str. 3 d. 3 p.). Tačiau ABĮ pertvarkymą priskiriant reorganizavimui, o atskyrimą įvardijant kaip vieną iš skaidymo būdų, kai tuo tarpu CK įtvirtintos normos, jog juridiniai asmenys gali būti reorganizuojami jungimo ir skaidymo būdu (CK 2.97 str. 1 d.) bei, kad galimi juridinių asmenų skaidymo būdai yra išdalijimas ir padalijimas (CK 2.97 str. 5 d.), akivaizdu, kad šių dviejų teisės aktų normos buvo nesuderintos tarpusavyje.

¹³⁰ „Akcininkų bendrovių įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.94056?positionInSearchResults=17&searchModelUUID=b85fd4dc-a797-4a8d-ab0b-dba049b07d90>.

¹³¹ *Ibid.*

¹³² Virginijus Bitė, Julija Kiršienė, „Akcininkų išankstinio atsisakymo pirmumo teisės įsigyti parduodamas akcijas teisinis vertinimas“, *Jurisprudencija* 5, 107 (2008): 62-63.

Išgaliojus naujos redakcijos ABĮ, kuriame buvo aiškiau apibrėžtos akcininkų teisės, bendrovių jungimosi taisyklės, taip pat akcininkų ir kreditorių apsauga, Lietuva padarė akivaizdžią pažangą įmonių teisės srityje¹³³. Pažymėtina, kad be aptartų ABĮ pakeitimų buvo ir kitų pataisų, susijusių su ABĮ taikymo praktinių problemų sprendimu, atskirų normų suderinimu. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad ABĮ nebuvo iki galo suderintas su CK, pavyzdžiui, aukščiau aptartais įmonių reorganizavimo klausimais, buvo pradėta rengti nauja ABĮ redakcija¹³⁴.

4.3. 2003 m. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo redakcija

2003 m. gruodžio 12 d. buvo priimtas keletą metų rengtas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymas¹³⁵, kuris įsigaliojo 2004 m. sausio 1 d. Šio įstatymo tikslas buvo suderinti ABĮ nuostatas su CK nuostatomis, taip pat patikslinti tas įstatymo normas, dėl kurių kyla praktinių taikymo problemų¹³⁶. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiais pakeitimais buvo sušvelninta nemažai su UAB susijusių reikalavimų¹³⁷.

Pradedant pagrindinių pakeitimų analizę, visų pirma paminėtina, kad apibrėžiant ABĮ paskirtį, buvo numatytas šio įstatymo reguliuojamos srities išplėtimas. Buvo įtvirtinta, kad šis įstatymas reglamentuoja AB ir UAB steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą, atskyrimą, pertvarkymą ir likvidavimą, akcininkų teises ir pareigas, taip pat užsienio bendrovių filialų steigimą bei jų veiklos nutraukimą (1 str. 1 d.).

Svarbiu reglamentavimo pakeitimu galima įvardinti tai, kad vėl buvo padidinta maksimali UAB akcininkų skaičiaus riba, numatant, kad šios rūšies bendrovėje turi būti mažiau kaip 250 akcininkų (2 str. 4 d.), t. y. didžiausias leidžiamas akcininkų skaičius UAB padidintas iki 249 (riba ankstesnėje redakcijoje – ne daugiau kaip 100 akcininkų). Tokios aukštos ribos nustatymas suponuoja išvadą, kad Lietuvos bendrovių teisės aktuose nebeliko siauro akcininko rato apibrėžimo, kaip vieno iš uždarnosios bendrovės pobūdį atspindinčio elemento¹³⁸. Tuo tarpu UAB didžiausio steigėjų skaičiaus ribojimas buvo išvis panaikintas (ankstesnėje redakcijoje – ne daugiau kaip 100 steigėjų skaičiaus riba).

¹³³ Ignas Vėgėlė, „Lietuvos Respublikos įmonių teisės derinimas su Europos Bendrijos įmonių teise“, *Jurisprudencija* 44, 36 (2008): 74.

¹³⁴ *Ibid.*, 76.

¹³⁵ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.26CE87C19C05>.

¹³⁶ „Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.218400?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=a7d3b1e9-f0e2-4528-ab1c-c844dac8614c>.

¹³⁷ Bitė, V., *supra* note 113: 164.

¹³⁸ Bitė, V., *supra* note 113: 165.

Atsižvelgiant į CK 2.47 straipsnį, buvo kiek padidinti reikalavimai įstatų turiniui, įtvirtinant, kad bendrovės įstatuose papildomai reikės nurodyti bendrovės teisinę formą, įstatų keitimo tvarką ir bendrovės veiklos laikotarpį, jei jis ribotas, taip pat konkretų dienraštį, kuriame skelbiami vieši pranešimai (4 str. 2 d. 2, 10, 13 ir 14 p.).

Nagrinėjamoje ABĮ redakcijoje buvo patikslintas vienas iš akcininkų teisių gynimo būdų: akcininko neturtinė teisė kreiptis į teismą su ieškiniu, prašant atlyginti bendrovei žalą, kuri susidarė dėl bendrovės vadovo ir valdybos narių pareigų, nustatytų įstatymuose, taip pat bendrovės įstatuose, nevykdymo ar netinkamo vykdymo (16 str. 1 d. 4 p.). Tokia pati normos formuluotė galioja ir šiuo metu. Doktrinoje šiai akcininko teisei kreiptis į teismą apibūdinti vartojamas išvestinio ieškinio terminas, kuris reiškia įprastinį ieškinį dėl žalos atlyginimo, išskyrus tai, kad šį ieškinį pareiškia ne pati bendrovė, bet jos interesais ir naudai veikia kitas subjektas – akcininkas¹³⁹.

Siekiant ABĮ normas suderinti su CK reglamentavimu, taip pat buvo numatyti daliniai nuostatų, susijusių su bendrovės valdymu, pakeitimai. Atsižvelgiant į tai, kad CK prasme visuotinis akcininkų susirinkimas bei stebėtojų taryba negali būti priskiriami prie valdymo organų, ABĮ 19 str. 1 ir 2 d. buvo įtvirtinta, jog bendrovė turi turėti visuotinį akcininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – bendrovės vadovą, bei, kad bendrovėje gali būti sudaromas kolegialus priežiūros organas – stebėtojų taryba ir kolegialus valdymo organas – valdyba. Pabrėžtina, kad 2003 m. ABĮ rengėjai sąmoningai siekė išvengti dviprasmybės akcininkų susirinkimą pavadindami bendrovės organu, stebėtojų tarybą – priežiūros organu, o valdybą (administracijos vadovą) – valdymo organu¹⁴⁰. Įstatyme taipogi neliko nuostatų dėl bendrovės administracijos, o nuo jo įsigaliojimo kituose teisės aktuose vartojama bendrovės administracijos vadovo sąvoka atitinka bendrovės vadovo sąvoką.

Buvo patikslintos nuostatos, susijusios su įstatinio kapitalo didinimu ir mažinimu, o atsižvelgiant į CK nuostatas ir į tai, kad praktikoje UAB yra išleidusios akcijų sertifikatus vietoje materialųjų akcijų¹⁴¹, ABĮ 40 str. 12 d. įtvirtinta, kad UAB įstatuose gali būti nustatyta, kad vietoj materialių akcijų akcininkams išduodami akcijų sertifikatai.

Atsižvelgiant į imperatyviasias CK normas, pakeistas bendrovės reorganizavimo ir likvidavimo reglamentavimas ABĮ 61 str. 1 d. numatant, kad bendrovės reorganizuojamos CK nustatytais būdais, bei ABĮ 71 str. 1 d. įtvirtinant, kad bendrovė gali būti likviduojama CK nustatytais juridinių asmenų likvidavimo pagrindais. Pažymėtina, kad buvo laikomasi CK įtvirtinto principo, kad

¹³⁹ Lina Mikalonienė, „Akcininko teisė į išvestinį ieškinį: *ex lege* prevencinės priemonės“, *Teisė* 94 (2015): 204.

¹⁴⁰ Kiršienė, J., Agnė Tikniūtė, *supra note*: 128: 33.

¹⁴¹ „Akcininkų bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.218400?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=a7d3b1e9-f0e2-4528-ab1c-c844dac8614c>.

reorganizavimas – bendrovės kaip juridinio asmens pabaiga be likvidavimo procedūros¹⁴². Tad 69 str. 1 d. buvo numatyta, kad reorganizavimas laikomas baigtu, kai įregistruojamos visos po reorganizavimo sukurtos naujos bendrovės ar įregistruojami visų tęsiančių veiklą bendrovių pakeisti įstatai.

ABĮ 72 str. buvo numatyta bendrovės pertvarkymo procedūra ir įteisintos nuostatos, kad bendrovę galima pertvarkyti į bet kokios teisinės formos įmonę, taip pat viešąją įstaigą, nustatyti pertvarkymo ypatumai, taip pat įtvirtinti kai kurie reikalavimai pertvarkant kitų teisinių formų juridinius asmenis į bendrovę. Anot įstatymo rengėjų, bendrovės pervarkymas taip pat reglamentuotas atsižvelgiant į CK imperatyviasias normas¹⁴³.

Apibendrinant pasakytina, kad 2003 m. ABĮ pakeitimo įstatymo pagrindinių tikslų suderinti šio įstatymo nuostatas su CK nuostatomis bei patikslinti praktinių taikymo problemų sukeliančias įstatymo normas, buvo siekiama išdėstant ABĮ naują redakciją. Svarbiu UAB reglamentavimo pakeitimu įvardintinas vieno iš uždarosios bendrovės pobūdį atspindinčio elemento – siauro akcininko rato apibrėžimo išplėtimas.

4.4. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimai nuo 2004 m.

Praėjo 15 metų nuo to, kai buvo priimtas Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymas, t. y. nuo 2003 m. reformos. Per šį laikotarpį buvo būtina efektyvinti Lietuvos bendrovių teisę, tad ABĮ nuostatos ne kartą keistos. Reikalinga aptarti pagrindinius pakeitimus, ypatingą dėmesį skiriant naujausioms bendrovių teisinio reglamentavimo iniciatyvoms.

2007 m. ABĮ pakeitimai, priimti 2007 m. sausio 1 d., o įsigalioję 2007 m. sausio 30 d.¹⁴⁴, buvo skirti bendrovių įstatinio kapitalo mažinimo reglamentavimui. Anot įstatymo projekto rengėjų, nors ir nustatydamas įstatinio kapitalo mažinimo sąlygas ir procedūras, ABĮ neįvardino įstatinio kapitalo mažinimo atvejų, todėl praktikoje iškilo šio įstatymo normų, reglamentuojančių įstatinio kapitalo mažinimą, taikymo klausimai, ypač santykyje su Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymu bei Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymu¹⁴⁵. Atsižvelgiant į tai, ABĮ

¹⁴² „Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.218400?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=a7d3b1e9-f0e2-4528-ab1c-c844dac8614c>.

¹⁴³ *Ibid.*

¹⁴⁴ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 15, 45, 52, 53, 58, 59, 60 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio 1 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E02B42A2E6B4>.

¹⁴⁵ „Akcinių bendrovių įstatymo 2, 15, 45, 52, 53, 58, 59, 60 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio 1 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.286738?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=07d82cfd-b2db-47cd-908d-a687c9a72c25>.

buvo nurodyti visi galimi įstatinio kapitalo mažinimo tikslai: panaikinti bendrovės balanse įrašytus nuostolius, anuliuoti bendrovės įsigytas savas akcijas, išmokėti akcininkams bendrovės lėšų, ištaisyti įstatinio kapitalo sudarymo ar didinimo metu padarytas klaidas (52 str. 2 d.). Kad bendrovės lėšų išmokėjimas akcininkams nesutrikdytų bendrovės veiklos bei nepažeistų nei kreditorių, nei smulkiųjų akcininkų interesų, numatytos sąlygos, kurioms esant įstatinis kapitalas gali būti mažinamas bendrovės lėšų išmokėjimo akcininkams tikslu bei sprendimo dėl mažinimo priėmimo tvarka (52 str. 6 d.). Taip pat ABĮ akcininkų turtinių teisių sąrašas buvo papildytas teise gauti bendrovės lėšų, kai bendrovės įstatinis kapitalas mažinamas siekiant akcininkams išmokėti bendrovės lėšų (15 str. 1 d. 5 p.). Darytina išvada, kad aptartais pakeitimais ABĮ suteikė galimybę akcininkams, kurie apmoka įstatinį kapitalą, tam tikromis sąlygomis jį susigrąžinti.

Idomu tai, kad 2007 m. sausio 1 d. priimto įstatymo projekte buvo siūloma atsisakyti UAB teisinės formos susiejimo su akcininkų skaičiumi, argumentuojant tuo, jog praktika, kai padidėjus akcininkų skaičiui iki 250 galima tik AB teisinė forma, nėra paplitusi ir ES valstybėse¹⁴⁶, tačiau tokiam siūlymui nebuvo pritarta ir šis ribojimas liko.

2009 m. ABĮ pakeitimai¹⁴⁷, priimti 2009 m. liepos 17 d., o įsigalioję nuo 2009 m. rugpjūčio 1 d. neturtinės akcininkų teisės papildė teise iš anksto pateikti bendrovei klausimų, susijusių su visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkės klausimais (16 str. 2 d.). ABĮ netgi buvo papildytas 16¹ str., skirtu būtent šiai akcininkų teisei detaliau apibūdinti. Pažymėtina, kad teisė pateikti klausimų neabsoliuti ir bendrovė gali atsakymų į jai pateiktus akcininkų klausimus neteikti, jeigu klausimai susiję su bendrovės konfidencialia informacija, komercine (gamybine) paslaptimi arba negalima nustatyti klausimą pateikusių akcininko tapatybės (16¹ str. 4 d.). Taip pat ABĮ buvo įtvirtintos nuostatos, kurios leido plačiau naudoti elektronines ryšių priemones, pavyzdžiui, nuostata, kad bendrovė gali sudaryti galimybę akcininkams visuotiniame akcininkų susirinkime dalyvauti ir balsuoti elektroninių ryšių priemonėmis (21 str. 4 d.). Paminėtina ir tai, kad norint sumažinti su UAB steigimu ir registravimu susijusių administracinę naštą ir pagerinti verslo sąlygas, į ABĮ įtrauktos nuostatos, kad UAB pavyzdines steigimo akto ir steigimo sutarties formas, taip pat pavyzdinius

¹⁴⁶ „Akcinių bendrovių įstatymo 2, 15, 45, 52, 53, 58, 59, 60 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio 1 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.286738?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=07d82cfd-b2db-47cd-908d-a687c9a72c25>.

¹⁴⁷ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 1, 4, 7, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 51, 52, 58, 59, 63, 64, 65, 74, 76, 78 straipsnių, septintojo skirsnio pavadinimo, priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 16-1, 26-1, 26-2, 30-1, 30-2, 30-3 straipsniais įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.63BE523B049E>.

įstatus, tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija (4 str. 4 d., 7 str. 8 d.)¹⁴⁸, t. y. buvo įgyvendinta idėja UAB steigti elektroniniu būdu¹⁴⁹.

2014 m. ABĮ pakeitimai¹⁵⁰, priimti 2014 m. birželio 5 d., o įsigalioję 2014 m. birželio 17 d., daugiausia buvo susiję su bendrovių valdymo tobulinimu. Siekiant pagerinti AB akcininkų interesų apsaugą ir įvertinus tarptautinę praktiką¹⁵¹, buvo nustatytas reikalavimas AB sudaryti bent vieną kolegialų organą – stebėtojų tarybą arba valdybą (19 str. 2 p. pakeitimas, įsigaliojęs nuo 2015 m. liepos 1 d.). Taip pat, norint racionalizuoti bendrovių valdymo sistemą ir suteikti jai daugiau lankstumo, buvo įtvirtinta galimybė bendrovės valdybai atlikti priežiūros funkcijas esant abiem šioms sąlygoms: kai bendrovėje stebėtojų taryba nesudaroma ir tai, kad valdyba atliks priežiūrą, yra nustatyta bendrovės įstatuose (34 str. 10 d). Valdybai atliekant priežiūros funkcijas galimi interesų konfliktai¹⁵². Siekiant jų išvengti, buvo nustatytas ribojimai, jog bendrovės vadovas negali būti valdybos nariu, jeigu bendrovėje stebėtojų taryba nesudaroma ir bendrovės įstatuose nustatyta, kad valdyba atlieka priežiūros funkcijas (33 str. 6 d. 3 p.), ir kad valdybose, kurios atliks priežiūrą, daugiau kaip pusė jos narių negalės būti susiję darbo santykiais su bendrove (33 str. 7 d.).

2017 m. Neseniai, 2017 m. birželio 29 d., buvo priimti reikšmingi ABĮ pakeitimai¹⁵³, įsigalioję nuo 2017 m. liepos 13 d. (kai kurie – nuo 2018 m. sausio 1 d.). Atsižvelgiant į tai, kad pagal ES reikalavimus valstybių narių įstatymais turi būti nustatoma, kad minimalaus pasirašytojo kapitalo dydis turi būti ne mažesnis kaip 25 tūkst. eurų, bei siekiant didinti AB teisinės formos patrauklumą ir galimybę panaudoti ją vidutiniam verslui vykdyti, taip pat įvertinus tai, kad AB akcijos gali būti siūlomos viešai ir tai suteikia didesnes galimybes pritraukti finansavimą iš išorės, AB taikomas

¹⁴⁸ „Akcinių bendrovių įstatymo 1, 4, 7, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 51, 52, 58, 59, 63, 64, 65, 74, 76, 78 straipsnių, septintojo skirsnio pavadinimo, priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 16-1, 26-1, 26-2, 30-1, 30-2, 30-3 straipsniais įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.343201?positionInSearchResults=10&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

¹⁴⁹ Bitė, V., *supra* note 113: 167.

¹⁵⁰ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 19, 20, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 44, 54, 59, 60-1, 63, 67, 69, 72 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 45-2 straipsniu įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3aee9bd0f55811e39cfacd978b6fd9bb>.

¹⁵¹ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 19, 20, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 44, 54, 59, 60(1), 63, 67, 69, 72 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 45(2) straipsniu ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo papildymo 28(1) straipsniu ir įstatymo priedo papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAPIS.210960?positionInSearchResults=9&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

¹⁵² *Ibid.*

¹⁵³ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 7, 8, 12, 14, 15, 18, 20, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 41-1, 43, 44, 45, 45-1, 46, 47, 51, 52, 54, 57, 59 ir 67 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 40-1, 47-1, 47-2 ir 53-1 straipsniais įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3989c2c0670011e7b85cfdc787069b42>.

minimalus įstatinio kapitalo dydžio reikalavimas sumažintas nuo 40 tūkst. eurų – iki 25 tūkst. eurų¹⁵⁴ (2 str. 3 d.). Ir nors AB pradinės kapitalizacijos reikalavimas sumažintas, tačiau labai svarbus UAB minimalaus įstatinio kapitalo klausimas, galintis padidinti šios teisinės formos patrauklumą vis dar nebuvo svarstytas. Tačiau reikšmingų pakeitimų buvo: atsisakyta UAB akcininkų maksimalaus skaičiaus ribojimo (iki tol UAB turėjo būti mažiau kaip 250 akcininkų). Darytina išvada, kad teisės aktų leidėjas galų gale atsižvelgė į tai, jog kitose ES valstybėse nėra paplitusi praktika, kai padidėjus akcininkų skaičiui iki 250 galima tik AB teisinė forma. Pakeitimais buvo patikslinta UAB akcijų neviešo siūlymo samprata (2 str. 4 d.). Taip pat svarbiu pakeitimu įvardintina tai, kad ABĮ buvo įtvirtinta galimybė visiškai neatlygintinai ar iš dalies atlygintinai suteikti bendrovės akcijų darbuotojams (iki šiol buvo galimybė šių akcijų suteikti tik atlygintinai ir tik išleidus naują akcijų emisiją) ir (ar) organų nariams (47¹ str.). Įstatymų leidėjas šios normos įtvirtinimą motyvavo noru skatinti darbuotojus ir didinti jų motyvaciją bei įsitraukimą į bendrovės veiklą¹⁵⁵.

2017 m. lapkričio 21 d. buvo priimta daugiau svarbių ABĮ pakeitimų¹⁵⁶, įsigaliojusių nuo 2017 m. lapkričio 9 d. (kai kurie – nuo 2018 m. liepos 1 d.). Pirmiausia, buvo pakeistas akcininko teisės iš anksto pateikti bendrovei klausimų ir teisės į informaciją reglamentavimas: panaikintos privilegijos 1/2 ar daugiau akcijų turintiems ar valdantiems akcininkams susipažinti su visais bendrovės turimais dokumentais, įskaitant ir dokumentus, susijusius su komercine (gamybine) paslaptimi, konfidencialia informacija (panaikinta 16¹ str. 5 d.). Taip pat įtvirtinta taisyklė, kad visi atsakymai į akcininkų iš anksto bendrovei pateiktus klausimus, susijusius su visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkės klausimais, pateikiami visuotiniame akcininkų susirinkime arba vienu metu pateikiami visiems bendrovės akcininkams iki visuotinio akcininkų susirinkimo (16 str. 1 d.). Atkreiptinas dėmesys, kad pirminiu ABĮ pakeitimo projektu, rengėjas siekė įtvirtinti galimybę visiems akcininkams nepriklausomai nuo jų turimų akcijų skaičiaus bendrovėje susipažinti su visa tam tikram visuotinio akcininkų susirinkimo darbotvarkės klausimui įvertinti reikalinga informacija, įskaitant bendrovės komercinę (gamybinę) paslaptį ir konfidencialią informaciją, numatant baigtinį

¹⁵⁴ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 7, 8, 12, 14, 15, 18, 20, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 41¹, 43, 44, 45, 45¹, 46, 47, 51, 52, 54, 57, 59 ir 67 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 40¹, 47¹, 47² ir 53¹ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.74, 1.102 ir 4.58 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo Nr. XII-791 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/3c73c350055811e78352864fdc41e502?positionInSearchResults=39&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

¹⁵⁵ *Ibid.*

¹⁵⁶ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 16¹, 18, 19, 20, 21, 25, 31, 32, 33, 34, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 37-2 straipsniu įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4f2bc930d41911e7910a89ac20768b0f>.

sąrašą atvejų, kada bendrovė galėtų neatskleisti tam tikros informacijos¹⁵⁷, tačiau tokiam siūlymui nebuvo pritarta.

4.5. Dabartinės UAB teisinės charakteristikos

Kaip minėta aukščiau, UAB yra ribotos civilinės atsakomybės privatus juridinis asmuo, kurio įstatinis kapitalas yra padalytas į akcijas, kurios negali būti platinamos bei jomis prekiaujama viešai. Šios verslo organizavimo teisinės formos akcininkais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, kurie turi įsigiję bendrovės akcijų. Akcininkų skaičius nėra ribojamas. Įvertinus aplinkybę, kad pirmajame ABĮ, priimtame 1990 m., akcininkų galėjo būti tik ne daugiau kaip 50, darytina išvada, jog Lietuvos uždarytųjų bendrovių reformos padarė teigiamą įtaką panaikinant siaurą akcininkų rato apibrėžimą.

UAB ribota atsakomybė pasireiškia tuo, kad akcininkai už bendrovės prievolės atsako tik ta dalimi, kurią įmoka už akcijas. Atkreiptinas dėmesys, kad vis dėlto ribotos atsakomybės taisyklė nėra absoliuti. CK 2.50 str. 3 d. įtvirtina išimtį, kad tuo atveju, juridinis asmuo negali įvykdyti prievolės dėl juridinio asmens dalyvio nesažiningų veiksmų, juridinio asmens dalyvis atsako pagal juridinio asmens prievolę savo turtu subsidiariai. Šiuolaikinėje bendrovių teisėje taip pat pripažįstama, kad dėl nesažiningo elgesio akcininkai gali netekti dalyvio statuso suteikiamos ribotos atsakomybės apsaugos¹⁵⁸.

Pažymėtina, kad UAB veikia steigimo dokumento, vadinamo įstatais, pagrindu. Įstatuose turi būti nurodomi bendrovės pavadinimas, bendrovės teisinė forma, bendrovės veiklos tikslai, nurodant veiklos objektą, bendrovės įstatinio kapitalo dydis, akcijų skaičius, jų nominali vertė ir suteikiamos teisės, visuotinio akcininkų susirinkimo kompetencija, jo šaukimo tvarka, kiti bendrovės organai, jų kompetencija bei kita ABĮ 4 str. 2 d. įvardyta informacija. Steigiant UAB sudaryta galimybė naudotis Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymu patvirtintais pavyzdiniais įstatais bei kitais pavyzdiniais steigimo dokumentais ir bendrovę įsteigti elektroniniu būdu. Ši teisės normomis įtvirtinta galimybė, vertinant nuo 1990 m. iki 2009 m. pakeitimų buvusį teisinį reglamentavimą, įvardintina kaip itin pažangi ir suteikianti teisę pasirinkti modernų ir greitą UAB steigimo būdą.

¹⁵⁷ „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 16¹, 18, 19, 20, 21, 25, 31, 32, 33, 34, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 37¹ straipsniu įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo Nr. IX-575 4, 23, 23¹ ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo Nr. VIII-1227 69 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.87 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/4d6fe4a03eb911e79eb19446fc7155e9?positionInSearchResults=34&searchModelUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

¹⁵⁸ Lina Mikalonienė, „Subsidiari akcininko atsakomybė“, *Teisė* 76 (2010): 176.

ABĮ vis dar nustato ne mažesnio kaip 2,5 tūkstančio eurų įstatinio kapitalo reikalavimą. ABĮ 8 str. reglamentuoja steigiamos bendrovės akcijų pasirašymą ir apmokėjimą. Kiekvieno steigėjo pradinis įnašas turi būti mokamas pinigais. Jis turi būti ne mažesnis kaip 1/4 dalis visų jo pasirašytų akcijų nominalios vertės ir pasirašytų akcijų nominalios vertės viso perviršio sumos, tačiau įmokėtų pradinių įnašų suma negali būti mažesnė už bendrovės minimalų įstatinį kapitalą. Likusi dalis gali būti apmokama tiek pinigais, tiek nepiniginiais įnašais. Pažymėtina, kad nepiniginiais įnašais gali būti turtas, įskaitant ir turtines teises, išskyrus išimtą iš civilinės apyvartos turtą, taip pat jais negali būti darbai ir paslaugos (ABĮ 45 str. 3 d.). UAB, kaip ir AB, akcijos be nominaliosios vertės nėra leidžiamos.

Kalbant apie UAB organus, ABĮ 19 str. 1 d. šios teisinės formos bendrovėms nustato du privalomus organus – visuotinį akcininkų susirinkimą ir bendrovės vadovą (vienasmenį valdymo organą). Kai pasirenkamas toks supaprastintas modelis vienasmenis valdymo organas nelaikomas tik bendrovės darbuotoju (nors su juo yra sudaroma darbo sutartis), tačiau jis atlieka visas valdymo funkcijas, taip pat ir dalį valdybos funkcijų, kadangi valdyba nėra sudaroma¹⁵⁹. Pažymėtina, kad UAB nors neprivaloma, tačiau gali būti sudaromi kolegialus priežiūros organas – stebėtojų taryba ir kolegialus valdymo organas – valdyba. Išanalizavus bendrovės organų teisinį reglamentavimą nuo pirmajame 1990 m. ABĮ įtvirtintos nuostatos, jog bendrovės valdymo organai yra visuotinis susirinkimas, stebėtojų taryba ir valdyba, bei bendrovės teisės samdyti administraciją ir administracijos vadovą, iki auksčiau nurodyto dabartinio reglamentavimo, darytina išvada, kad nors pakeitimai turėjo teigiamos įtakos, bendrovės valdymo organai visada buvo nustatomi įstatyme, akcininkams nepaliekant teisės spręsti dėl bendrovės valdymo struktūros.

UAB visuotinis akcininkų susirinkimas sprendimus priima balsų dauguma. ABĮ 27 str. įtvirtina visuotinio akcininkų susirinkimo kvorumo ir sprendimų priėmimo taisyklės. Visuotinis akcininkų susirinkimas gali priimti sprendimus ir laikomas įvykusi, kai jame dalyvauja akcininkai, kuriems priklausančios akcijos suteikia daugiau kaip 1/2 visų balsų, o sprendimai laikomi priimtais, kai už juos gauta daugiau akcininkų balsų negu prieš. Pažymėtina, kad ABĮ ar bendrovės įstatuose gali būti nustatyta didesnės daugumos taisyklė. Tuo tarpu ABĮ 28 str. numatomi atvejai, kada sprendimams priimti reikalinga kvalifikuota balsų dauguma, kuri negali būti mažesnė kaip 2/3 dalyvaujančių akcininkų akcijų suteikiamų balsų. O priimant sprendimą dėl pirmumo teisės įsigyti bendrovės išleidžiamų konkrečios emisijos akcijų ar bendrovės išleidžiamų konkrečios emisijos

¹⁵⁹ Mikalonienė, L. ir kt., *supra note* 102: 160.

konvertuojamųjų obligacijų atšaukimo visiems akcininkams reikalinga 3/4 kvalifikuota balsų dauguma.

Atsižvelgiant į išdėstytus pagrindinius UAB bruožus, darytina išvada, kad ABĮ įtvirtintas reguliavimas yra gana griežtas ir nelankstus, kadangi bendrovės akcininkams paliekama nedaug galimybių patiems sulgyti jų poreikiams pritaikytas normas, atitinkančias vykdomo verslo modelį.

4.6. Mažosios bendrijos, kaip uždarojo verslo organizavimo formos, įtvirtinimas

Siekiant sudaryti palankias sąlygas smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti bei reaguoti į besikeičiančius pradedančiųjų ir jau veikiančių verslo subjektų poreikius, Lietuvoje reikėjo modernizuoti juridinių asmenų teisinės formas arba sukurti naujas¹⁶⁰. Kadangi UAB teisinė forma dėl savo steigimo tvarkos, valdymo struktūros, sprendimų priėmimo, kapitalo formavimo reikalavimų, net ir po visų ABĮ pakeitimų, bent iš dalies supaprastinusių tam tikrus paminėtus aspektus, vis dar neatitiko smulkiojo verslo poreikių, po keletą metų vykusios diskusijos 2012 m. birželio 29 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas (toliau – MBI)¹⁶¹. Šis įstatymas įsigaliojo 2012 m. rugsėjo 1 d., įteisindamas galimybę Lietuvoje steigti naujos teisinės formos privatų juridinį asmenį – mažąją bendriją (toliau – MB). Buvo numatoma, kad dėl minimalaus kapitalo reikalavimo netaikymo, paprasto ir lankstaus valdymo MB bus tinkama smulkiam, *intuitu personae*¹⁶² principu pagrįstam, ypač šeimos, verslui vykdyti¹⁶³.

Doktrinoje apibrėžiama, kad koncepciniu požiūriu MB yra hibridinė uždarojo verslo organizavimo forma, kuri išorinėmis savybėmis yra artima kapitalizuotai įmonei – bendrovei, o pagal vidinius santykius artima asmeninio pobūdžio įmonei – partnerystei¹⁶⁴. MBI 2 str. 1 d. įtvirtinama, kad MB yra ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo – įmonė, kurios visi nariai yra fiziniai asmenys (MB gali būti ir vienanarė, o vadovaujantis MBI 2 str. 2 d., narių skaičius ribojamas iki 10). Tad, kaip ir UAB akcininkai, MB nariai turi galimybę naudotis ribotos atsakomybės apsauga, nors kitoms ūkinėms bendrijoms būdinga neribota civilinė atsakomybė. Tačiau, kad skirtingai nuo UAB privalomų reikalavimų, MBI nenustatytas minimalaus įstatinio kapitalo

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugpjūčio 31 d. nutarimas Nr. 1042 „Dėl Numatomo mažųjų bendrijų teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.26E5C3F22D77>.

¹⁶¹ „Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas“, TAR, žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A1FD809510BB>.

¹⁶² *Intuitu personae* principas reiškia prioriteto suteikimą asmeniniams ryšiams. Tad partnerystėje lemiamą reikšmę turi kiekvieno partnerio vaidmuo, laikoma, jog santykiai tarp partnerių yra asmeniniai, artimi, paremti tarpusavio pasitikėjimu. Mikalonienė, L., *supra note* 31: 38.

¹⁶³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, *op. cit.*

¹⁶⁴ Mikalonienė, L. ir kt., *supra note* 102: 252.

reikalavimas steigiant MB, kadangi ši nauja teisinė forma pirmiausia yra skiriama didelių pradinių investicijų nereikalaujančiam verslui. Pažymėtina, jog kapitalo samprata MBĮ apskritai nėra minima, tik 8 str. 1 d., 2 d. ir 3 d. įtvirtinta, kad MB nario įnašas yra nariui nuosavybės teise priklausantis turtas (gali būti pinigai ar kitoks ekonomiškai įvertinamas turtas, išskyrus darbus ir paslaugas), perduotas MB ir po perdavimo tampantis jos nuosavybe. MB nariai įnašų dydį (kai įnašas piniginis) ar vertę (kai įnašas nepiniginis), jų įnešimo sąlygas bei tvarką nustato tarpusavio susitarimu ir nurodo MB steigimo sutartyje.

Kitas svarbus aspektas yra tai, kad palyginus su UAB, MB valdymo struktūra yra lankstesnė ir paprastesnė: yra galimybė pasirinkti vieną iš dviejų leidžiamų valdymo struktūrų pagal konkrečias reikmes, vadovaujantis MBĮ 12 str. MB nuostatuose numatant, kad ji turės tik bendrijos narių susirinkimą, kartu esantį ir valdymo organu, arba turės ne tik narių susirinkimą, bet ir vadovą – vienasmenį valdymo organą¹⁶⁵. MB vadovu gali būti tik fizinis asmuo. Pabrėžtina tai, kad MBĮ 22 str. 2 d. įtvirtinta nuostata, su MB vadovu sudaroma civilinė (paslaugų) sutartis, t. y. vadovo santykiai su bendrija nustatomi ne darbo sutarties, o civilinės (paslaugų) sutarties pagrindu. Nuo pasirinktos valdymo struktūros gali priklausyti balsų paskirstymas MB nariams. Paprastai pagal MBĮ 16 str. 3 d. kiekvienas MB narys turi po vieną balsą bendrijos narių susirinkime. Tačiau, kai valdymo struktūroje yra ir vienasmenis valdymo organas – vadovas, MB nuostatuose gali būti nustatyta kitokia balsų paskirstymo jos nariams tvarka.

Reglamentuodamas aptariamą naują privataus juridinio asmens teisinę formą, įstatymų leidėjas pademonstravo pažangų požiūrį, kadangi nemažai klausimų (ne tik auksčiau aptartų, bet ir dėl narių susirinkimo sušaukimo tvarkos, naujų bendrijos narių priėmimo tvarkos ir kt.) paliko MB narių savireguliacijai¹⁶⁶. Be to, 2012 m. rugpjūčio 31 d. buvo patvirtinti pavyzdiniai dokumentai, reikalingi MB įsteigti¹⁶⁷, sudaryta galimybė bendriją steigti elektroniniu būdu. Atsižvelgiant į tai, kad galimos dvi MB organų (valdymo) struktūros, nurodyti pavyzdiniai dokumentai, jų formos, pildymo rekomendacijos, susieti su minėtomis struktūromis, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumą ir paprastumą fiziniams asmenims, norintiems įsteigti MB¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Virginijus Bitė ir Gintarė Gumuliauskienė, „The legislative developments on Lithuanian close corporation and the proposals of reforms in EU law“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Aristides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt. (Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015), 360.

¹⁶⁶ *Ibid.*

¹⁶⁷ Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. 4-878 „Dėl mažosios bendrijos pavyzdinių steigimo aktų ir steigimo sutarčių formų, mažosios bendrijos pavyzdinių nuostatų ir jų pildymo rekomendacijų patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1BD8BCA20BB8>.

¹⁶⁸ „Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2014 m. kovo 20 d. teisinio reguliavimo stebėsenos pažyma Nr. 2“, LRV, žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., http://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/imported/lt/dokumentai/aktai/teises_aktu_stebesena/Steb%C4%97seno_spazyma.pdf.

Lietuvos Respublikos ūkio ministerija yra pažymėjusi, kad MB teisiniu reguliavimu planuoti tikslai yra pasiekti, kadangi ši teisinė forma populiari (MB antroji pagal populiarumą juridinio asmens teisinė forma po UAB), didžioji šių bendrijų dalis steigama pažangiu elektroniniu būdu, o dėl galimybės steigti MB, pasižyminčios paprasta steigimo tvarka ir valdymo struktūra, Lietuva gerokai geriau vertinama tarptautiniu mastu verslo pradžios srityje¹⁶⁹.

Apibendrinant pasakytina, kad naujos uždarojo verslo organizavimo formos – MB – įtvirtinimą galima įvardinti kaip pakankamai svarbią reformą Lietuvos uždarųjų bendrovių teisei, kadangi MB nebuvo nustatytas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, atsižvelgiant į Europoje vyraujančią minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo liberalizavimo doktriną.

¹⁶⁹ Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, *supra* note 168.

5. ANALIZUOJAMŲ JURISDIKCIJŲ BENDROVIŲ TEISĖS REFORMŲ PALYGINIMAS. AR UAB TEISINIS REGLAMENTAVIMAS ATITINKA ŠIUOLAIKINES BENDROVIŲ TEISĖS TENDENCIJAS?

Magistro baigiamojo darbo ankstesnėse dalyse išnagrinėjus Vokietijos, Prancūzijos bei Lietuvos nacionalinės bendrovių teisės reformas, reikalinga atskleisti šių reformų sąsajas bei nustatyti, ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines bendrovių teisės tendencijas.

Prancūzija yra viena iš pirmųjų, t. y. dar 2003 m., pradėjusių nacionalinės bendrovių teisės reformą Europoje. Vokietija, nors savo nacionalinę bendrovių teisę reformavo tik po penkerių metų, 2008 m., taip pat padarė didelę įtaką kitų valstybių vykdomoms reformoms. Tiek darbe analizuotų Prancūzijos 2003 m. ekonominės iniciatyvos įstatymo bei 2008 m. ekonomikos modernizavimo įstatymo, tiek Vokietijos 2008 m. *MoMiG*, pagrindiniai tikslai buvo panašūs. Įstatymų leidėjai siekė supaprastinti bei pagreitinti bendrovių (Prancūzijoje – *SARL* ir *SAS*, Vokietijoje – *GmbH*) steigimą, padaryti analizuojamas bendrovių teises formas patrauklesnes ir taip didinti konkurencingumą bei skatinti verslo kūrimąsi.

Pirmasis aptartinas aspektas yra tai, kad reformų metu nagrinėjamose jurisdikcijose ypatingas dėmesys buvo skirtas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo liberalizavimui. Tačiau šis liberalizavimas Prancūzijoje ir Vokietijoje pasiektas skirtingomis priemonėmis.

Kaip minėta aukščiau, iki bendrovių teisės reformų Prancūzijoje *SARL* buvo numatytas ne mažesnio nei 7,5 tūkst. eurų dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, o *SAS* šis reikalavimas buvo ne mažesnio nei 37 tūkst. eurų dydžio. Prancūzijos įstatymų leidėjas šiuo klausimu pasirinko visiško liberalizavimo būdą ir, atsižvelgdamas į tai, kad tokie reikalavimai kelia sunkumų smulkiam ir vidutiniam verslui, šioms uždaro tipo bendrovėms minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimus apskritai panaikino (atitinkamai 2003 m. – *SARL*, 2008 m. – *SAS*). Tuo tarpu konservatyvia laikytinos Vokietijos įstatymų leidėjas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo nuostatas liberalizavo santykinai. Po 2008 m. reformos *GmbH* išliko 25 tūkst. eurų minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, tačiau įtvirtintas palengvinimas, kad iš karto reikia įmokėti tik pusę privalomos įstatinio kapitalo sumos (12,5 tūkst. eurų), o kitai daliai užtenka pateikti garantijas, t. y. nebereikia turėti viso privalomo įstatinio kapitalo. Taip pat buvo įtvirtintas naujas bendrovės su ribota atsakomybe potipis – verslininko ribotos atsakomybės bendrovė *UG*. Tai supaprastintas *GmbH* variantas (*mini-GmbH*), kurį steigiant numatytas tik simbolinis 1 euro dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, o kasmet *UG* turi atidėti ketvirtadalį savo pelno dalies į privalomą rezervą, kol įstatinį kapitalą pasididins iki 25 tūkst. eurų, t. y. suformuoti kapitalą galima per pereinamąjį periodą.

Kalbant apie minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo liberalizavimą, Lietuva pasirinko visai kitokį variantą nei Prancūzija ir Vokietija. Dar 2005 m. Lietuvoje pasirodė nuomonių, jog būtų tikslinga supaprastinti UAB steigimą atsisakant minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo, kuris paprastai grindžiamas kaip saugantis kreditorių interesus, kadangi nemažai teisės specialistų abejoja šia paskirtimi¹⁷⁰, tačiau UAB taikomas 2,5 tūkst. eurų dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas nepanaikintas iki šiol. Vis dėlto greta esamos UAB teisinės formos buvo įtvirtinta hibridinė savarankiška verslo organizavimo forma – MB, kuriai būdinga ribota narių civilinė atsakomybė, tačiau nėra minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvoje buvo keletas bandymų sumažinti UAB minimalaus įstatinio kapitalo dydį: 2009 m. bei 2012 m. Lietuvos Respublikos ūkio ministerija teikė pasiūlymus sumažinti šį dydį nuo 10 tūkst. litų iki 1 tūkst. litų, motyvuodama tuo, kad reikalinga lengvinti verslo sąlygas, skatinti steigti UAB, padaryti ją patrauklesne smulkiam ir vidutiniam verslui, taip pat pabrėždama Europoje besiformuojančiančias tam tikrų verslo subjektų kapitalo liberalizavimo tendencijas¹⁷¹. Tačiau šioms siūlymams nebuvo pritarta (kaip minėta, ir šiuo metu UAB vis dar taikomas 2,5 tūkst. eurų dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas). Lietuvos teisės doktrinoje šis įstatymų leidėjo pasirinkimas buvo sukritikuotas, argumentuojant tuo, kad nepakankamai įvertinta kitų pažangių ES valstybių narių (ypatingai Prancūzijos ir Vokietijos) praktika liberalizuojant įstatinio kapitalo reikalavimus uždarojo tipo bendrovėms, kad dydžio prasme UAB keliamas minimalios kapitalizacijos reikalavimas yra nelabai svarbus ir negali užtikrinti kreditorių interesų apsaugos, ir kad, nors UAB įstatinio kapitalo dydis yra nedidelis lyginant su kitų ES valstybių, tačiau gali riboti Lietuvos mažų ir vidutinių bendrovių steigimąsi (ypatingai vertinant bendroves, teikiančias konsultacines paslaugas)¹⁷².

Pabrėžtina, jog tiek kitų valstybių, tiek Lietuvos teisės doktrinoje, minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas nebevertinamas kaip efektyvi kreditorių teisių apsaugos užtikrinimo priemonė. Pavyzdžiui, teigiama, kad privalomo minimalaus kapitalo taisyklė yra nebeturintis ateities primityvus reguliavimo būdas, sukuriantis daugiau išlaidų nei naudos¹⁷³. Taip pat teigiama, kad minimalaus privalomo įstatinio kapitalo reikalavimas jau prarado savo apsauginę kreditorių teisių funkciją, todėl toks reikalavimas laikytinas pertekliu, sukuriančiu tik papildomų teisinių apsunkinimų tiek

¹⁷⁰ Vėgėlė, I., *supra* note 42: 17.

¹⁷¹ Bitė, V., *supra* note 113: 170, 171.

¹⁷² Petroševičienė, O., *supra* note 36: 65.

¹⁷³ John Armour, „Legal capital: an outdated concept?“ *University of Cambridge Working Paper No. 320* (2006): 15, http://www.cbr.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/centre-for-business-research/downloads/working-papers/wp320.pdf

steigiant, tiek valdant bendroves¹⁷⁴. Tačiau Lietuvos įstatymų leidėjas nesirėmė nurodytais argumentais bei nepasinaudojo tiek darbe nagrinėtų, tiek kitų valstybių (pavyzdžiui, Italijos uždarojo tipo ribotos atsakomybės bendrovėms nustatytas minimalaus įstatinio kapitalo dydis yra 1 euras, tačiau, kai kapitalas mažesnis nei 10 tūkst. eurų, taikomos specialios taisyklės ir apribojimai) praktika ir neliberalizavo minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo UAB. Analizuojant istorinę retrospektyvą, Lietuvoje šis reikalavimas buvo taikomas nuo 1994 metų. Yra nuomonių, kad privalomos pradinės kapitalizacijos buvimą lėmė ne įstatymų leidėjo tikėjimas šios normos kreditorių teisų apsaugine funkcija, o baimė, kad „nemokama“ ribotos atsakomybės privilegija galėtų naudotis nesąžiningi steigėjai, steigdami fiktyvias įmones neturint ketinimų vykdyti realios veiklos¹⁷⁵. Vis dėlto net ir įvertinus šiuos argumentus, klausimas, kiek minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo buvimas yra naudingas, o kiek mažina UAB teisinės formos patrauklumą ir konkurencingumą, lieka atviras.

Darytina išvada, kad UAB teisinis reglamentavimas, įtvirtinantis normą, kad šios teisinės formos bendrovei taikomas 2,5 tūkst. eurų dydžio minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, neatinka šiuolaikinės bendrovių teisės tendencijų. Dažnai UAB šį įstatinio kapitalo dydį turi tik labai trumpą laiką tarpą po įsteigimo, o įneštas kapitalas neretai išimamas iš bendrovės visokiais būdais arba pati bendrovė naudoja savo veikloje tokį turtą, tad jis bendrovės apskaitoje lieka tik buhalteriniu įrašu ir kreditoriams negali suteikti realios informacijos apie bendrovės turtinę padėtį¹⁷⁶. Siūlytina, pasinaudojant Prancūzijos praktika, apskritai atsisakyti privalomo minimalaus kapitalo reikalavimo UAB, įtvirtinant galimybę steigėjams konkretų įstatinio kapitalo dydį, reikalingą bendrovei, pasirinkti jos steigimo metu. Toks reglamentavimas reikalingas norint pasivyti kitas ES valstybes nares, išlaikyti Lietuvos bendrovių teisės patrauklumą ir pritraukti daugiau investicijų¹⁷⁷.

Vis dėlto Lietuvos įstatymų leidėjas atsižvelgė į besikeičiančius pradedančių ir jau veikiančių smulkaus ir vidutinio verslo subjektų poreikius bei į užsienio šalių juridinių asmenų teisinių formų požymius¹⁷⁸, Lietuvoje sukurdamas naują privataus juridinio asmens teisinę formą – MB. Darytina išvada, kad tokiam šios teisinės formos reglamentavimui (kadangi jai būdinga tiek ribota narių atsakomybė, tiek privalomo pradinio kapitalizacijos reikalavimo nebuvimas) įtakos turėjo ES valstybių narių nacionalinės bendrovių teisės reformos, taip pat ir minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo liberalizavimas. Buvo manoma, kad MB gali užpildyti nišą tarp individualios įmonės ir

¹⁷⁴ Mikalonienė, L. ir kt., *supra* note 102: 152.

¹⁷⁵ Petroševičienė, O., *supra* note 36: 68.

¹⁷⁶ Mikalonienė, L. ir kt., *supra* note 102: 153.

¹⁷⁷ *Ibid.*

¹⁷⁸ Pavyzdžiui, Vokietijos *GmbH* ir *UG*, Prancūzijos *SARL* ir *SAS*.

UAB¹⁷⁹. Statistikos duomenys rodo, kad Lietuvoje 2019 metų pradžioje buvo 84,890 tūkst.¹⁸⁰ veikiančių įmonių, iš kurių 5,15 tūkst. (6 proc.) sudarė MB. Tai parodo gana nemažą naudojimosi šia forma efektyvumą. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad MB gali steigti tik fiziniai asmenys, leidžiamas nedidelis narių skaičius – ne daugiau nei 10 narių (tuo tarpu UAB akcininkais gali būti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys, jų skaičius neribojamas), sudaromos kliūtys plėstis toliau ir pritraukti daugiau investicijų, ypač iš užsienio valstybių (tuo labiau, kad užsienio valstybių verslininkams ši teisinė verslo organizavimo forma mažiau žinoma). Taip pat vertinant valstybių konkurencingumą bendrovių teisinio reglamentavimo patrauklumo klausimu, sunku tikėtis, kad MB galėtų konkuruoti tiek su Vokietijos *GmbH* ar *UG*, tiek su Prancūzijos *SARL* ar *SAS*. Šios priežastys taip pat didina UAB minimalaus įstatinio kapitalo reglamentavimo klausimo svarbą.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2018 m. Nacionalinėje reformų darbotvarkėje apibendrino svarbiausias vykdomas ir planuojamas vykdyti struktūrines reformas, kuriomis siekiama įveikti didžiausius Lietuvai kylančius ekonomikos ir užimtumo iššūkius. Nagrinėjamai temai aktualu, jog darbotvarkėje buvo nurodoma, kad skatinant pradedančių įmonių (startuolių) ekosistemos plėtrą, vienas iš darbų 2018 m. IV ketvirtyje bus nagrinėti galimybės ir prireikus parengti ABĮ pakeitimus, susijusius su UAB taikomo minimalaus įstatinio kapitalo dydžio peržiūra¹⁸¹. Kol kas šio darbo rezultatai nėra skelbiami, tačiau vien įstatinio kapitalo klausimo įtraukimas rodo, kad tai aktuali tema ir įstatymų rengėjams.

Antrasis aptartinas aspektas yra tai, kad reformų metu nagrinėjamose jurisdikcijose daug dėmesio skirta bendrovių steigimo supaprastinimui ir pagreitinimui. 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymas įtvirtino teisę *SARL* teisinės formos bendrovę steigti internetu, numatant nuostatą, kad administraciniai *SARL* steigimo žingsniai galės būti atliekami elektroniniu būdu, o šios normos taikymo sąlygos bus įtvirtintos Valstybės Tarybos dekretu. Tuo tarpu 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymu buvo palengvintas *EURL* steigimas, kadangi buvo patvirtinti šios vienanarės ribotos atsakomybės bendrovės standartiniai (pavyzdiniai) įstatai. Vokietijos 2008 m. nacionalinės bendrovių teisės reformos metu supaprastinti bei pagreitinti bendrovių steigimą taip pat turėjo naudojimasis standartiniais dokumentų šablonais – pavyzdiniais protokolais. Buvo pateikti du notaro privalomai tvirtinami pavyzdiniai protokolai, kuriuos galima naudoti steigiant nesudėtingas

¹⁷⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, *supra note* 160.

¹⁸⁰ „Veikiančių įmonių skaičius ir jose dirbančių darbuotojų pagal teises formas ir darbuotojų skaičiaus grupes metų pradžioje“, Lietuvos statistikos departamentas, žiūrėta 2019 m. kovo 10 d., https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ffc222a4-14df-4de3-bafe-779342ad3aff#.

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 394 „Dėl 2018 metų nacionalinės reformų darbotvarkės patvirtinimo“, TAR, žiūrėta 2019 m. kovo 28 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/92cff4604a1911e8ade598b2394a491d>.

GmbH, deja, šie protokolai buvo tinkami ne visoms *GmbH*. Lietuvoje siekiant sumažinti su UAB steigimu ir registravimu susijusią administracinę naštą ir pagerinti verslo sąlygas, 2009 m. į ABĮ taip pat buvo įtrauktos nuostatos, kad UAB pavyzdines steigimo akto ir steigimo sutarties formas bei pavyzdinius įstatus tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. O reali galimybė Lietuvoje UAB steigti elektroniniu būdu naudojant pavyzdines steigimo dokumentų formas buvo sudaryta vėliau. 2010 m. ši galimybė sudaryta vieno steigėjo steigiamoms UAB, o 2011 m. – dviejų ar daugiau steigėjų steigiamoms UAB. Tad darytina išvada, kad šiuo atžvilgiu UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikines bendrovių teisės tendencijas. Tai labai svarbu atsižvelgiant į tai, kad Europos Komisija 2018 m. balandžio 25 d. paskelbė pasiūlymus¹⁸², susijusius su bendrovių veikla ES. Šių pakeitimų vienas iš tikslų – supaprastinti bendrovių steigimą visose ES valstybėse narėse sukuriant galimybę steigti bendroves elektroniniu būdu, pasinaudojant bendrovėms registruoti skirtais šablonais.

Pažymėtina, kad Lietuvoje jau bandoma įteisinti virtualią buveinę. Yra paruoštas CK 2.49 str. pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo norima nuo 2021 m. sausio 1 d. įtvirtinti normą, kad juridinio asmens buveine laikoma ne tik fizinė buveinė, bet ir virtuali buveinė, t. y. virtuali paskyra, kai nurodomas teritorijos administracinis vienetas – savivaldybė ir elektroninio pristatymo dėžutės adresas Nacionalinėje elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinėje sistemoje¹⁸³. Lietuvos Respublikos Seimui priėmimus šiuos pakeitimus, Lietuva taptų viena iš pirmųjų valstybių, įtvirtinusių virtualios buveinės galimybę.

Apibendrinant pasakytina, kad nacionalinės bendrovių teisės reformų nagrinėjamose jurisdikcijose pagrindiniai tikslai buvo iš esmės buvo panašūs: supaprastinti bei pagreitinti bendrovių steigimą, padaryti bendrovių teises formas patrauklesnes ir taip didinti konkurencingumą bei skatinti verslo kūrimąsi. Aptariamų reformų metu liberalizuoti minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimai: Prancūzijoje uždaro tipo bendrovėms minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas išvis panaikintas, Vokietijoje įtvirtintas palengvinimas, kad iš karto reikia įmokėti tik pusę privalomos įstatinio kapitalo sumos, o kitai daliai užtenka pateikti garantijas bei įtvirtintas supaprastintas ribotos atsakomybės bendrovės potipis. Lietuvoje UAB minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas nepanaikintas, tačiau buvo įtvirtinta hibridinė savarankiška verslo organizavimo forma – MB, kuriai būdinga ribota narių

¹⁸² „Europos Komisijos 2018 m. balandžio 25 d. Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatos dėl skaitmeninių priemonių ir procesų, naudojamų taikant bendrovių teisės aktus“, EUR-LEX, žiūrėta 2019 m. kovo 28 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52018PC0239>.

¹⁸³ „Civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas“. LRS, žiūrėta 2019 m. balandžio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/595f00c0de6d11e8b45fd5e76c92eb79?positionInSearchResults=5&searchModelUUID=8e1b9053-f95e-4308-bef4-f2923e2a1d54>.

civilinė atsakomybė, tačiau nėra minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo. Taip pat nagrinėjamose jurisdikcijose buvo priimami teisės aktų pakeitimai, susiję su standartinių (pavyzdinių) bendrovės steigimo formų patvirtinimu bei steigimo elektroniniu būdu įteisinimu, lėmusiu greitesnę ir paprastesnę steigimo procedūrą. Tad darytina išvada, kad Lietuvos, Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės bendrovių teisės reformų pagrindinės sąsajos yra minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimą liberalizuojančios ir bendrovių steigimą supaprastinančios bei pagreitinančios teisės aktų normos.

IŠVADOS

1. Nagrinėjamosiose jurisdikcijose pasirinkti skirtingi uždarytųjų bendrovių, kurių dalys ar akcijos negali būti laisvai perleidžiamos, jomis draudžiama prekiauti viešai, variantai. Vokietijoje šios bendrovės vadinamos ribotos atsakomybės bendrovėmis (*GmbH*), o kaip jos potipis gali būti steigiama verslininko ribotos atsakomybės bendrovė (*UG*). Lietuvoje uždarojo tipo bendrovės iš esmės yra supaprastintas akcinės bendrovės variantas ir vadinamos uždarosiomis akcinėmis bendrovėmis (*UAB*). Tuo tarpu Prancūzijoje uždarnosios bendrovės gali veikti tiek ribotos atsakomybės bendrovių (*SARL*, jei viena – *EURL*), tiek ir supaprastintų akcinių bendrovių (*SAS*, jei viena – *SASU*) formomis.

2. 2008 m. Vokietijos nacionalinės uždarytųjų bendrovių teisės reforma yra didžiausia reforma ribotos atsakomybės bendrovių teisėje nagrinėjamu laikotarpiu šioje valstybėje. Pagrindinės reformos priežastys buvo angliškosios *Ltd.* populiarumas Vokietijoje bei pakankamai dažni piktnaudžiavimo atvejai. Šia reforma buvo siekiama bendrovių steigimo supaprastinimo ir pagreitinimo bei *GmbH* teisinės formos patrauklumo padidinimo, taip pat užkirsti kelią įvairiems pažeidimams. Įtvirtinti šie bendrovių teisės pakeitimai: supaprastintas bei pagreitintas *GmbH* steigimas, modernizuotos *GmbH* dalys (akcijos) ir padidintas skaidrumas, supaprastintos kapitalo palaikymo taisyklės, padidinta apsauga nuo piktnaudžiavimo, taip pat sudaryta galimybė steigti supaprastintą *GmbH* variantą (*UG*) su simboliniu 1 euro dydžio minimalaus įstatinio kapitalu.

3. 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymu įgyvendintos reformos pagrindiniai tikslai buvo bendrovių steigimo supaprastinimas bei pagreitinimas bei įstatinio kapitalo reikalavimo *SARL* panaikinimas, o 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymu – verslo kūrimo skatinimas, panaikinant minimalaus įstatinio kapitalo *SAS* reikalavimą, sukuriant pavyzdinius įstatus, supaprastinant verslo kūrimo veiklą. Aptariamomis reformomis sukurtas patrauklesnis ir lankstesnis *SARL* ir *SAS* teisinis reglamentavimas, ypač įvertinus minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimo panaikinimą šių teisinių formų bendrovėms.

4. Pirmasis ABĮ priimtas tik 1990 m., todėl Lietuvos bendrovių teisė neturi ilgamečių tradicijų. Pagrindinėmis jos reformomis galima įvardinti naujo ABĮ priėmimą 2000 m. ir šio įstatymo naujos redakcijos patvirtinimą 2003 m. Paskui ABĮ pakeitimų buvo nemažai, daug dėmesio skirta *UAB* steigimo ir registravimo supaprastinimui, tačiau įtvirtintas šios uždarnosios bendrovės reguliavimas vis tiek išliko gana griežtas ir nelankstus, ypač atsižvelgiant į taikomą minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimą bei į tai, kad bendrovės akcininkams paliekama nedaug galimybių patiems suldyti jų poreikiams pritaikytas normas. Tad naujos uždarojo verslo organizavimo formos –

MB – įtvirtinimą 2012 m. taip pat galima įvardinti kaip pakankamai svarbią reformą Lietuvos bendrovių teisei, kadangi MB nebuvo nustatytas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas.

5. Nacionalinės uždaryjū bendrovių teisės reformų nagrinėjamosė jurisdikcijose pagrindiniai tikslai iš esmės buvo panašūs: supaprastinti bei pagreitinti bendrovių steigimą, padaryti bendrovių teisines formas patrauklesnes ir taip didinti konkurencingumą bei skatinti verslo kūrimąsi. Šių reformų pagrindinėmis sąsajomis galima įvardinti skirtingomis priemonėmis liberalizuotus minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimus, taip pat priimtus teisės aktų pakeitimus, susijusius su standartinių bendrovės steigimo formų patvirtinimu bei steigimo elektroniniu būdu įteisinimu.

6. UAB teisinis reglamentavimas, įtvirtinantis normą, kad šios teisinės formos bendrovei taikomas minimalaus įstatinio kapitalo reikalavimas, vertintinas kaip neatinkantis šiuolaikinės bendrovių teisės tendencijų. Tačiau steigimo elektroniniu būdu įteisinimo prasme Lietuvos UAB teisinis reglamentavimas vertintinas kaip pažangus.

PASIŪLYMAI

1. Siūloma pakeisti Lietuvos Respubliko akcinių bendrovių įstatymo 2 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„4. Uždarnosios akcinės bendrovės įstatinis kapitalas nustatomas bendrovės įstatuose. Uždarnosios akcinės bendrovės akcijos negali būti platinamos ir jomis prekiaujama viešai, jeigu įstatymai nenustato kitaip. Jeigu uždarnosios akcinės bendrovės siūlomos akcijos ar jų siūlymas atitinka bent vieną iš Vertybinių popierių įstatyme nustatytų sąlygų, kai vertybinius popierius viešai siūlant ar įtraukiant į prekybą reguliuojamoje rinkoje nereikalaujama paskelbti prospekto, akcijų siūlymas tos uždarnosios akcinės bendrovės akcininkams, darbuotojams, kreditoriams, profesionaliesiems investuotojams, kurie atitinka Finansinių priemonių rinkų įstatyme nustatytus kriterijus, ir informuotiesiems investuotojams, kurie atitinka Informuotiesiems investuotojams skirtų kolektyvinio investavimo subjektų įstatyme nustatytus kriterijus, nėra laikomas vertybinių popierių viešu siūlymu.“

2. Siūloma pakeisti Lietuvos Respubliko akcinių bendrovių įstatymo 8 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Akcinės bendrovės įmokėtų pradinių įnašų suma turi būti ne mažesnė už šio Įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje nustatytą akcinės bendrovės minimalų įstatinį kapitalą.“

3. Siūloma pakeisti Lietuvos Respubliko akcinių bendrovių įstatymo 52 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„Sumažintas akcinės bendrovės įstatinis kapitalas negali būti mažesnis už šio Įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje nustatytą akcinės bendrovės minimalaus įstatinio kapitalo dydį.“

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. „Akcinijų bendrovių įstatymo 1, 4, 7, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 51, 52, 58, 59, 63, 64, 65, 74, 76, 78 straipsnių, septintojo skirsnio pavadinimo, priedo pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 16-1, 26-1, 26-2, 30-1, 30-2, 30-3 straipsniais įstatymo projekto aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.343201?positionInSearchResults=10&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.
2. Akcinijų bendrovių įstatymo 2, 15, 45, 52, 53, 58, 59, 60 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio 1 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.286738?positionInSearchResults=1&searchModelUUID=07d82cfd-b2db-47cd-908d-a687c9a72c25>.
3. „Akcinijų bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.218400?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=a7d3b1e9-f0e2-4528-ab1c-c844dac8614c>.
4. „Akcinijų bendrovių įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2018 m. spalio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAIS.94056?positionInSearchResults=17&searchModelUUID=b85fd4dc-a797-4a8d-ab0b-dba049b07d90>.
5. „Civilinio kodekso 2.49 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas“. LRS. Žiūrėta 2019 m. balandžio 10 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/595f00c0de6d11e8b45fd5e76c92eb79?positionInSearchResults=5&searchModelUUID=8e1b9053-f95e-4308-bef4-f2923e2a1d54>
6. „Lietuvos Respublikos akcinijų bendrovių įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.759BA2F36D29>.
7. „Lietuvos Respublikos akcinijų bendrovių įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0C2D1F38F3A7>.
8. „Lietuvos Respublikos akcinijų bendrovių įstatymas“. TAR. žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E22116F1B0E0>.
9. „Lietuvos Respublikos akcinijų bendrovių įstatymo 1, 4, 7, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 51, 52, 58, 59, 63, 64, 65, 74, 76, 78 straipsnių, septintojo skirsnio

pavadinimo, priedo pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo 16-1, 26-1, 26-2, 30-1, 30-2, 30-3 straipsniais įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.63BE523B049E>.

10. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 15, 45, 52, 53, 58, 59, 60 straipsnių pakeitimo ir 78 straipsnio 1 dalies pripažinimo netekusia galios įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 15 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.E02B42A2E6B4>.

11. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 19, 20, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 44, 54, 59, 60(1), 63, 67, 69, 72 straipsnių pakeitimo, įstatymo papildymo 45(2) straipsniu ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo papildymo 28(1) straipsniu ir įstatymo priedo papildymo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/TAPIS.210960?positionInSearchResults=9&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

12. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 7, 8, 12, 14, 15, 18, 20, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 41-1, 43, 44, 45, 45-1, 46, 47, 51, 52, 54, 57, 59 ir 67 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 40-1, 47-1, 47-2 ir 53-1 straipsniais įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3989c2c0670011e7b85cfdc787069b42>.

13. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 7, 8, 12, 14, 15, 18, 20, 28, 32, 34, 37, 38, 39, 40, 41, 41¹, 43, 44, 45, 45¹, 46, 47, 51, 52, 54, 57, 59 ir 67 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 40¹, 47¹, 47² ir 53¹ straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.74, 1.102 ir 4.58 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojo įstatymo Nr. XII-791 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų aiškinamasis raštas“, LRS, žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/3c73c350055811e78352864fdc41e502?positionInSearchResults=39&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

14. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 16-1, 18, 19, 20, 21, 25, 31, 32, 33, 34, 37 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 37-2 straipsniu įstatymas“, TAR, žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4f2bc930d41911e7910a89ac20768b0f>.

15. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 16¹, 18, 19, 20, 21, 25, 31, 32, 33, 34, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 37¹ straipsniu įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo Nr. IX-575 4, 23, 23¹ ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto, Lietuvos Respublikos finansinių ataskaitų audito įstatymo Nr. VIII-1227

69 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.87 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto aiškinamasis raštas“. LRS. Žiūrėta 2018 m. spalio 19 d., <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/4d6fe4a03eb911e79eb19446fc7155e9?positionInSearchResults=34&searchModelUUID=263ad496-f793-4ec5-8fed-e212e7ca36ba>.

16. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 19, 20, 24, 25, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 44, 54, 59, 60-1, 63, 67, 69, 72 straipsnių ir priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 45-2 straipsniu įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3aee9bd0f55811e39cfacd978b6fd9bb>.

17. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.068061499683>.

18. „Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 13 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.26CE87C19C05>.

19. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/esRxKAWzCy>.

20. „Lietuvos Respublikos įmonių įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 9 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4FB9F4D3ED6B>.

21. „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas“. TAR. Žiūrėta 2018 m. spalio 8 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/esRxKAWzCy>.

22. „Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymas“. TAR. Žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A1FD809510BB>.

23. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. 4-878 „Dėl mažosios bendrijos pavyzdinių steigimo aktų ir steigimo sutarčių formų, Mažosios bendrijos pavyzdinių nuostatų ir jų pildymo rekomendacijų patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.1BD8BCA20BB8>.

24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugpjūčio 31 d. nutarimas Nr. 1042 „Dėl Numatomo mažųjų bendrijų teisinio reguliavimo koncepcijos patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.26E5C3F22D77>.

25. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 25 d. nutarimas Nr. 394 „Dėl 2018 metų nacionalinės reformų darbotvarkės patvirtinimo“. TAR. Žiūrėta 2019 m. kovo 28 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/92cff4604a1911e8ade598b2394a491d>.

Europos Sąjungos ir užsienio valstybių teisės aktai

26. „Code de commerce“. Légifrance. Žiūrėta 2018 m. spalio 2 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000005634379>.
27. „Europos Komisijos 2018 m. balandžio 25 d. Pasiūlymas. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatos dėl skaitmeninių priemonių ir procesų, naudojamų taikant bendrovių teisės aktus“. EUR-LEX. Žiūrėta 2019 m. kovo 28 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52018PC0239>.
28. „Gesetz betreffend Gesellschaft mit beschränkter Haftung“. GESETZE. Žiūrėta 2019 m. kovo 27 d., http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gmbhg/index.html.
29. „LOI n° 2003-721 du 1er août 2003 pour l'initiative économique“. Légifrance. Žiūrėta 2018 m. spalio 5 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000414455&dateTexte=29990103>.
30. „LOI n° 2008-776 du 4 août 2008 de modernisation de l'économie“. Légifrance. Žiūrėta 2019 m. kovo 9 d., <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000019283050&categorieLien=id>.
31. „Rapport n° 217 (2002-2003) de M. Jean-Jacques Hyest, Mme Annick Bocandé et M. René Trégouët“. Sénat. Žiūrėta 2019 m. kovo 9 d. <http://www.senat.fr/rap/102-217/102-217.html>.
32. „Rapport n° 413, tome I (2007-2008) de M. Laurent Bétaille, Mme Élisabeth Lamure et M. Philippe Marini“. Sénat. Žiūrėta 2019 m. kovo 9 d. <http://www.senat.fr/rap/107-413-1/107-413-1.html>.

Specialioji litaretūra

33. Armour, John. „Legal capital: an outdated concept?“. *University of Cambridge Working Paper* No. 320 (2006): 1-26. http://www.cbr.cam.ac.uk/fileadmin/user_upload/centre-for-business-research/downloads/working-papers/wp320.pdf.
34. Avi-Yonah, Reuven S. „The Cyclical Transformations of the Corporate Form: A Historical Perspective on Corporate Social Responsibility“. *Delaware Journal of Corporate Law* 30, 3 (2005): 767-818, <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1041&context=articles>.
35. Bachmann, Gregor. „Introductory Editorial: Renovating the German Private Limited Company – Special Issue on the Reform of the GmbH“. *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1063-1068.

https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858081bbee056bd30b1d/1454921736865/GLJ_Vol_09_No_09_Bachmann.pdf.

36. Bachner, Thomas. *Creditor Protection in Private Companies. Anglo German Perspectives for a European Legal Discourse (International Corporate Law and Financial Market Regulation)*. New York: Cambridge University Press, 2009.

37. Bauer, Kilian. „Vokietijos kapitalo bendrijų teisė ir notaro vaidmuo“. *Notariatas* 10 (2010): 24-30.

38. Beurskens, Michael ir Ulrich Noack. „Modernizing the German GmbH – Mere Window Dressing or Fundamental Redesign?“. *European Business Organization Law Review* 9 (2008): 97-124.

39. Beurskens, Michael ir Ulrich Noack. „The Reform of German Private Limited Company: Is the GmbH Ready for the 21st Century? Special Issue Reform of Germany's Private Limited Company (GmbH)“. *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1069-1092. https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858251bbee056bdd30b6f/1454921767447/GLJ_Vol_09_No_09_Beurskens.pdf

40. Bitė, Virginijus. „Uždarnosios bendrovės akcijų pardavimas, kaip verslo perleidimo būdas“. Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2009. <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1884876/datastreams/MAIN/content>.

41. Bitė, Virginijus. „Uždarnosios akcinės bendrovės teisinis reglamentavimas: sukūrimas, raida ir šių dienų tendencijos“. Iš *Privatinės teisės doktrina ir praktika: Liber Amicorum Vytautui Pakalniškiui*, Juozas Žilys, Gediminas Sagatys, Kęstutis Laurinavičius, Ažuolas Čekanavičius ir kt., 150-180. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.

42. Bitė, Virginijus. „Uždarnosios bendrovės samprata ir požymiai“. *Jurisprudencija* 3, 1 (2011): 213-229.

43. Bitė, Virginijus, Gintarė Gumuliauskienė. „The legislative developments on Lithuanian close corporation and the proposals of reforms in EU law“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Arístides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt., 325-374. Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015.

44. Bitė, Virginijus, Julija Kiršienė. „Akcininkų išankstinio atsisakymo pirmumo teisės įsigyti parduodamas akcijas teisinis vertinimas“. *Jurisprudencija* 5, 107 (2008): 61-70.

45. Gallois-Cochet, Dorothée, Marie Caffin-Moi. „Key trends in French company law reforms over the last decade“. Iš *Reforming the law of obligations and company law: studies in French*

and German law, Walter Doralt, Olivier Deshayes, 91–108. Paris: Société de législation comparée, 2013.

46. Jakuntavičiūtė, Gintarė. „Juridinio asmens valdymo organų narių civilinė atsakomybė“. Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2012. https://elaba.lvb.lt/prim-explore/fulldisplay?vid=ELABA&docid=ELABAETD1873577&context=L&lang=en_US.

47. Jungmann, Carsten ir David Santoro. *German GmbH law – Das deutsche GmbH-Recht*. München: C. H. Beck, 2011.

48. Kiršienė, Julija. „Akcininko teisių į bendrovės turtą prigimties teoriniai ir praktiniai aspektai“. *Jurisprudencija* 31, 23 (2002): 67-79.

49. Kiršienė, Julija, Agnė Tikniūtė. „Juridinio asmens civilinių teisių įgyvendinimas bendrovėje: kam priklauso valdymo funkcija?“. *Jurisprudencija* 55, 47 (2004): 32-39.

50. Kontutytė, Eglė. „Įmonių teisinės formos: vokiškų ir lietuviškų terminų ekvivalentiškumo problemos“. *Kalbotyra* 58, 3 (2008): 69-79.

51. Kriaučiūnas, Deividas. „Įmonių grupės: reglamentavimas Europos bendrijos ir Lietuvos teisėje“. *Teisė* 38 (2001): 32-49.

52. Maksimaitis, Mindaugas. „Rusijos teisės šaltiniai Lietuvoje 1918-1940 m.“. *Jurisprudencija* 19, 2 (2012): 403-418.

53. Maksimaitis, Mindaugas. *Užsienio teisės istorija*. Vilnius: Justitia, 2002.

54. Maksimaitis, Mindaugas, Stasys Vansevičius. *Lietuvos valstybės ir teisės istorija*. Vilnius: Justitia, 1997.

55. Merle, Philippe, Anne Fauchon. *Droit commercial. Sociétés commerciales – 21e éd. Édition 2017-2018*. Paris: Édition Dalloz, 2017.

56. Mikalonienė, Lina. „Asmeninio komercinio bendradarbiavimo pagrindinės teisinės formos“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2011. http://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2016/08/Lina-Mikalionien%C4%97_Asmeninio-komercinio-bendradarbiavimo-pagrindin%C4%97s-teisin%C4%97s-formos.pdf

57. Mikalonienė, Lina. „Akcininko teisė į išvestinį ieškinį: ex lege prevencinės priemonės“, *Teisė* 94 (2015): 204-213.

58. Mikalonienė, Lina. „Subsidiari akcininko atsakomybė“. *Teisė* 76 (2010): 176-189.

59. Mikalonienė, Lina. „Uždarosios akcinės bendrovės akcininkų sutarties teisinė kvalifikacija“. *Teisės problemos* 71, 1 (2011): 5-28.

60. Mikalonienė, Lina, Valentinas Mikelėnas, Paulius Miliauskas, Vilius Mitkevičius, Agnė Tikniūtė. *Įmonių teisinių formų konvergencija ir divergencija: ar Lietuvos teisinis*

reglamentavimas yra patrauklus tarptautiniame kontekste? Mokslo studija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2017.

61. Mikelėnas, Valentinas, Gintautas Bartkus, Vytautas Mizaras ir Šarūnas Keserauskas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Antroji knyga, Asmenys*. Vilnius: Justitia, 2002.

62. Oehrich, Marcus. „The German Unternehmergeellschaft: Entering Regulatory Competition“. Iuscomp. Žiūrėta 2019 m. kovo 1 d., <http://www.iuscomp.org/gla/literature/oehrich.html>.

63. Papijanc, Vitalij. „Įmonių grupės teisinio reguliavimo aspektai: samprata ir požymiai“. *Jurisprudencija* 4, 94 (2007): 81-88.

64. Petroševičienė, Olga. *Kapitalo palaikymas kaip uždaryjū akcinių bendrovių kreditorių teisių apsaugos priemonė*. Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2011. <https://vb.mruni.eu/object/elaba:1984148/index.html>.

65. Olga Petroševičienė. „Juridinių asmenų samprata ir jos raidos tendencijos“. Iš *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*, Sagatys, Gediminas, Vytautas Pakalniškis, Laura Gumuliauskienė, Asta Dambrauskaitė ir kt., 273-314. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

66. Sagatys, Gediminas, Vytautas Pakalniškis, Laura Gumuliauskienė, Asta Dambrauskaitė ir kt. *Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.

67. Simon, Joelle. „A Comparative Approach to Capital Maintenance: France“. *European Business Law Review* 13 (2004): 1037-1044.

68. Schulz, Martin ir Oliver Wasmeier. *The Law of Business Organizations: A Concise Overview of German Corporate Law*. Berlin: Springer Verlag Berlin Heidelberg, 2012.

69. Schmidt, Jessica. „The New Unternehmergeellschaft (Entrepreneurial Company) and the Limited – A Comparison“, *German Law Journal* 9, 9 (2008): 1093-1108. https://static1.squarespace.com/static/56330ad3e4b0733dcc0c8495/t/56b858361bbee056bdd30baa/1454921783270/GLJ_Vol_09_No_09_Schmidt.pdf.

70. Segain, Hubert. „Chapter on French Company Law“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Arístides Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt., 157-208. Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015.

71. Stanislovaitis, Romualdas. *Komercinė teisė*. Vilnius: Eugrimas, 2005.

72. Teichmann, Christoph, Ralf Knaier. „Experiences with the competition of regulators – a German perspective“. Iš *Private company law reform in Europe: the race for flexibility*, Arístides

Jorge Viera González, Christoph Teichmann, Deidre Ahern ir kt., 209-236. Cizur Menor: Thomson Reuters Aranzadi, 2015.

73. Tikniūtė, Agnė. „Juridinio asmens dotrina: šiuolaikinės tendencijos“. *Jurisprudencija* 2, 104 (2008): 64-72.

74. Urbain-Parléani, Isabelle. „I. Working group on the Share Capital in Europe – French Answers to the Questionnaire“. Iš *Legal Capital in Europe*, Marcus Lutter, 480-514. Berlin: De Gruyter Recht, 2006).

75. Vėgėlė, Ignas. „Įmonių steigimosi teisė Europos Teisingumo Teismo sprendimuose“. *Jurisprudencija* 72, 64 (2005): 11-19.

76. Vėgėlė, Ignas. „Lietuvos Respublikos įmonių teisės derinimas su Europos Bendrijos įmonių teise“. *Jurisprudencija* 44, 36 (2008): 70-78.

Teismų praktika

77. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1999 m. kovo 9 d. sprendimas byloje *Centros Ltd v. Erhvervs-og Selskabsstyrelsen*, Nr. C-212/97, ECR I-01459.

78. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. lapkričio 5 d. sprendimas byloje *Überseering BV v. Nordic Construction Company Baumangement GmbH (NCC)*, Nr. 208/00, ECR I-09919.

79. Europos Teisingumo Teismo 2003 m. rugsėjo 30 d. sprendimas byloje *Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v. Inspire Art Ltd.*, Nr. C-167/01, ECR I-10155.

Kita naudota medžiaga

80. „Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos 2014 m. kovo 20 d. teisinio reguliavimo stebėsenos pažyma Nr. 2“. LRV. Žiūrėta 2019 m. kovo 18 d., http://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/imported/lt/dokumentai/aktai/teises_aktu_stebesen_a/Steb%C4%97senospazyma.pdf

81. „Veikiančių įmonių įmonių skaičius ir jose dirbančių darbuotojų pagal teisinės formas ir darbuotojų skaičiaus grupes metų pradžioje“. Lietuvos statistikos departamentas. Žiūrėta 2019 m. kovo 10 d., https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ffc222a4-14df-4de3-bafe-779342ad3aff#.

ANOTACIJA

Bendrovių teisė apima plačią ir svarbią privatinės teisės sritį. Siekiant reaguoti į besikeičiančius verslo subjektų poreikius, labai svarbu sukurti lanksčias teisinės verslo organizavimo formas ir sąlygas. Prancūzija, Vokietija ir Lietuva, prisitaikydamos prie kintančių ekonomikos sąlygų ir norėdamos padidinti konkurencingumą, reformavo savo nacionalinę uždarytųjų bendrovių teisę: modernizavo uždarojo tipo bendrovių teisinės formas ar sukūrė naujas verslo organizavimo formas. Magistro baigiamajame darbe analizuojami Prancūzijos ir Vokietijos bendrovių teisės pakeitimai per pastaruosius 15 metų, dėmesį skiriant uždarytųjų bendrovių teisiniui reglamentavimui. Taip pat nagrinėjami Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas, raida ir reformos, akcentuojant bendrovių kapitalo ir akcijų, organų, akcininkų teisių reglamentavimą. Šiame darbe siekiama atskleisti nagrinėjamų jurisdikcijų nacionalinės uždarytųjų bendrovių teisės reformų sąsajas bei nustatyti, ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikinės bendrovių teisės tendencijas.

Reikšmingi žodžiai: *bendrovių teisės modernizavimas, uždaroji bendrovė, ribota atsakomybė, įstatinis kapitalas.*

ANNOTATION

Company law covers a broad and important area of private law. In order to respond to the changing needs of businesses, it is essential to create flexible legal forms and conditions for business organization. France, Germany and Lithuania, adjusting to the changing economic conditions and in order to improve competitiveness, have reformed their national company law by modernizing legal forms of closed companies or by developing new forms of business organization. Master's thesis analyzes law changes in French and German companies over the past 15 years with a focus on legal regulation of private limited companies. It also examines the formation of Lithuanian company law, its development and reforms with an emphasis on the regulation of companies' capital and shares, bodies, and shareholders. The aim of this thesis is to reveal the general features of the national closed companies law reforms in the jurisdictions and to determine whether the legal regulation of UAB corresponds to the trends of modern company law.

Keywords: *modernizing company law, closed company, limited liability, authorized capital.*

Nacionalinės uždaryjų bendrovių teisės reformos pasirinktose jurisdikcijose (Lietuva, Prancūzija, Vokietija)

SANTRAUKA

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojami Prancūzijos ir Vokietijos bendrovių teisės pakeitimai per pastaruosius 15 metų, dėmesį skiriant uždaryjų bendrovių teisiniam reglamentavimui. Taip pat nagrinėjami Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas, raida ir reformos, akcentuojant bendrovių kapitalo ir akcijų, organų, akcininkų teisių reglamentavimą.

Pagrindinis tyrimo tikslas – išanalizavus Prancūzijos ir Vokietijos nacionalinės bendrovių teisės reformas, Lietuvos bendrovių teisės susiformavimą, raidą ir reformas, atskleisti šių reformų sąsajas bei nustatyti, ar UAB teisinis reglamentavimas atitinka šiuolaikinės bendrovių teisės tendencijas.

Pirmame šio darbo skyriuje analizuojamas bendrovių kaip ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų atsiradimas, pateikiama šiuolaikinės bendrovės samprata bei išskiriami ribotos civilinės atsakomybės bendrovių tipai analizuojamų jurisdikcijų teisinėse sistemose. Antrame skyriuje aptariami 2008 m. Vokietijos uždaryjų bendrovių teisės reformos priežastys ir tikslai, analizuojami šios reformos metu įtvirtinti pakeitimai, Vokietijos ribotos atsakomybės bendrovės bei naujai įtvirtinto jos potipio – verslininko ribotos atsakomybės bendrovės – pagrindiniai bruožai. Trečiame skyriuje nustatomi 2003 m. Prancūzijos ekonominės iniciatyvos įstatymo ir 2008 m. Prancūzijos ekonomikos modernizavimo įstatymo priėmimo tikslai, jais reglamentuoti pakeitimai bei išanalizuojamos Prancūzijos ribotos atsakomybės bendrovės bei supaprastintos akcinės bendrovės charakteristikos. Ketvirtame skyriuje nagrinėjami Lietuvos bendrovių teisės susiformavimas, raida, analizuojami Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo normos, jų pakeitimai, UAB teisinės charakteristikos bei nauja uždarojo verslo organizavimo forma. Penktame skyriuje apibendrinamos išanalizuotos bendrovių teisės reformos, nustatomi bendri bruožai bei pateikiamas UAB teisinio reglamentavimo įvertinimas.

National Closed Companies Law reforms in selected jurisdictions (Lithuania, France, Germany)

SUMMARY

This Master's thesis analyzes law changes in French and German companies over the past 15 years with a focus on a legal regulation of private limited companies. It also examines the formation of Lithuanian company law, its development and reforms with an emphasis on the regulation of companies' capital and shares, bodies, and shareholders.

The main aim of the study is, after analyzing the French and German national company law reforms, the formation, development and reforms of Lithuanian company law, to reveal the common features of these reforms and to determine whether the legal regulation of UAB complies with the trends of modern company law.

The first chapter of the thesis analyzes the emergence of companies as legal entities with limited liability, introduces the concept of a modern company, and distinguishes types of limited liability companies in the legal systems of the analyzed jurisdictions. The second chapter discusses the reasons and objectives of the German closed companies law reform in 2008, analyzes the changes introduced by this reform, the main features of the German limited liability company and the newly established entrepreneurial limited liability company. The third chapter establishes sets out the reasons and objectives for the adoption of the French Economic Initiative Law in 2003 and the French Law on the Modernization of the Economy in 2008, governing the amendments and analyzing the characteristics of the French limited liability companies and the simplified joint-stock company. The fourth chapter examines the formation of Lithuanian company law, its development, analyzes the norms of the Law on Companies of the Republic of Lithuania, their amendments, the legal characteristics of UAB and the new form of closed-end business organization. The fifth chapter summarizes the analyzed company law reforms, defines common features and provides an assessment of the legal regulation of UAB.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2019-03-29
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Mykolo Romerio teisės mokyklos
Privatinės teisės instituto Civilinės ir verslo teisės studijų programos

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentė _____ Toma Kirkilaitė _____,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„Nacionalinės bendrovių teisės reformos pasirinktose jurisdikcijoje (lietuva, Prancūzija, Vokietija)“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Toma Kirkilaitė
(vardas, pavardė)